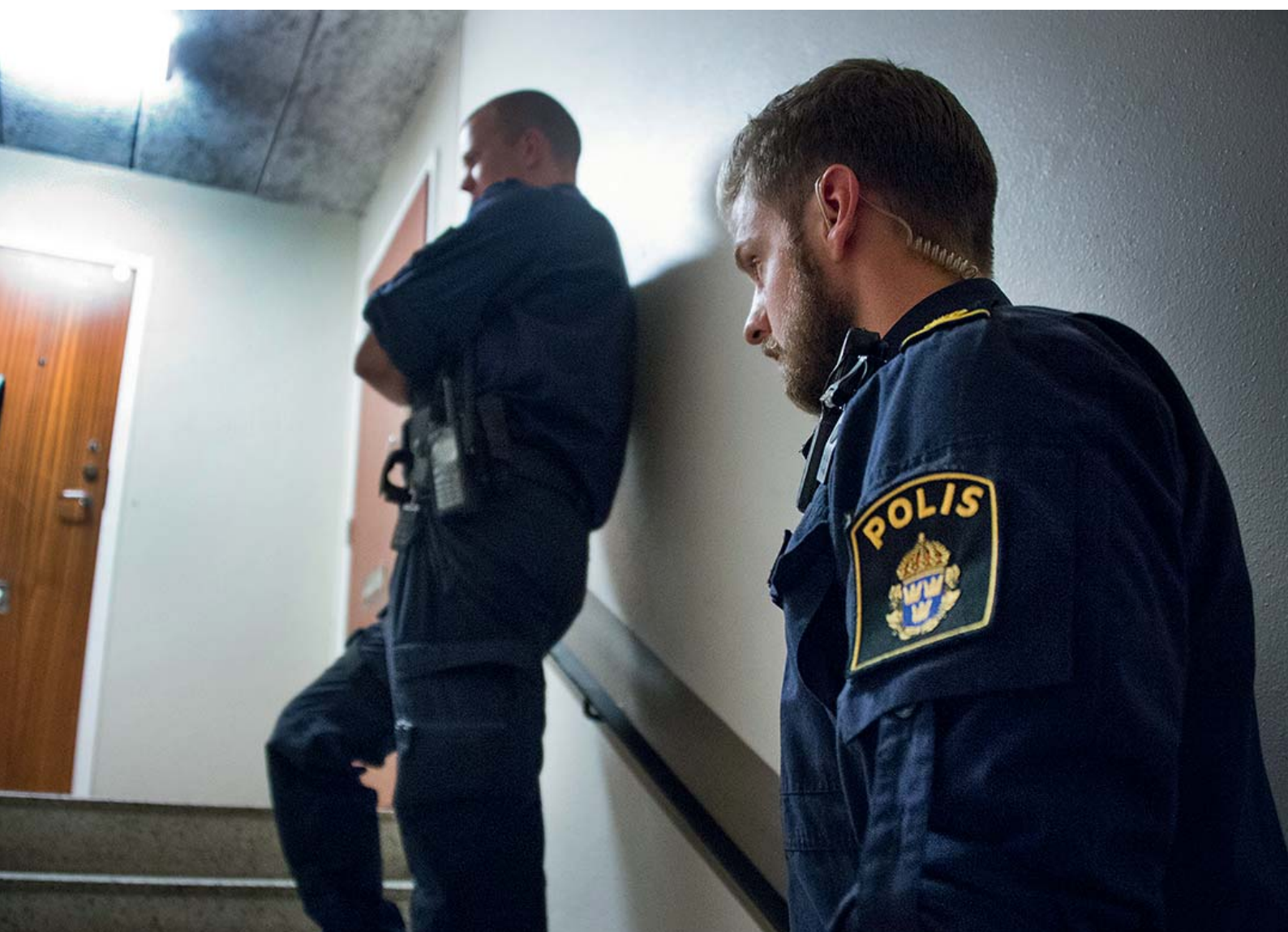

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Lägesrapport 15

RPS Rapport 2014

Lägesrapport 15

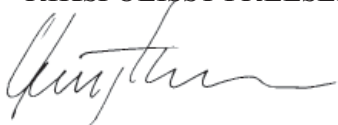
Människohandel för sexuella och andra ändamål

Rikspolisstyrelsen överlämnar härmed
Lägesrapport 15 ”Människohandel för sexuella
och andra ändamål” avseende år 2013.

Lägesrapporten ger Rikspolisstyrelsens bild av
hur människohandelns omfattning och utbredning i
Sverige har förändrats sedan lägesrapporten för 2012.
Rapporten bygger främst på förundersökningar
och domar samt på information som inkommit till
polisen under 2013 och som berör människohan-
del och därtill relaterad brottslighet. Rapporten är
framförallt avsedd för regeringen, polisens särskilda
enheter och myndigheter i allmänhet. Den innehåller
även information som kan vara användbar för fri-
villigorganisationer och för allmänheten.

Rapporten har utarbetats av kriminalkommissarie
Kajsa Wahlberg på Rikspolisstyrelsen.

RIKSPOLISSTYRELSEN

Bengt Svenson

Innehåll

Lägesrapport 15 "Människohandel för sexuella och andra ändamål"	3
1. Sammanfattning	7
1.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	8
1.2 Andra former av människohandel.....	9
1.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål...	10
1.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser.....	10
2. Inledning	13
2.1 Syftet med denna rapport.....	13
3. Brottsutvecklingen	15
3.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	15
3.1.1 Profiler: gärningspersoner och organiserade brottsnätverk.....	17
3.1.2 Offer för människohandel för sexuella ändamål 17	
3.1.3 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål eller prostitution i Sverige.....	18
3.1.4 Tillvägagångssätt.....	19
3.1.5 Försäljning och köp av sexuella tjänster via internet under 2013.....	20
3.2 Människohandel för andra ändamål.....	21
3.2.1 Tvångsarbete eller situation som innebär nödläge.....	22
3.2.2 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet.....	23
3.2.3 Utnyttjande av utländska bärplockare i Sverige .	23
3.2.4 Utnyttjande av personer genom krigstjänst.....	25
3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål...	25
3.3.1 Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år eller annars särskilt utsatta.....	26
3.3.2 Köp av sexuell handling av barn.....	27
3.3.3 Människohandel för andra ändamål med barn under 18 år.....	28
3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser.....	28
4. Rikskriminalpolisens övriga insatser mot människohandel	31
5. Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel	33
6. Analys och rekommendationer	37
6.1 Inledning.....	37
6.1.1 Förslag till åtgärder – Alla former av människohandel.....	37
6.1.2 Förslag till åtgärder – Människohandel för sexuella ändamål.....	41
6.1.3 Förslag till åtgärder – Människohandel för andra ändamål.....	42
6.1.4 Förslag till åtgärder – Handel med barn för olika ändamål.....	43
Bilagor	45
Bilaga 1 – Inrapportering från polismyndigheterna.....	45
Bilaga 2 – Lagstiftning på området.....	67
Bilaga 3 – Domar om människohandel och brott av människohandelsliknande karaktär.....	70
Bilaga 4 – Anmälda brott under 2012-2013.....	74

1. Sammanfattning

Människohandel är till sin natur ett brott mot person och behandlas i 4 kap. brottsbalken (BrB) om brott mot frihet och frid (se Bilaga 2). Straffansvar gäller för den som genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte. I det fall offret är under 18 år döms för människohandel även om gärningspersonen inte använt sig av otillbörliga medel för att genomföra brottet. Gemensamt för de omständigheter som nämns i bestämmelsen är att de på olika sätt syftar till att bemästra offrets fria och verkliga vilja, oavsett tilltänkt utnyttjande.

Människohandel för sexuella ändamål är en brottslig företeelse som kan förekomma i hela landet men som under 2013 framför allt påträffats i och runt de tre storstadsregionerna. När det gäller fall av människohandel för andra ändamål såsom tvångsarbete, tiggeri och för att begå brott, förekommer även dessa brott i storstadsregionerna men begås också på mindre orter runt om i landet.

I de former av människohandel som förekommer i Sverige kommer gärningspersonerna och de offer som tvingas eller förmås att åka hit i de flesta fall från ursprungsländer där det råder en utbredd fattigdom, stor arbetslöshet, väpnad eller intern konflikt och diskriminering t.ex. av kvinnor och/eller personer från minoritetsgrupper och där det dessutom saknas adekvata sociala skyddsnät. Förövarna utnyttjar offrens utsatta socioekonomiska situation vilket innebär att de inte kan neka till ett erbjudande om arbete i ett annat land, trots att

erbjudandet kan innebära en risk för att de utnyttjas. Den ökande rörligheten inom EU och Schengenområdet till följd av slopade gränskontroller har delvis visat sig underlätta för kriminella nätverk att agera över nationsgränser och bli alltmer rörliga. Utvecklingen understryker vikten av att polis- och åklagarmyndigheterna utvecklar förmågan och metoder att arbeta gränsöverskridande.

Antalet anmälningar om människohandel för sexuella ändamål har ökat under 2013 (41) jämfört med 2012 (21). Ökningen av antalet anmälningar har framför allt noterats i Stockholms län och kan bero på en ökad inrapportering från Migrationsverket samt den förstärkta satsningen genom Polisens prostitutionsgrupp som gjorts i länet. I det arbete som bedrivs när det gäller att beivra köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn anträffas också hallickar och människohandlare. Antalet anmälningar om människohandel för andra ändamål har minskat obetydligt under 2013 (43) jämfört med 2012 (48).

Antalet fällande domar om människohandel för sexuella och andra ändamål minskade däremot under 2013 (2) jämfört med 2012 (9). Eftersom en utredning om människohandel ofta pågår under en mycket lång tid, genomförs rättegångarna ofta året efter det år då brotten anmäls. Det är därför inte lämpligt att jämföra antalet anmälningar med antalet domar från år till år.

Under 2012 genomförde Rikspolisstyrelsen en inspektion av polismyndigheternas förmåga att utreda ärenden om människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst. Resultatet av inspektionen redovisades i en rapport under 2013 som bl.a. pekade på att det finns utrymme för utveckling inom flera områden som rör människohandel och därtill

relaterade brott.¹ (För mer information, se kapitel 5, Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel). Under 2013 initierade Rikspolisstyrelsen en uppföljning av rapporten för att undersöka vilka åtgärder som polismyndigheterna genomfört för att följa upp rekommendationerna i rapporten. (För mer information, se kapitel 5, Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel).

Polisanmälningar 2008-2013

År	Människohandel för sexuella ändamål	Koppleri/grovt koppleri	Människohandel för andra ändamål än sexuella
2008	15	51	8
2009	31	94	28
2010	32	120	52
2011	35	86	63
2012	21	95	48
2013	41	79	43
Totalt	175	525	230

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2013

Lagförda brott 2013

Typ	Fängelse	Övrigt*	Villkorlig dom	Böter	34 kap §1	Strafföreläggande	Åtals underåtelse	Totalt
Människohandel (alla former)	2	–	–	–	–	–	–	2
Koppleri	10	1 ST 1 RV	3	–	–	–	–	15
Grovt koppleri	5	1 UV	–	–	–	–	–	6
Köp av sexuell tjänst	1	1 UV	1	62	1	170	2	238
Köp av sexuell handling av barn	1	1	3	1	–	1	–	7

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2013

Förkortningar: ST (Skyddstillsyn), RV (Rätt psykiatrisk vård), UV (Ungdomsvård)

1.1 Människohandel för sexuella ändamål

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det vara svårt att uppskatta hur många som kan ha fallit offer för människohandel i Sverige under 2013. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser som polismyndigheterna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet, hur mycket tips som kommer in till polisen samt på den kompetens som finns inom polisorganisationen. Nivån på dessa insatser skiftar mellan polismyndigheter och ser olika ut från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera, eller ens lokalisera, alla offer, mestadels flickor och kvinnor, som nämns under telefonavlyssning eller iaktas under polisens spaning. Inte heller kan uppskattningen baseras uteslutande på antalet offer som ses som målsägande i människohandelsutredningar; särskilt eftersom flertalet av dessa utredningar fortfarande resulterar i domar om koppleri/grovt koppleri.

Under 2013 upprättade polisen totalt 41 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål jämfört med 21 anmälningar året innan. Ökningen av antalet anmälningar har framför allt noterats i Stockholms län och kan bero på en ökad inrapportering från Migrationsverket samt den förstärkta

1 Tillsynsrapport 2013:7 Inspektion av polismyndigheternas förmåga att utreda ärenden om människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst.

satsningen genom Polisens prostitutionsgrupp som gjorts i länet. I det arbete som bedrivs när det gäller att beivra köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn anträffas också hallickar och människohandlare. Under 2013 dömdes en person i tingsrätten för människohandel för sexuella ändamål och en för medhjälp till samma brott. Därtill dömdes sex personer för grovt koppleri och 15 för koppleri. Slutligen togs 238 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och sju lagföringsbeslut rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.² Ytterligare förundersökningar om människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst är pågående för vilka domar väntas falla under 2014.

Information som polisen erhöll under 2013 visade att den absoluta majoriteten av offer var flickor och kvinnor, vanligen mellan 18-30 år gamla. Det begränsade antal flickor och kvinnor som rekryterades till Sverige för prostitutionsändamål kom i första hand från Öst- och Sydösteuropa (företrädesvis Rumänien, Bulgarien, Ungern och Litauen) och Nigeria. Här kan en förändring skönjas då information om utnyttjande av nigerianska kvinnor under 2013 mestadels kom från orter utanför storstadsregionerna, och rörde då företrädesvis nigerianska kvinnor som utnyttjades av sexköpande män för prostitutionsändamål på lokala hotell.

Försäljningen av sexuella tjänster sker idag i Sverige, liksom i andra länder, mestadels via internet. I de utredningar som genomfördes under 2013 publicerade gärningspersonerna annonser på webbsidor utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för dessa. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna. Detta gällde särskilt flickor och kvinnor som saknade läs- och skrivförmåga.

1.2 Andra former av människohandel

Brottsbalkens människohandelsparagraf innefattar också andra former av utnyttjanden.³ Förövare kan dömas för att ha utnyttjat människohandelsoffer för krigstjänst, för avlägsnande av organ, för tvångsarbe-

te eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte.⁴

Under 2013 dömdes inga personer för människohandel för andra ändamål än sexuella. Inte heller väcktes några sådana åtal. Polismyndigheterna upprättade dock totalt 43 anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål än sexuella. Polismyndigheternas inrapporteringar till Rikspolisstyrelsen under året tyder på att antalet anmälningar och inledda förundersökningar om annan människohandel än människohandel för sexuella ändamål minskade något under 2013 (43) jämfört med 2012 (48). De anmälningar som gjordes till polisen under 2013 om utnyttjande av människohandelsoffer för andra ändamål, rörde framförallt situationer där personer förts till Sverige av kriminella grupper från andra länder för att utnyttjas för tvångsarbete (31), för tiggeri (9), eller för övriga ändamål (1). Två anmälningar om människohandel för organhandel fanns upptagna i inrapporteringen till Rikspolisstyrelsen för 2013, men anmälningarna visade sig vara felkodade, där bl.a. en anmälan istället avsåg människosmuggling. Liksom för människohandel för sexuella ändamål är det svårt att ge exakta uppgifter beträffande omfattningen av människohandel för andra ändamål till, genom och inom Sverige.

I syfte att motverka att utländsk arbetskraft i framtiden utnyttjas på ett otillbörligt sätt genom orimliga arbetsvillkor, utebliven lön, under hot och slavliknande förhållanden fortsatte Rikspolisstyrelsen under våren 2013 sitt samarbete med Migrationsverket, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Samarbetet ledde bl.a. fram till att de riktlinjer som Migrationsverket tagit fram 2011 för företag som erbjuder anställning till bärplockare från tredje land även tillämpades inom andra branscher såsom städ- och restaurangbranscherna.

I maj 2014 publicerade Länsstyrelsen i Stockholms Län en rapport om social utsatthet inom vissa grupper av EU-medborgare i Sverige under 2013.⁵ Resulta-

2 Summan av domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse under 2013.

3 4 kap. 1 a § brottsbalken.

4 Med nödläge avses att offret är förhindrat att fritt bestämma över sina göranden och låtanden eller befinner sig i en verkligt svår belägenhet som inte är helt tillfällig eller övergående. Prop. 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel sid. 21.

5 Rapport 2014:10, Länsstyrelsen Stockholm, Utsatta EU-medborgare i Sverige.

ten visade bland annat att antalet utländska medborgare som under 2013 antas ha kunnat vara utnyttjade för någon av följande andra exploateringsformer:⁶

Arbetskraftsexploatering/tvångsarbete	537-845 personer
Tiggeri	305-555 personer
Brott	191-355 personer

1.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål

Sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002 har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år, men i enstaka fall också varit under 15 år.⁷ Vid några enstaka fall har det funnits misstankar om att äldre pojkar kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål, men dessa misstankar har inte kunnat bekräftas.

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2013 upprättade polismyndigheterna 11 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år, jämfört med nio anmälningar 2012. De anmälningar som upprättades under 2013 inrapporterades av polismyndigheterna i Gävleborg, Stockholm, Uppsala och Örebro.⁸ Under 2013 dömdes inte några personer för människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år; inte heller väcktes några åtal i dessa fall. Det är ändå av intresse att nämna två fall från 2013: ett som visar på barns särskilda utsatthet och det andra som visar på hur personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan bli sexuellt utnyttjade på ett hänsynslöst sätt av sexköpande män och hallickar.

Enligt Säkerhetspolisens årliga rapport förekommer det att personer reser eller förmås att resa från Sverige till Afghanistan, Pakistan, Somalia, Irak, Jemen och Syrien för att ansluta sig till våldsförjande islamistiska nätverk- och på plats tränas för att delta i olagliga våldshandlingar, eller i väpnade konflikter och krigshandlingar.⁹ Det finns indikationer på att dessa personer ingår i religiösa nätverk i

Sverige med en ideologi/filosofi som kan leda till att unga pojkar och män riskerar att falla offer för människohandel. Under 2013 gjorde uppgifter till Rikskriminalpolisen gällande att, precis som året innan, en minderårig pojke förmåtts resa till Syrien, sannolikt för deltagande i den väpnade konflikten, samt att en minderårig flicka förmåtts resa till Syrien och där tvingat gifta sig med en kombattant tillhörande en radikal islamistisk grupp.

Trots ett aktivt förebyggande arbete på EU-nivå och i Sverige förekommer det fortfarande att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i t.ex. Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras döttrar och söner i syfte att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem i prostitution i andra EU-länder. Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10–14-årsåldern, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av människohandlare att stjäla i butiker eller begå fickstölder. Människohandlarna utnyttjar att barnen mestadels undgår straff och registrering i brottsregister på grund av deras låga ålder.

1.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser

En brottstyp som fick mycket uppmärksamhet under 2013 rör män bosatta i Sverige som begår allvarliga sexualbrott mot flickor och pojkar i andra länder. Under svensk lagstiftning är det straffbart att resa till ett annat land för att där sexuellt utnyttja en flicka eller pojke med hemvist i landet.¹⁰ Dessa brottslingar kan dömas i svensk domstol eller i domstol i det land där brottet begåtts, och riskerar långa fängelsestraff i destinationslandet. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott, dvs. männen har

6 Statistiken är inte könsuppdelad.

7 Dessa fall har rört enstaka flickor i 12-13 års åldern.

8 För mer information, se Bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna.

9 Säkerhetspolisen 2012.

10 2 kap. 2 § Kravet på dubbel straffbarhet. Prop.s. 125-130 och 132. Det krävs inte längre dubbel straffbarhet för att i Sverige lagföra för allvarliga i utlandet begångna sexualbrott mot barn under 18 år. De brott som avses är brott enligt 6 kap. 1-6 §§, 8 § tredje stycket och 12 § samt försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt 18 år. När det gäller dessa brott är svensk domstol inte heller bunden av vilket straff som är föreskrivet på gärningsorten. Detta innebär att svensk domstol får döma ut påföljd som är att anse som strängare än det straff som kan utdömas under gärningsortens lagstiftning.

dokumenterat sina eller andras sexuella övergrepp på barn.

Under 2013 hade fem poliser vid Rikskriminalpolisens IT-brottssektion som huvuduppgift att kartlägga och utreda sexuella övergrepp mot barn i utlandet som begåtts av personer från Sverige.

Information om sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser som inkommer till Rikskriminalpolisen, kommer i första hand från svenska och utländska polismyndigheter, men också från allmänheten.¹¹ Även om det kan vara svårt att uppskatta hur många män bosatta i Sverige som begår sexuella övergrepp mot barn i andra länder varje år, visar underrättelsearbetet att problemet är så pass omfattande att samlade åtgärder är nödvändiga. Utredningsarbetet kan dock försvåras av begränsningar i befogenheterna för svensk polis att verka utomlands, särskilt utanför EU:s gränser. Det är därför särskilt viktigt att utveckla ett samarbete mellan det svenska rättsväsendet och myndigheter och organisationer i aktuella länder.

Beställda sexuella övergrepp på barn via webkameran är ett sätt som allt fler gärningspersoner använder sig av för att få tillgång till filmer av sexuella övergrepp som är anpassade till deras personliga intresse och smak. Information till polismyndigheterna under 2013 visade att det finns anledning att anta att ett flertal förundersökningar kommer att inledas under 2014.

Under 2012 inleddes ett projekt på uppdrag av Riksåklagaren i syfte att finna former för ökad lagföring i ärenden som rör handel med barn för sexuella ändamål utanför Sveriges gränser. Den internationella åklagarkammaren i Stockholm fick i uppdrag att leda projektet. En redovisning av projektet skedde till Riksåklagaren i form av en rapport under hösten 2013.¹²

¹¹ För mer information om hur allmänheten kan kontakta Polisen i dessa fall: <http://polisen.se/Om-polisen/Olikatyper-av-brott/Brott-mot-barn/Barnsexhandel/Tipsa-polisen-om-misstankt-barnsexhandel-utomlands/>

¹² Åklagarmyndigheten, Rapport (Oktober 2013), Ökad lagföring i ärenden som rör resande i sexuella övergrepp mot barn.

2. Inledning

Människohandelsbrott innefattar situationer där flera personer samverkar, ofta i olika länder men också inom ett land, för att rekrytera och sedan förmå ett offer att resa från ett ställe till ett annat och där utnyttjas för olika ändamål. Handel med människor är ett globalt växande problem som kräver en strategi med prioriterat internationellt samarbete och omfattande förebyggande och straffrättsliga nationella åtgärder.

Eurostat¹³ noterade i sin rapport från år 2013¹⁴ att majoriteten av identifierade offer för människohandel inom EU under åren 2008-2012 var offer för människohandel för sexuella ändamål (62 %). En fjärdedel av alla offer för människohandel utnyttjades för tvångsarbete (25 %) medan 14 % av offren utsattes för människohandel med ändamål att förmås delta i kriminella aktiviteter eller för andra ändamål såsom handel med organ. Eurostat konstaterade också att huvudparten av alla offer för människohandel, oavsett ändamål, var flickor och kvinnor (68 %).¹⁵ Rapporten visar att de offer som identifierats under perioden till största delen kom från andra EU länder (61 %) och då företrädesvis från Rumänien och Bulgarien. Utanför EU är Nigeria det vanligaste ursprungslandet när det gäller människohandel för sexuella ändamål och Kina när det gäller människohandel för andra ändamål. I motsats till situationen i Sverige, minskade antalet fällande domar om

människohandel generellt inom EU med 13 % under perioden 2008-2010.

2.1 Syftet med denna rapport

Årets lägesrapport ger Rikspolisstyrelsens bild av läget under 2013 rörande människohandel och därtill relaterad brottslighet inom, genom och till Sverige samt hur omfattningen och utbredningen förändrats sedan föregående års lägesrapport.

I separata bilagor redovisas:

- ◆ Polismyndigheternas inrapporteringar till Rikspolisstyrelsen.
- ◆ Gällande svensk lagstiftning på området.
- ◆ Domar och information kring offer, gärningspersoner och påföljder som rör olika former av människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst eller köp av sexuell handling av barn.
- ◆ Statistik över antal anmälningar.

¹³ Europeiska unionens statistikkontor i Luxemburg som sammanställer statistik som är jämförbar på EU-nivå och kan användas som underlag för unionens politiska beslut.

¹⁴ Eurostat and European Commission, Trafficking in human beings (Luxembourg and Brussels, Belgium: Eurostat Methodological and Working Papers, 2013).

¹⁵ Sjutton procent av alla offer var män medan 12 % var flickor och 3 % var pojkar.

3. Brottsutvecklingen

3.1 Människohandel för sexuella ändamål

Rikskriminalpolisen inhämtar regelbundet information om grupper och individer som är ansvariga för olika former av människohandel inom, genom och till Sverige. Informationen kommer bl.a. från svensk och utländsk polis, Europol, frivilligorganisationer, allmänheten, Migrationsverket och andra myndigheter. Denna information, och de förundersökningar som bedrevs under 2013, visar att människohandel för sexuella ändamål inte bara är ett storstadsfenomen utan att dessa brott även förekommer på mindre orter runt om i Sverige.

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det vara svårt att uppskatta hur många som var offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige under 2013. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser som polismyndigheterna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet, hur mycket tips som kommer in till polisen samt på den kompetens som finns inom polisorganisationen. Nivån på dessa insatser skiftar mellan polismyndigheter och kan variera från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera, eller ens lokalisera alla offer, mestadels flickor och kvinnor, som nämns under telefonavlyssning eller iaktas under polisens spaning. Inte heller kan uppskattningen baseras uteslutande på antalet offer som ses som målsägande i människohandelsutredningar, eftersom flertalet av dessa utredningar fortfarande resulterar i domar om koppleri eller grovt koppleri. Händelseförloppet i ett kopplerimål uppvisar ofta mycket stora likheter med det i ett människohandelsmål. Den avgörande frågan om förövarna ska kunna åtalas och dömas för människohandel eller för koppleri är huruvida offrets frihet kränkts.

Under 2013 upprättade polisen totalt 41 anmäl-

ningar som rörde människohandel för sexuella ändamål. Under samma period dömdes en person i tingsrätten för människohandel för sexuella ändamål och en person för medhjälp till brottet. Därtill dömdes sex personer för grovt koppleri och 15 för koppleri. Slutligen togs 238 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och sju beslut om lagföring rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.¹⁶ Ytterligare förundersökningar om människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn är pågående för vilka domslut förväntas falla under 2014.

Ovanstående statistik kan jämföras med situationen under 2012 då det upprättades 21 anmälningar om människohandel för sexuella ändamål jämfört med 41 under 2013. Ökningen av antalet anmälningar har framför allt noterats i Stockholms län och kan bero på en ökad inrapportering från Migrationsverket samt den förstärkta satsningen på Polisens prostitutionsgrupp som gjorts i länet. I det arbete som bedrivs när det gäller att beivra köp av sexuell tjänst anträffas också hallickar och människohandlare. Under 2012 dömdes sju personer för människohandel för sexuella ändamål. Under 2012 dömdes dessutom tre personer för grovt koppleri och 25 för koppleri. Samma år togs 319 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och 24 beslut om lagföring rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.

Att flertalet lagföringar resulterar i domar för koppleri eller grovt koppleri istället för människohandel kan ha flera förklaringar. Det kan bero på att människohandelslagstiftningen är en svårtolkad

¹⁶ Summan av domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse under 2011.

lagstiftning vars bevisröskel är hög.¹⁷ I syfte att undvika långa straff har gärningspersonerna under de senaste åren dessutom förändrat sina tillvägagångssätt. Istället för att bruka direkt våld och hot mot offren så kontrolleras offren ofta med mer utstuderade ”grooming”¹⁸ -metoder som också normaliserar det fysiska och sexuella våld som förövarna ofta utsätter offren för.¹⁹ Ofta erbjuder gärningspersonerna ”bättre villkor” för offren bl.a. i form av större handlingsfrihet som att de exempelvis tillåts gå ut och handla på egen hand. Offren får dessutom ibland behålla en del av inkomsterna. Dessa är effektiva sätt som används av förövarna för att knyta offren till sig, kontrollera dem och göra dem känslomässigt beroende, vilket kan resultera i att offren blir lojala och mindre benägna att vittna emot förövarna i en rättsprocess. Liksom under 2012 sågs dock även under 2013 en återgång till mer brutala metoder i människohandelsfall. I två större förundersökningar, en i Stockholm och en i Skåne, använde gärningspersonerna allvarliga hot om och regelbundet fysiskt och sexuellt våld mot offren.

Information som polismyndigheterna erhöll under 2013 visade att den absoluta majoriteten av offer var flickor och kvinnor. Det begränsade antal flickor och kvinnor som rekryterades till Sverige för prostitutionsändamål kom i första hand från Öst- och Sydösteuropa (företrädesvis Rumänien, Bulgarien, Ungern och Litauen) samt Nigeria²⁰. Här kan ett skifte skönjas då informationen under 2013 i större grad rör kvinnor från Rumänien som utnyttjas i prostitution i Sverige istället för som tidigare år företrädesvis röra kvinnor från Litauen och de andra baltiska länderna. Detta bekräftas också av den europeiska polisorganisationen, Europol, som i en rapport avseende 2013 noterar att människohandel för sexuella ändamål med offer från Rumänien och Bulgarien sedan några år tillbaka är ett omfattande

problem i stora delar av Europa.²¹ Även i Sverige, främst i Göteborg och Stockholm, noterade polisen under 2013 att rumänska kvinnor utnyttjades för prostitutionsändamål i gatumiljö och genom försäljning via internet. De gärningspersoner som låg bakom denna handel under 2013, mestadels män men också några få kvinnor, kom även de ursprungligen från Rumänien. Förändringar i offrens bakgrund och nationalitet kan förklaras av en ytterst försämrad nationell socioekonomisk situation i t.ex. Rumänien²² som slår särskilt hårt mot kvinnor och flickor. Den ekonomiska krisen i södra och östra Europa kan också göra att människohandlare och hallickar riktar sina aktiviteter mot länder med stabilare ekonomier som exempelvis Sverige.

Förutom de rumänska gärningspersonerna, så var de ansvariga för de brottsliga verksamheter som utretts under 2013 män och kvinnor som ursprungligen kom från Sverige, Bulgarien och Ungern. Några av gärningspersonerna hade vistats längre eller kortare tid i Sverige, eller hade sin hemvist i landet.

Enligt Europol kommer den övervägande majoriteten av människohandelsoffer inom EU ursprungligen från länder inom den europeiska unionen, medan de offer för människohandel för sexuella ändamål som förs till EU från tredje land företrädesvis kommer från Nigeria.²³ Så är fallet även i Sverige. Enstaka underrättelser inkom till polisen under 2013 om nigerianska kvinnor som såldes via annonser på internet och huvudsakligen utnyttjades av sexköpande män på hotellrum på orter utanför storstadsregionerna. Kvinnorna fördes från Nigeria till EU av organiserade brottsnätverk som försåg kvinnorna med genuina passhandlingar, men med falska identiteter. De flesta nigerianska kvinnorna fördes därefter till Spanien eller Italien där de erhöll uppehållstillstånd som identifierade offer för människohandel för sexuella ändamål. Människohandlarna kunde därefter

17 Se rekommendation i kapitel 6 under rubriken 6.1.1 Få fällande domar om människohandel.

18 Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften, 6 kap. 10 § brottsbalken.

19 Normaliseringsprocess, se: <http://www.roks.se/mans-vald-mot-kvinnor/normaliseringsprocessen>.

20 För mer information om offer från Thailand och Nigeria, se RPS lägesrapporter Människohandel för sexuella och andra ändamål för åren 2009 och 2010.

21 Europol, Knowledge Product, Trafficking in Human Beings, O2-Organised Criminal Networks, FP Phoenix, (1 June 2014).

22 Enligt en rapport från Eurostat från 2012 så är Rumänien den näst fattigaste medlemslandet i EU efter Bulgarien mätt i BNP per capita i köpkraftsstandard och ligger 50% under EU 28-medeltalet. Se: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-12122013-BP/EN/2-12122013-BP-EN.PDF

23 Se fotnot 21, Europol. Knowledge Product.

transportera kvinnorna över nationsgränser inom Schengen-området och vidare till t.ex. Sverige och Norge utan att stoppas. I de fall kvinnorna utnyttjats i prostitution i Sverige och anträffats av polisen eller frivilligorganisationer erbjöds de möjligheter till stöd och assistans. Om de inte ville eller kunde samarbeta med de rättsvårdande myndigheterna i en utredning om människohandel/ koppleri kunde de i vissa fall avvisas med stöd av utlänningslagen.²⁴ För mer information, se Rikspolisstyrelsens lägesrapport för 2010, Människohandel – offren från Nigeria.

Även under 2013 inkom information till Rikskriminalpolisen om misstänkt prostitution i thaimassagesalonger i Sverige. Vid årsskiftet 2011/2012 beräknades antalet thaimassagesalonger i Stockholmsområdet till ca 250 och i hela landet ca 450.²⁵ Av dessa massagesalonger var ett begränsat antal misstänkta för att ha utnyttjat kvinnor i prostitution. Skatteverket genomförde kontroller under 2011-2012 avseende kontanthandlingen på ett större antal thaimassagesalonger i Stockholmsområdet, som vid ett flertal tillfällen visade sig ha allvarliga brister. I samband med dessa kontroller kunde Skatteverket även på enstaka ställen notera att personal på salongerna saknade uppehållstillstånd i Sverige.

3.1.1 Profiler: gärningspersoner och organiserade brottsnätverk

De brottsliga grupperingar som var ansvariga för de människohandelsbrott som uppdagats i Sverige under 2013 misstänks i vissa fall tillhöra större organiserade nätverk i offrens ursprungsländer. Grupperingarna, som mestadels bestod av män, härrörde från ett flertal länder såsom Bulgarien, Ungern och Rumänien. De var av skiftande etnisk bakgrund och var ibland knutna till organiserad brottslighet eller kunde ingå i familjeliknande sammanslutningar. Vissa av gärningspersonerna hade vid avslöjandet vistats under längre eller kortare tid

i Sverige, eller hade sin permanenta hemvist i landet. De behärskade det svenska språket, och ibland även engelska, samt besatt goda kunskaper om det svenska samhället. Detta innebar att gärningspersonerna hade och utnyttjade ingående kunskaper både om situationen i destinationslandet, och om brottsoffrens levnadsförhållanden och ekonomiska och sociala förutsättningar i ursprungslandet för att rekrytera och kontrollera offren. Förundersökningar och domar från 2013 visar att de som handlade med människor i vissa fall även ägnade sig åt annan brottslighet såsom narkotika- och vapenbrott samt bedrägeri.

3.1.2 Offer för människohandel för sexuella ändamål

I Eurostats rapport från 2013 noterades det att 62 % av identifierade offer för människohandel inom EU under åren 2008-2012 var offer för människohandel för sexuella ändamål, och att den absoluta majoriteten av dessa offer är flickor och kvinnor. Detta är också fallet i Sverige. Sedan 1999 har alla bekräftade offer för människohandel för sexuella ändamål och koppleri eller grovt koppleri varit flickor och kvinnor i åldrarna 13–45 år. I de relativt få fall där män eller pojkar fallit offer för människohandel i Sverige handlar det om andra ändamål än sexuella såsom stöldverksamhet, tiggeri och tvångsarbete.

Olika erfarenheter och studier i Sverige och internationellt visar att offer för människohandel för sexuella ändamål ofta har ett bristande förtroende för myndigheter och är ovilliga att låta sig intervjuas av polisen eller vittna mot sina angripare. De kan dessutom sakna tilltro till de tolkar som finns tillgängliga eftersom dessa kan ha samma bakgrund som offret eller komma från samma plats, etniska grupp eller land. Detta gör att offret kan känna oro för sin personliga säkerhet och för att kränkande och känslig information kan spridas i deras hemländer eller bland landsmän i destinationslandet. De kan även känna rädsla för repressalier från förövarna, skam och skuld när de tvingas berätta om de allvarliga och förnedrande sexuella övergrepp som sexköpande män och ofta andra gärningspersoner utsatt dem för, och som ofta pågått under en längre tid. Det har också förekommit fall där en gärningsperson initierat ett sexuellt och ofta känslomäs-

24 Enligt 8 kap. 2§ första stycket utlänningslagen "får en utlänning avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt". (Bestämmelsen är inte tillämplig på medborgare inom den europeiska unionen).

25 Thaimassageguiden och information från Conny Svensson, nationell samordnare inom kontanthandeln för Skatteverket.

sigt kontrollerande förhållande med offret, något som kan skapa en ovilja hos kvinnan att ange sin ”partner”. Kvinnorna blir på så sätt mer lojala med gärningspersonerna och mindre benägna att vittna emot dem.

De kvinnor som utsattes för människohandel eller människohandelsliknande brott i Sverige under 2013 hade, liksom tidigare år, en likartad bakgrund. Det rörde sig om kvinnor som prostituerats för första gången eller kvinnor som utnyttjats i prostitutionsaktiviteter i många år i andra EU länder eller i sina ursprungsländer. Dessa kvinnor kom ofta från en fattig bakgrund i länder där kvinnors och flickors rättigheter begränsas på olika sätt; genom diskriminering i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden eller där det sociala trygghetsnätet inte fungerar. Många av flickorna och kvinnorna hade dessutom flytt från situationer där de utsatts för olika former av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld såsom tvångs- gifte, våldtäkter, sexuella övergrepp eller våld i nära relationer. Många saknade kunskaper om hur det svenska samhället fungerar och om möjligheterna till att söka hjälp och skydd från polis, sociala myndigheter och frivilligorganisationer. Få av kvinnorna och flickorna förstod eller talade svenska och endast ett fåtal behärskade det engelska språket.

3.1.3 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål eller prostitution i Sverige

Under 2012 inledde Länsstyrelsen i Stockholms län ett pilotprojekt tillsammans med International Organisation for Migration (IOM) i Helsingfors i syfte att på sikt upprätta ett permanent nationellt återvändandeprogram för personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål och prostitution i Sverige.

När den utsatta återvänder hem väntar många utmaningar, t.ex. en utsatt social situation, psykosociala problem, ekonomiska svårigheter, diskriminering samt oroligheter eller väpnade konflikter. Dessa faktorer kan även öka risken för att offret på nytt utsätts för människohandel. Internationella erfarenheter visar att ett återvändande måste planeras noggrant tillsammans med mottagande myndighet eller organisation i hemlandet och vid behov innefatta såväl stöd innan återvändandet och under resan som stödinsatser efter hemkomst. Om personen önskar

assistans, ska ett individanpassat stöd kunna ges oavsett var personen påträffas i Sverige, eller offrets kön, ålder eller nationalitet. Pilotprojektet pågick under 14 månader och förväntades ge stöd till 15 personer (män, kvinnor, pojkar och flickor).²⁶ Genom projektet erbjöds svenska myndigheter och andra aktörer stöd och råd av IOM när ett återvändande skulle planeras och genomföras. IOM har ett nätverk av fältkontor och kontakter över hela världen som användes för att bl.a. undersöka vilket tillgängligt stöd som fanns i offrens hemländer samt för att följa upp ärenden och återkoppla till svenska myndigheter. Länsstyrelsen samordnade arbetet mellan svenska aktörer och IOM i Helsingfors.

Genom projektet kunde återvändande offer få stöd under hela återvändandeprocessen genom att projektorganisationerna:

- ◆ Undersökte hur situationen ser ut för den som återvänder i hemlandet, t.ex. dennas familjesituation.
- ◆ Identifierade vilka stödinsatser som fanns tillgängliga i form av t.ex. skyddat boende, psykosocialt stöd, möjlighet till utbildning, sjukvård m.m.
- ◆ Hjälppte till med att införskaffa nödvändiga resedokument, t.ex. passhandlingar.
- ◆ Bokade flygbiljetter och ordnade eventuell vidaretransport inom både Sverige och hemlandet.
- ◆ Vid behov, ordnade assistans eller en ledsagare som följer med personen under resan, t.ex. i transit.
- ◆ Ordnade så att den återvändande personen möttes och fick hjälp på flygplatsen i hemlandet.
- ◆ Ombesörjde transport till skyddat boende i hemlandet.
- ◆ Stöttade den som återvände med att göra upp en realistisk plan för återintegration i hemlandet och följde upp insatserna kontinuerligt.

26 Assisted Voluntary Return and Reintegration for Victims of Trafficking for Sexual Exploitation and Foreign Citizens in Prostitution in Sweden (AVRRTiPP-SWE). För mer information se: <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitutionochmanniskohandel>, <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/nmmtsverige> och <http://www.iom.fi>

Under 2013 aktualiserade Länsstyrelsen i Stockholm 22 ärenden som ingick i målgruppen för ett frivilligt återvändande. Offren var i åldrarna 18-41 år och kom ursprungligen från Rumänien, Bulgarien, Dominikanska republiken, Slovakien, Litauen, Serbien och Nepal. Majoriteten av de som erbjöds assistans var kvinnor. Två minderåriga pojkar som misstänkts ha utsatts för människohandel för andra ändamål erbjöds också stöd. Båda pojkarna försvann innan ett återvändande kunde genomföras. Av de 22 identifierade offren återvände åtta personer, sju kvinnor och ett barn, till sina hemländer. I samtliga ärenden utom ett fick kvinnorna behovsanpassat stöd med återintegreringen i hemlandet t.ex. stöd till utbildning, boende och medicinsk vård. I två ärenden fick de återvändande kvinnorna stöd med att starta egen affärsverksamhet i hemlandet.

3.1.4 Tillvägagångssätt

Den information som inkom till polisen under 2013 visade, precis som tidigare år, att människohandlare och hallickar utnyttjade offrens socioekonomiska och individuella sårbarhet för att få dem att lämna sina hemmiljöer. De erbjöd kvinnorna försörjningsmöjligheter som verkade attraktiva, eller i vissa fall, initierade ett känslomässigt förhållande som kunde vara svårt att motstå på grund av kvinnornas redan prekära situation. Vanligast var att kvinnor reste till Sverige efter att ha ingått en överenskommelse med en rekryterare som de fått kontakt med via tidningsannonser, internet eller genom sociala medier, lokala rekryteringsbyråer eller genom personliga kontakter t.ex. inom familjen eller i vänskretsen.

Flertalet av de kvinnor och flickor som upptäcktes under 2013 var medvetna om att de skulle komma att utnyttjas i prostitution, men blev vilseledda när det gäller de verkliga villkoren, levnadsförhållandena, det ekonomiska upplägget, de allvarliga sexuella och fysiska övergreppen och begränsningar i den personliga friheten. För en stor del av dessa kvinnor var de övergrepp som de utsattes för av sexköpande män och människohandlare redan normaliserade då de hade utnyttjats i prostitution under kortare eller längre tid i hemlandet, i transitländer och/eller tidigare hade utsatts för sexuella övergrepp.

Informationen visade också att människohandlarna ofta behöll hela eller större delen av inkom-

sterna från prostitutionsverksamheterna. Samtidigt förväntades offren återbetala en summa pengar för t.ex. kostnader för resor och resehandlingar till människohandlarna och hallickarna. Den ursprungliga skulden ökade också eftersom kvinnorna förväntades betala för olika kringkostnader i destinationslandet såsom kostnader för annonsering och lokalhyra, transporter, hygienartiklar, kondomer, städning och mat – ett kostnadsansvar som offret inte informerades om under rekryteringsskedet. Förövarna skapade därmed en skuldfälla som hade som ändamål att offret aldrig skulle kunna göra sig skuldfri, och på så sätt vara fortsatt knuten till förövaren.

Precis som tidigare år använde människohandlarna flyg, bil, buss eller färja för att transportera flickorna och kvinnorna till Sverige. När kvinnorna kom till Sverige fick de i många fall själva ta sig till en överenskommen adress, oftast en lägenhet, eller så fördes de dit av gärningspersonerna. Kvinnorna utnyttjades för prostitutionsändamål i lägenheter, i hyrda hotellrum eller i gatuprostitution. Det förekom också att hallickarna och människohandlarna eskorterade kvinnorna till en sexköpares bostad eller till hans hotellrum för att minska risken för upptäckt och hålla nere kostnaderna för t.ex. lokaler. Skuldsatthet till människohandlarna och hot om att själv eller närstående utsättas för våld gjorde att kvinnorna mycket sällan vågade fly.

Några offer berättade för polisen att de utnyttjats i prostitution av sexköpande män, hallickar och människohandlare i flera andra EU-länder innan de fördes till Sverige. Enligt Europol är det vanligt att de kriminella nätverken som bedriver människohandel flyttar offren från land till land och ofta inom länder.²⁷ Detta för att människohandlarna regelbundet ska kunna erbjuda de sexköpande männen nya kvinnor och på så sätt maximera sina vinster. Förflyttningen av offren omöjliggör också för dem att etablera närmare kontakter med organisationer som kan erbjuda offer hjälp och stöd att ta sig ur prostitutionen. Därmed minskas också risken för att information om offren och den brottsliga verksamheten når fram till polisen och att de kriminella organisationerna avslöjas.

²⁷ Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

3.1.5 Försäljning och köp av sexuella tjänster via internet under 2013

Öppnare gränser i kombination med de möjligheter som teknikutvecklingen erbjuder för transaktioner och betalningslösningar via internet underlättar för kriminella aktörer. Internet används av gärningspersoner för att förbereda brott, inhämta information om lämpliga potentiella marknader, kartlägga och rekrytera offer, annonsera offrens tjänster och för att publicera hot och undanröja bevis. Brottligheten frigörs från både tid och rum eftersom förövarna kan begå brotten när och var som helst.

Eftersom internetbrottlighet till sin natur är gränsöverskridande är internationellt rättsligt samarbete en förutsättning för effektiv brottsbekämpning. Samtidigt försvåras samarbetet av att många länders lagstiftning på området är outvecklad eller av att lagstiftningen i olika länder skiljer sig åt.

Försäljningen av sexuella tjänster sker idag i Sverige, liksom i andra länder, mestadels via internet. I de utredningar som genomfördes under 2013 publicerade gärningspersonerna annonser på webbsidor utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för annonserna. I vissa fall använde gärningspersonerna webbsidor som kategoriserar hundratals prostitutionsannonser efter kvinnornas etnicitet eller de sexköpande männens sexuella preferenser. Dessa webbsidor är oftast knutna till organiserade människohandelnätverk. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna, och vad de förväntades utföra. Detta gällde särskilt flickor och kvinnor med romskt, rumänskt och nigerianskt ursprung som ofta inte var skriv- och läskunniga.²⁸

Under 2013 publicerades annonser där kvinnor och flickor bjöds ut för prostitutionsändamål bland annat på följande webbplatser:

- ◆ Adoos.se
- ◆ Sexwork.net
- ◆ Adultforumhost.com
- ◆ Sthlmtjejer.net
- ◆ Sexystockholmcityescorts.com

- ◆ Cityoflove.com
- ◆ Rosasidan.starsation.com
- ◆ Escortguide24.com
- ◆ Escort-Sweden.com
- ◆ Sex-tjejer.com
- ◆ stockholm.backpage.com
- ◆ Realescort.se
- ◆ Eskorterplats.com

Enligt Rikskriminalpolisen och polisens prostitutionsgrupp i Stockholm rörde huvudsakligen annonseringen under 2013 utländska flickor och kvinnor från Rumänien och Nigeria samt ett mindre antal svenska flickor och kvinnor.

Under 2013 kunde inte någon av de webbplatser där flickor och kvinnor säljs för prostitutionsändamål lokaliseras till en server i Sverige. I stället lagrades de flesta webbplatserna på servrar i utlandet i t.ex. Nederländerna där dessa sidor inte kan stängas ner på laglig grund. Webbplatsadministratörerna använde sig av tjänster som analyserar besöks-trafiken på en webbplats för att uppdaga var de sexköpande männen befann sig geografiskt, och för att kunna skraddarsy annonserna till en lämplig mottagargrupp och del av landet.

Informationen från 2013 visade att sexköpande män beställde kvinnor och flickor till eller i Sverige via annonser på internet genom att ringa eller skicka ett sms till ett svenskt mobiltelefonnummer. Oftast kopplades samtalet eller sms:et vidare till en bokningscentral, ett s.k. call-center, i utlandet eller direkt till kvinnan eller hennes hallick. På webbsidorna fanns också priser gällande kostnaderna för köp av sexuella tjänster. Resor och hotellrum kunde beställas av bokningscentralen, som också såg till att kvinnorna skickades till Sverige i de fall de inte redan var i landet, eller till ett annat land beroende på sexköparnas önskemål. Information om tid och plats för överenskomna köp av sexuell tjänst förmedlades till offren och sexköparna genom telefonsamtal, e-post och sms.

Många av de kvinnor som såldes för prostitutionsändamål genom webbaserade eskortverksamheter till sexköpande män i Sverige under 2013 såldes även i andra länder såsom Finland, Danmark, Norge, Nederländerna och Tyskland. Kvinnorna annonserades till försäljning under några veckor innan planerad ankomst till Sverige. En del annonser innehöll svenska

²⁸ The European Roma Rights Centre (ERRC) and People in Need (PiN), 2011, *Breaking the Silence - Trafficking in Romani Communities*.

mobilnummer som aktiverades när kvinnorna anlät till Sverige. På webbplatserna kunde sexköpande män beställa en kvinna till sitt hem eller hotellrum (s.k. out-call) eller boka ett besök hos kvinnan i en lägenhetsbordell eller på ett hotellrum (s.k. in-call). Många sexköpare föredrar ”out-calls” då de betraktar risken för upptäckt som mindre om de beställer hem en kvinna istället för att utnyttja henne på ett hotellrum.

I ett flertal av de fall som Rikskriminalpolisen och Stockholmspolisens prostitutionsgrupp granskade under 2013 fanns det misstankar om att försäljningen organiserades av organiserade brottsgrupper eller nätverk baserade i kvinnornas hemländer. Undantag förekom där kvinnan var knuten till en agentur som kunde vara stationerad i ett annat land än i kvinnans ursprungsland. Vissa webbsidor innehöll bilder av ett stort antal kvinnor som fotograferats i samma miljö t.ex. i ett hotellrum och/eller var knutna till e-postadresser med liknande namn eller tema, eller till samma mobilnummer. Annonserna publicerades på olika webbplatser men runt samma datum. Det var också vanligt att bilder på kvinnor tagna från modellsidor eller liknande lades ut på webbsidorna för att attrahera sexköpande män, men i verkligheten var det inte denna kvinna som var till försäljning. I andra fall publicerades autentiska foton av kvinnor tagna som professionella modellbilder. Gärningspersonerna kunde ofta förmedla olika kvinnor men lät samma bilder och telefonnummer ligga kvar på webbsidorna.

Rikskriminalpolisen kan konstatera att ämnen som rör köp av olika sexuella handlingar, eskortservice och andra prostitutionsverksamheter fortfarande, trots ett förbud mot köp av sexuell tjänst, engagerar män i Sverige. På webbplatsen Sexwork.net och på diskussionsforumet Flashback finns hundratals sidor med tusentals diskussionstrådar kring dessa ämnen. Vissa av trådarna innehåller recensioner, skrivna av sexköpande män, om kvinnor som utnyttjas för prostitutionsändamål. Recensionerna rör bl.a. huruvida kvinnan motsvarar den sexköpande mannens förväntningar, hennes utseende, fysiska attribut och hennes villighet att utföra de ”tjänster” som utlovats på webbsidan. Att den kvinna som beställts är den som faktiskt erbjudits, är också viktig information för den sexköpande mannen. Dessutom utbyter sexköpande män erfarenheter t.ex. om hur de kan

undvika upptäckt av polisen eller familjemedlemmar, eller undvika att utsättas för rån eller utpressning. Språket som använts av dessa män i recensionerna är ofta mycket sexualiserat, nedsättande och kränkande mot kvinnor. Trådarna på webbforumet Sexwork.net är indelade i olika regioner; Sverige, andra nordiska länder, de baltiska länderna, Europa och Thailand.

3.2 Människohandel för andra ändamål

Brottsbalkens människohandelsparagraf²⁹ kan också användas i situationer där ett offer exploateras för krigstjänst, för avlägsnande av organ, för tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte³⁰. I en dom från Göteborgs tingsrätt förklarar domstolen att ”situationer som innebär nödläge i den mening som avses med straffbestämmelsen om människohandel är när en person förmås arbeta under synnerligen svåra förhållanden till en mycket låg lön. Andra exempel är när en person förmås tiggera eller stjåla.³¹”

Polismyndigheternas inrapporteringar till Rikspolisstyrelsen under 2013 tyder på att antalet anmälningar och inledda förundersökningar rörande annan människohandel var ungefär lika stort (43) som för människohandel för sexuella ändamål (41).

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet upprättade polismyndigheterna totalt 43 anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål än sexuella under 2013, jämfört med 48 anmälningar 2012. Anmälningarna upprättade om utnyttjande av människohandelsoffer för andra ändamål, rörde framförallt situationer där personer förts till Sverige av kriminella grupper från andra länder för att utnyttjas för tvångsarbete (31), i tiggeri (9), eller för övriga ändamål (1). Ytterligare två anmälningar om människohandel för organhandel finns upptagna i inrapporteringen till Rikspolisstyrelsen. Det visade sig dock att anmälningarna var felkodade, varav en avsåg människosmuggling. Under 2013 dömdes

29 4 kap. 1 a § brottsbalken.

30 Med nödläge avses att offret är förhindrat att fritt bestämma över sina göranden och låtanden eller befinner sig i en verkligt svår belägenhet som inte är helt tillfällig eller övergående. Prop. 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel s. 21.

31 Göteborgs tingsrätt avd. 4, 2012-01-30, Mål nr 15416–11, s. 23.

inte några personer för människohandel för andra ändamål än sexuella. Inte heller väcktes några åtal i dessa fall.

I maj 2014 publicerade Länsstyrelsen i Stockholms Län en rapport om social utsatthet inom vissa grupper av utsatta EU-medborgare i Sverige.³² Inhämtning av information skedde genom enkäter och djupintervjuer med polismyndigheter, kommuner, frivilligorganisationer och andra aktörer. Resultaten visade bland annat att antalet utländska medborgare som under 2013 antas ha utnyttjats för någon av följande, andra, exploateringsformer:

Arbetskraftsexploatering/tvångsarbete	537-845 personer
Tiggeri	305-555 personer
Brott	191-355 personer ³³

3.2.1 Tvångsarbete eller situation som innebär nödläge

Inom flera sektorer på den svenska arbetsmarknaden används i allt högre grad utländsk arbetskraft som ofta rekryteras med hjälp av utländska bemanningsföretag. Till skillnad från arbetskraft från EU-länder, behöver medborgare i länder utanför EU arbetstillstånd för att ha rätt att arbeta i Sverige. I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökade på den svenska arbetsmarknaden under 2000-talet skedde även en ökning av information till polisen gällande bl.a. arbetskraftsexploatering³⁴dåliga arbetsförhållanden, orimliga arbetsvillkor och låga löner, svårigheter att få ut inarbetad lön, men även rörande människohandel för tvångsarbete.

Enligt artikel 2 i ILO-konvention Nr.29 angående tvångs- eller obligatoriskt arbete definieras tvångsarbete som³⁵

- a. varje arbete eller tjänst
- b. som avfordras en person under hot om något slag av straff, och
- c. till vars utförande ifrågavarande person icke inbjudit sig av fri vilja.

32 Rapport 2014:10, Länsstyrelsen Stockholm, Utsatta EU-medborgare i Sverige.

33 Statistiken är inte könsuppdelad

34 Med begreppet arbetskraftsexploatering förstås en situation som kan innebära hårt arbete, långa arbetsdagar och låga inkomster.

35 International Labour Organisation, <http://ilo.org>.

Människohandel för tvångsarbete kan vara svårt att påvisa eftersom de personer som utnyttjas inte alltid ser sig som offer för människohandel – även i de fall då polis och åklagare har misstankar om att de utsatts för dessa brott. Offren är särskilt utsatta då de befinner sig i ett annat land med en främmande kultur där de inte kan språket. Det kan också vara svårt att utreda i vilken utsträckning en person kan ha blivit utnyttjad och huruvida utnyttjandet är tillräckligt allvarligt för att ses som brottsligt under människohandelslagstiftningen. Offren rör sig oftast fritt men är kontrollerade, exempelvis genom hot om våld eller genom att de fråntagits sina passhandlingar eller satts i skuld till gärningspersonerna. Arbetstagare från länder utanför EU, som arbetar illegalt i Sverige hos oseriösa svenska arbetsgivare, står dessutom under stor press eftersom den illegala vistelsen kan avslöjas för myndigheterna om arbetstagarna protesterar över dåliga villkor.

Under 2013 inkom information till polismyndigheterna om att utländska arbetstagare som utlovats arbeten i byggbranschen och inom skogsnäringen, fått besked om att arbetsförhållandena ändrats i samband med resan till eller strax efter ankomsten till Sverige. Arbetstagarna försattes därmed i en situation där de tvingades acceptera avsevärt försämrade arbetsvillkor eller helt förlora möjligheten till arbete och inkomst eller bli hemsända.

Det handlade dock inte bara om dåliga villkor och låga löner. I en del fall uppgav de utländska arbetarna att de hade fått betala för att arbetsgivaren skulle ge ett erbjudande om att arbeta i Sverige. Ett sådant arbetserbjudande, som är nödvändigt för att få arbetstillstånd, kan kosta upp till 200 000 kronor. Handel med arbetserbjudanden eller arbetstillstånd är en lukrativ och relativt riskfri verksamhet och betalningen för arbetserbjudandet eller arbetstillståndet kan göras på olika sätt. En del arbetstagare betalar kontant medan vissa arbetsgivare tvingar andra att själva betala sin arbetsgivaravgift och får på så sätt en väldigt låg lön.

För att komma åt problemet skärpte Migrationsverket sina rutiner i januari 2012 för vissa branscher som städ- och restaurangbranschen. Detta ledde till att arbetsgivare bl.a. tvingades styrka att de kunde betala tre månadslöner till arbetstagarna. Information som inkom till polismyndigheterna under 2013 tydde dock

på att vissa arbetsgivare fortfarande missbrukade reglerna. Eftersom ett arbetstillstånd i Sverige ger tillträde till hela Schengenområdet, är det viktigt att en specifik myndighet får i uppdrag att följa upp huruvida de arbetstagare som fått arbetstillstånd faktiskt anlänt till Sverige och att de arbetat inom landet.

I de ärenden under 2013 där det fanns misstankar om människohandel för tvångsarbete kom offren från Irak, Kazakstan, Rumänien, Kamerun, Polen och Ukraina. Fallen var svårutredda eftersom det från början var oklart om det rörde sig om människohandel för tvångsarbete, eller om gärningspersonerna gjort sig skyldiga till bedrägeri eller avtalsbrott. (För mer information om de förundersökningar om människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet som bedrevs under 2013, se Bilaga 1 Inrapportering från polismyndigheterna).

Ett ärende av särskilt intresse

Under 2013 inleddes en förundersökning om människohandel för tvångsarbete och bedrägeri, som rörde ett uppmärksammat fall där ett fyrtiotal personer från Kamerun rekryterades till Västerbotten för att plantera skog. Det rörde sig i första hand om män i åldrarna 22-45 år som tog stora lån för att kunna resa till Sverige för att arbeta. Väl på plats levde de under knappa förhållanden och uppgav att de fick en lägre ersättning än den som utlovats. Från lönen drogs sedan kostnader för kost och logi m.m. vilket gjorde det omöjligt för kamerunierna att betala av sina skulder för resan till Sverige. Deras utsatthet gjorde att de sökte hjälp hos frivilligorganisationer och bl.a. svenska kyrkan för någon form av assistans. Uppgifter tyder på att de flesta kamerunierna återvände till sitt hemland. I ärendet samarbetade polisen med Migrationsverket och vissa fackliga organisationer. Den misstänkte var en svensk 36-årig man, enskild näringsidkare, som bedrev verksamhet inom skogsnäringen. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

3.2.2 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet

Tiggeri – att utan någon motprestation be om ekonomiskt understöd – är inte i sig straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Det gäller även då det bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, dvs. enskilda som tigger samordnar sina aktivite-

ter samt bor, reser och lever tillsammans. Att på detta sätt organisera tiggeri är inte brottsligt så länge det inte sker på ett otillbörligt sätt, dvs. ingen får luras eller tvingas till att utföra tiggeriverksamhet åt någon annan. I sådana fall kan människohandel för tvångsarbete enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken (2010:371) bli aktuellt.

Under 2013 upprättades nio anmälningar rörande människohandel för tiggeriändamål där både offer och gärningspersoner ursprungligen kom från Rumänien. I fyra av de nio fallen var offren under 18 år. Liksom för människohandel för sexuella ändamål och tvångsarbete är det svårt att beräkna omfattningen av människohandel för andra ändamål till, genom och inom Sverige. När det gäller tiggeri så saknas det nationell statistik över hur många personer som kan ha utnyttjats för tiggeriändamål under människohandelsliknande eller andra organiserade former. Liksom Europol har myndigheterna i Sverige identifierat offer med romsk bakgrund som en särskilt utsatt grupp för att utnyttjas i tiggeri och för att tvingas begå brottslig verksamhet.³⁶

Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det är främst personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar samt barn som löper störst risk att falla offer för människohandel för tiggeriändamål.³⁷ En orsak till detta, är enligt Europol, att dessa särskilt utsatta grupper av offer genererar mest pengar åt förövarna.

Information som kom till polismyndigheternas kännedom under 2013 om misstänkt människohandel för andra ändamål där personer tvingats till Sverige för att begå brott rörde främst offer från Rumänien, Bulgarien och Polen. (För mer information om de förundersökningar om människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet som bedrevs under 2013, se Bilaga 1 Inrapportering från polismyndigheterna – Polismyndigheterna i Stockholms- och Västra Götalands län).

3.2.3 Utnyttjande av utländska bärplockare i Sverige

I Sverige utförs den säsongsmässiga kommersiella bärplockningen till stor del av tillfällig utländsk

³⁶ Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

³⁷ Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

arbetskraft under sommar- och de tidiga höstmånaderna. Bären säljs sedan till livsmedels- och läkemedelsindustrin i Sverige och utomlands. Under de senaste åren har samarbetet mellan de olika aktörerna i branschen ökat, och lett till en högre grad av specialisering och utpräglad rollfördelning mellan aktörerna. Vissa aktörer fungerar som inköpare på plats i skogarna och har direktkontakt med bärplockarna, medan andra fungerar som grossister och har ansvar för vidareförsäljning till svenska och utländska kunder. Det finns olika kategorier av bärplockare, dels de som hyrs in av bemanningsföretag och dels de så kallade ”friplockarna”, som inte är anställda, utan säljer direkt till bäruppköpare. Friplockarna är inte garanterade minimilön för sitt arbete eftersom de saknar avtal med bäruppköpare.

Under 2011 inkom uppgifter till polisen om oegentligheter och misstänkt människohandel av bärplockare från Bulgarien. Förhållandena som beskrevs liknade ett fall som anmälts och utretts 2010. De misstänkta tillhörde samma brottsliga gruppering som misstänktes vara inblandade i det tidigare fallet och var dessutom på plats i Sverige och bedrev liknande verksamhet. Åklagarmyndigheten beslutade därför att återuppta det gamla ärendet.

Utredningarna visade att arbetstagarna bl.a. utlovades villkor och förtjänstmöjligheter som inte uppfylldes vid ankomsten till Sverige eller vid kontraktets slut. Arbetstagare berättade om uteblivna löneutbetalningar, undermålig bostadsstandard, men också om akut brist på mat och vatten. Dessutom utövade eller hotade vissa arbetsgivare med våld när bärplockarna vägrade att överlämna passhandlingar, telefoner och andra ägodelar. Vissa arbetsgivare hotade också bärplockare med att de skulle tvingas att utföra stölder (män) eller utnyttjas i prostitution (kvinnor) eller med ”böter” om de inte plockade tillräckliga mängder bär. Det förekom också att ett stort antal bärplockare kom till Sverige på eget initiativ eller blev lurade av rekryterare i hemlandet. Rekryteraren tog sedan ut ersättning för att hjälpa bärplockarna till Sverige där de sedan lämnades utan ekonomiska tillgångar.

Många bärplockare skuldsatte sig i hemlandet för att kunna betala resan till Sverige. Detta gjorde dem extra sårbara för gärningspersonernas hot och utnyttjande. Offren saknade dessutom kunskaper

om svenska förhållanden och i det svenska språket, vilket gjorde att de inte kunde bedöma riskerna med att resa till och arbeta i Sverige. Många bärplockare tjänade inte tillräckligt för att täcka kostnader för resa och logi, trots en relativt god tillgång på bär och långa arbetsdagar och är nu skuldsatta.

I syfte att motverka att utländsk arbetskraft i framtiden utnyttjas på ett otillbörligt sätt, genom orimliga arbetsvillkor, utebliven lön, under hot och slavliknande förhållanden inledde Rikspolisstyrelsen under våren 2011 ett samarbete med Migrationsverket, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Samarbetet ledde bl.a. till att Migrationsverket tog fram riktlinjer inför bärsäsongen för företag som erbjöd anställning till bärplockare från tredje land. (För mer information, se Rikspolisstyrelsens lägesrapport för 2011³⁸ samt en rapport från Länsstyrelsen i Stockholms län om utsatta EU-medborgare i Sverige).³⁹

De skärpta riktlinjerna förbättrade situationen under 2011 för bärplockare från länder utanför EU genom att göra det svårare för oseriösa aktörer att utnyttja dem. Trots de vidtagna åtgärderna visade det sig dock att medborgare från EU-länder som rekryterats för att plocka bär, fortsatt riskerade missförhållanden och att utnyttjas på ett oskäligt sätt. Detta eftersom oseriösa aktörer rekryterade arbetskraft från särskilt sårbara grupperingar såsom vissa etniska minoriteter, personer som varken kan läsa eller skriva, men som inte behöver arbetstillstånd för att plocka bär i Sverige.

Inför bärsäsongen 2012 förtydligades kravet på att bär företagen skulle visa att de hade ekonomiska möjligheter att betala ut lön till bärplockarna. Det tidigare kravet på bankgaranti togs bort då detta inte var praktiskt tillämpligt. Krav ställdes istället på att företag som erbjöd anställning för bärplockare skulle kunna visa att de hade reella förutsättningar att kunna organisera arbetet. Dessutom krävdes en redovisning av samtliga kostnader som skulle kunna komma att belasta bärplockarna.

Inför bärsäsongen 2013 anordnade underrättelse-sektionen vid Rikskriminalpolisen samt Rikspolis-

38 Lägesrapport 13, Människohandel för sexuella och andra ändamål.

39 Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2014:10, Utsatta EU-medborgare i Sverige, Lägesrapport ur ett människohandelsperspektiv.

styrelsen en utbildningsdag för operativa poliser vid Polismyndigheten i Västmanland, Gävleborg och Uppsala. Under utbildningsdagen föreläste även åklagare från den internationella åklagarkammaren i Stockholm, samt den nationella samordnaren i frågor om människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholm. Denna insats ledde bl.a. till ökade kunskaper i att identifiera eventuella offer för människohandel och att kvalitén på anmälningar och underrättelser förbättrades.

Inför bärsäsongen 2013 mottog Migrationsverket 6 509 ansökningar om arbetstillstånd för medborgare från tredje land som önskade komma till Sverige för att plocka bär. Av dessa ansökningar beviljades 6 198 personer från Thailand sådana tillstånd. Under säsongen uppstod problem i ett fall där 300 thailändska bärplockare, kopplade till ett och samma företag, inte fick ut sina löner. För att få hjälp vände sig bärplockarna till fackförbundet Kommunal i Umeå som slutit avtal med rekryteringsföretaget.

I likhet med föregående år uppstod det problem under bärsäsongen 2013 rörande utnyttjandet av bärplockare från andra EU-länder, framför allt från Bulgarien, samt medborgare utanför EU som saknade arbetstillstånd. Polismyndigheterna i Gävleborg, Dalarna, Västmanland och Örebro uppskattade att mellan 800-1 500 personer, både män och kvinnor, kom från Bulgarien till polismyndigheternas geografiska områden för att plocka bär.

Under bärsäsongen 2013 upprättades tre polisanmälningar med brottsrubriceringen människohandel i Samverkansområde Mitt, relaterat till tvångsarbete i samband med bärplockning.⁴⁰ Två av dessa anmälningar lades ner relativt omgående medan vissa utredningsåtgärder vidtogs avseende den tredje utredningen innan även den lades ner. I samtliga fall kom både misstänkta och offer från Bulgarien. Förundersökningarna beskrivs närmare i Bilaga 1, under rubriken Polismyndigheten i Gävleborgs län.

3.2.4 Utnyttjande av personer genom krigstjänst

Enligt Säkerhetspolisens årliga rapport från 2012 förekommer det att personer reser eller förmås att resa från Sverige till Afghanistan/Pakistan, Soma-

lia, Irak, Jemen och Syrien för att ansluta sig till våldsfrämjande islamistiska nätverk och där utbildas för eller delta i våldshandlingar eller i väpnade konflikter.⁴¹ Risken är stor att dessa personer mister livet, skadas eller tas till fånga och kanske utsätts för tortyr. Särskilt sårbara för att utsättas för människohandel är unga pojkar som är politiskt engagerade och som är medlemmar av politiserade sociala nätverk i hemlandet. Ofta går rekryteringen i vågor och destinationsländerna skiftar i popularitet.

Rikskriminalpolisens underrättelsetjänst kunde under 2013 konstatera att ett betydande antal personer rest från Sverige till Syrien i syfte att delta i den väpnade konflikten. Merparten av dessa personer bedömdes vara män i 18–30-årsåldern som anslöt sig till radikala islamistiska rebellgrupper. I likhet med den minderårige pojke som omnämndes i föregående lägesrapport (2012) inkom det även 2013 information till Rikskriminalpolisens underrättelsetjänst som kan utgöra människohandel alternativt krigsbrott. Uppgifter gör bl.a. gällande att ytterligare en minderårige pojke förmåtts resa till Syrien, sannolikt för deltagande i den väpnade konflikten, samt att en minderårige flicka förmåtts resa till Syrien och där tvingats gifta sig med en kombattant tillhörande en radikal islamistisk grupp.

3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål

Sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002 har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år, eller i enstaka fall under 15 år.⁴² Vid några enstaka fall har det funnits misstankar om att äldre pojkar kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål, men dessa misstankar har inte kunnat bekräftas.

Det förekommer att människohandlare tagit kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i EU-länder såsom Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras flickor och pojkar i syfte att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem i prostitution.⁴³ Flickorna och poj-

40 Samverkansområde Mitt omfattas av Västmanlands-, Uppsala- och Gävleborgs län.

41 Säkerhetspolisen 2012.

42 Enstaka fall har rört flickor i 12-13 årsåldern.

43 Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

karna, som ofta är i 10–14 års åldern, har inte fått gå i skolan utan har tränats tidigt av människohandlaren att stjäla i butiker eller begå fickstölder. Människohandlarna utnyttjade barnens låga ålder som gjorde att de undgick straff och registrering i brottsregister.

3.3.1 Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år eller annars särskilt utsatta

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2013 upprättade polismyndigheterna 11 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år, jämfört med nio anmälningar 2012. De anmälningar som upprättades under 2013 inrapporterades av polismyndigheterna i Gävleborg, Stockholm, Uppsala och Örebro.⁴⁴ Under 2013 dömdes inte några personer för människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år; inte heller väcktes några åtal i dessa fall.

Det är ändå av intresse att nämna två fall från 2013: ett som visar på barns särskilda utsatthet och det andra som visar på hur personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan bli sexuellt utnyttjade på ett hänsynslöst sätt av sexköpande män och hallickar.

Två ärenden av särskilt intresse

I december 2013 dömdes en 47-årig svensk man i Falu tingsrätt till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning för olaga hot, ofredande, köp av sexuell tjänst, koppleri samt barnpornografibrott.⁴⁵ Han var tidigare dömd till rättspsykiatrisk vård för försök till våldtäkt, sexuellt ofredande, grovt barnpornografibrott samt övergrepp i rättsak och tvångsvårdades under tiden han genomförde de nya brotten. I den del som rörde koppleri hade mannen främjat att en 17-årig svensk flicka (ursprungligen från Polen) utnyttjades sexuellt mot betalning av sexköpande män på hotellrum och i olika bilar. Gärningsmannen kom i kontakt med flickan via internet när han var placerad på en rättspsykiatrisk avdelning, och använde där en insmugglad dator och flera mobiltelefoner för att förmedla kontakter mellan sexköpare och flickan. Polisen i Dalarna kom mannen

på spåren då man började utreda flera sexköpare som visade sig ingå i samma ärende. Fyra svenska män i åldrarna 51, 58, och 60 år fick motta strafföreläggande för köp av sexuell tjänst⁴⁶, och fler män delgavs misstanke för samma brott.

I augusti 2013 dömdes en 17-årig svensk pojke av tingsrätten till ungdomsvård för grovt koppleri och rån.⁴⁷ Han skulle dessutom utge 88 000 kronor i skadestånd till en målsägande.

Gärningspersonen fick kontakt med målsäganden, en 20-årig svensk kvinna med en intellektuell funktionsnedsättning, genom en kamrat. Kvinnan saknade arbete och bostad, och erbjöds av gärningspersonen boende hos hans kamrat. Samma kväll hade gärningspersonen, hans kamrat samt ytterligare en man sexuellt umgänge med kvinnan. Dagen efter skickade gärningspersonen ett stort antal sms till flera män där han förmedlade sexuellt umgänge med kvinnan. Under dagen kom sju män till lägenheten varav flera av dem utnyttjade henne sexuellt.

Efter denna händelse genomförde gärningspersonen en intensiv reklamkampanj via sms och genom andra kanaler där han förmedlade sexuellt umgänge med kvinnan mot betalning. Han körde henne till sexköpande män, eller så lämnades hon i en lägenhet där hon utnyttjades sexuellt av flera män samtidigt. På grund av sin funktionsnedsättning och sin socioekonomiska och psykologiska utsatthet kunde och vågade hon inte göra motstånd mot övergreppen, och betraktade gärningspersonen som ”en vän”.

I sin senaste rapport om människohandel noterar Europol att det rapporterats om många fall där s.k. *lover boys* lurat minderåriga flickor in i prostitution, och som sedan blivit offer för människohandel för sexuella ändamål.⁴⁸ Med *lover boys* menas män eller pojkar som inleder en relation med offren med löften om en känslomässig relation eller giftermål och ett bättre liv. Syftet med att inleda denna relation är att binda flickorna till sig känslomässigt för att sedan kunna förmå dem till att utnyttjas för prostitutionsändamål. Liknande tillvägagångssätt har setts i olika fall i Sverige.

Under 2013 genomförde polismyndigheten i Stock-

44 För mer information, se Bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna.

45 Falu tingsrätt, 2013-12-02, Deldom, Mål nr B 3233-13.

46 Istället för köp av sexuell handling av barn under 18 år.

47 Attunda tingsrätt 2013-08-14, Mål nr B 9267-12.

48 Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

holm en förundersökning som ledde till att en 46-årig svensk man dömdes för grovt koppleri.⁴⁹ Mannen hade inlett en relation med en kvinna, som han sedan förmedlade till sexköpande män för prostitutionsändamål. Tingsrätten ansåg att mannen hade utnyttjat kvinnans förtroende för honom och därmed agerat hänsynslöst, och kopplerigärningen ansågs därför som grov.⁵⁰

3.3.2 Köp av sexuell handling av barn

I samband med att en ny sexualbrottslagstiftning trädde i kraft den 1 april 2005, skärptes och utvidgades förbudet mot köp av sexuell handling av barn under 18 år.⁵¹ Syftet var att förbudet även skulle omfatta situationer där en person t.ex. utnyttjar ett barns bristande mognad för att mot ersättning locka och utnyttja henne eller honom i sexuellt syfte. Precis som är fallet när det gäller köp av sexuell tjänst, så omfattas också fall där en person utnyttjar ett barn genom en sexuell handling som någon annan betalar eller har betalat för. Straffbestämmelsen omfattar också köp av sexuella handlingar av barn som sker under andra förhållanden än sådana som utgör prostitution. En person som köper en sexuell handling av ett barn under 18 år kan dömas till fängelse i högst två år.

År	Köp av sexuell handling av barn – anmälningar	Köp av sexuell handling av barn – lagföringar/ domslut
2009	150	6/5
2010	231	9/9
2011	131	7/7
2012	97	24
2013	150	7

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2012

Brottet köp av sexuell handling av barn⁵² kan ibland vara både svårt att utreda och att bevisa. Det kan ofta dröja lång tid efter att barnet utsatts för övergreppet till dess att anmälan görs. Detta kan ha flera

⁴⁹ Södertörns tingsrätt 2013-03-13, Mål nr B 16664-12. Se Bilaga 1, Fallet Kajan.

⁵⁰ Se fotnot 49.

⁵¹ En ny sexualbrottslagstiftning (prop. 2004/05:45).

⁵² 6 kap. 9 § brottsbalken.

förklaringar: I många fall hotar förövaren barnet med att avslöja barnets ”agerande” inför föräldrar, skola och kamrater om barnet berättar om de sexuella övergreppen. Barnen känner också ofta en stor rädsla för förövaren och för att fortsatt utsättas för övergrepp. Ibland tar barn dessutom på sig skulden för de övergrepp som hon eller han utsatts för. Många barn kan också tidigare ha utsatts för sexuella övergrepp och litar inte på att vuxenvärlden ska ta dem på allvar, eller att övergreppen kommer att upphöra.

Många brott som rör köp av sexuell handling av barn under 18 år sker efter det att förövaren tagit kontakt med flickan eller pojken genom webbsidor på internet i syfte att utnyttja barnet sexuellt. Förövaren anstränger sig ofta för att skapa ett (falskt) förtroende med barnet, vilket gör det ännu svårare för henne eller honom att anmäla den vuxne förövaren för övergreppen.

De flesta barn som faller offer för köp av sexuell handling av barn och där brotten avslöjats är i de yngre tonåren. Trots detta så undgår många förövare fortfarande att dömas för detta brott. I många fall där förövare åtalats för försök till eller köp av sexuell handling av barn hävdar de att de inte haft någon vetskap om barnets verkliga ålder. I dessa situationer finner domstolarna ofta att den åtalades invändning i fråga om barnets ålder inte kan vederläggas och dömer dem istället för köp av sexuell tjänst, ett brott som ger kortare straff.

Ett ärende av särskilt intresse

I maj 2013 dömdes en svensk 68-årig man av Värmlands tingsrätt till fängelse i åtta månader för våldtäkt mot barn samt köp av sexuell handling av barn. Tingsrätten fann det styrkt att mannen vid ett stort antal tillfällen under 2011-2013 köpt sexuella handlingar i sin bostad av en svensk 16-årig pojke. Betalningen till pojken utgjordes av alkohol, tobaksvaror och pengar.

Köp av sexuell handling av barn via internet

Under 2013, genom sin satsning mot sexuella övergrepp av flickor och pojkar under 18 år, utredde Stockholmspolisen flera ärenden där män genom annonser på internet, kontaktat och köpt sexuella handlingar av barn eller utnyttjat barn sexuellt på andra sätt. Polisen upptäckte även fall där förövare

av sexuella övergrepp övergått till att agera hallickar åt och sälja minderåriga flickor för sexuella ändamål. I samband med denna satsning kontaktade polisen också personer som förekom i annonser om försäljning av sexuella tjänster på internet där misstanke fanns om att de var minderåriga. Majoriteten av de unga flickor som själva lagt ut ”sexannonser” på internet visade sig lida av en allvarlig självskadeproblematik. Arbetet bedrevs därför i samarbete med socialtjänsten i Stockholm för att de unga personer som anträffats genom satsningen skulle kunna erbjudas skydd och stöd. Under satsningen utvecklade polisen sina arbetsmetoder för att nå och intervjuva dessa flickor, och antalet anmälningar om köp av sexuell handling av barn ökade därför från 97 under 2012 till 150 under 2013.

3.3.3 Människohandel för andra ändamål med barn under 18 år

Sedan tidigare år är det känt att vissa brottsgrupperingar i länder såsom Rumänien och Bulgarien specialiserar sig på handel med barn för att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem sexuellt genom prostitution. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2013 upprättade polismyndigheterna tio anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål med barn under 18 år, jämfört med 13 anmälningar 2012.

De tio anmälningarna upprättade under 2013 utgjordes av utnyttjande för tvångsarbete (5) och tiggeri (4). En anmälan avsåg organhandel men visade sig vara felkodad och rörde istället människosmuggling.

Människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom med erbjudanden om att köpa eller hyra deras barn i syfte att utnyttja dem för stöldändamål. Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10-14-års åldern, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av människohandlaren att stjäla i butiker eller begå fickstöder. Ofta förser människohandlarna barnen och sig själva med flera olika identitetshandlingar, vilket gör det svårt för polisen att identifiera och kartlägga denna brottslighet, särskilt eftersom dessa grupper rör sig mellan olika EU-länder.

Flickorna och pojkarna förs ofta ut ur sina hemländer i familjeliknande grupperingar bestående av två vuxna och två eller tre barn. För att försvåra upptäckt anskaffar gärningspersonerna handlingar

som visar att de fungerar som vårdnadshavare med tillstånd att resa utomlands med barnet/barnen under en bestämd tid. Grupperna färdas i bil mellan länder inom EU, där barnen utnyttjas för tiggeri och för att begå olika egendomsbrott.⁵³

De polisutredningar som genomfördes under tidigare år visade att det kunde förekomma att en vuxen utgav sig för att vara släkt med barnet, eller att vara barnets vårdnadshavare för att kunna hämta honom eller henne efter att barnet omhändertagits av polis eller socialtjänst. Barnen utgör en viktig ekonomisk investering för människohandlarna, som ibland tar till våld för att återta barnen från myndigheterna. Barnen isoleras socialt, fräntas möjlighet till utbildning, och knyts känslomässigt till förövarna. De är därför ytterst rymningsbenägna när de placerats på skyddade boenden. Barnen saknar också ofta tilltro till myndigheter, särskilt till polisen, och ser sig heller inte som offer för ett brott. Detta leder till tidskrävande förundersökningar där förutsättningarna för att åtala förövarna hitintills har varit små.

3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser

En brottstyp som har fått ökad uppmärksamhet under 2013 rör svenskar som begår allvarliga sexuella övergrepp mot flickor och pojkar i andra länder. Här menas vanligen att en person, med hemvist i Sverige reser till ett annat land för att där sexuellt utnyttja en flicka eller pojke med hemvist i landet, mot någon form av ersättning. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott (dokumentation av deras eller andras sexuella övergrepp på barn).

Rikskriminalpolisens arbete mot handel med barn för sexuella ändamål utanför Sveriges gränser

Sedan 2012 har fem poliser vid Rikskriminalpolisen som huvuduppgift att kartlägga och utreda sexuella övergrepp mot barn i utlandet som begåtts av personer från Sverige. Det är svårt att uppskatta hur många svenskar som begår sexuella övergrepp

53 För mer information, se Bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna, Polismyndigheten i Stockholms- och Västra Götalands län samt fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

mot barn i andra länder, men det underrättelsearbete som bedrivits genom åren visar på att problemet är omfattande.

Under de år som Rikskriminalpolisen arbetat med problematiken kring sexuella övergrepp och köp av sexuell handling av barn under 18 år utanför Sveriges gränser har antalet fall som lett till fällande domar ökat. Utredningsarbetet visar att sexuella övergrepp mot barn som begås av svenska män utanför Sveriges gränser är intimt förknippade med produktion av barnpornografiskt material och användande. Dessa brott kan därför inte ses som separata brott. Internet fyller en mycket viktig funktion när det gäller hur information sprids om tillgängliga offer, kostnader etc., ger obegränsad tillgång till barnpornografi och är dessutom en arena som är viktig för möten mellan förövare. Det innebär stora utmaningar för polismyndigheterna att identifiera dessa arenor och forum.

Beställda sexuella övergrepp på barn i utlandet via webbkamera är ett sätt som allt fler gärningspersoner använder sig av för att kunna få omedelbar tillgång till filmer av övergrepp som är anpassade till deras personliga smak. Information till polismyndigheterna visar att det finns anledning att tro att fler förundersökningar kommer att inledas under 2014.

Det är viktigt med ett väl fungerande internationellt samarbete för att identifiera nya trender och arenor när det gäller köp av sexuell handling av barn och sexuella övergrepp på barn utanför Sveriges gränser. Få länder har specialgrupper inom polismyndigheterna som på heltid utreder dessa brott. Intresset för det svenska arbetet ökade därför och gruppens utredare anlätades flitigt för att föreläsa om sitt arbete vid möten på Europol och Interpol.

Projekt hos Riksåklagaren

Under 2012 inleddes ett projekt på uppdrag av Riksåklagaren i syfte att finna former för ökad lagföring i ärenden som rör handel med barn för sexuella ändamål utanför Sveriges gränser.

Den internationella åklagarkammaren i Stockholm fick i uppdrag att leda projektet. En polis från Rikskriminalpolisen deltog i projektet för att bidra med polisens erfarenheter på området

Några led i projektet var att:

1. Öka kunskapen om företeelsen och kompetensen att handlägga ärendetypen
2. Utveckla samarbetet med polisen och andra viktiga aktörer nationellt och internationellt
3. Bilda nätverk för kunskapsutbyte

En redovisning av projektet skedde till Riksåklagaren i form av en rapport under hösten 2013.⁵⁴ Sammanfattningsvis konstaterades i rapporten att kunskapen om barnsexhandel är god inom barnrättsorganisationerna och departementen och att man samverkar med varandra och med rättsväsendet. Det kunde också konstateras att flera nya initiativ tillkommit både i Sverige och på EU-nivå för att arbeta mot barnsexturism och sexuella övergrepp på barn genom Internet de senaste åren.

För att ytterligare förbättra arbetet med handläggning av barnsexhandelsärenden hos polis och åklagare innehöll rapporten följande förslag till åtgärder:

- ◆ Uppföljning av uppdateringen av Utrikesdepartementets cirkulär ”Handläggning av ärenden rörande sexualbrott mot barn utomlands”.
- ◆ Vidare kontakt med Centrum för Andrologi och Sexual medicin vid Karolinska universitetssjukhuset (CASM) för uppföljning samt information om CASM:s verksamhet.
- ◆ Uppföljning av polisens rutiner för rapportering av information och ärenden till Europol.
- ◆ Uppmaning till svenska desken vid Eurojust att verka för att enheten Contact Point for Child Protection (CPCP) utvecklar sitt arbete och samlar erfarenheter från de olika medlemsländerna i en kunskapsbank och utvecklar ett nätverk av kontaktpunkter i Eurojusts medlemsländer.
- ◆ Möte mellan Åklagarmyndigheten och personalen vid BIRS⁵⁵ för att diskutera handläggningen av barnsexhandelsärenden i syfte att effektivisera handläggningen av rättshjälpsframställningar i dessa ärenden samt önskemål om en kontaktperson vid BIRS.

⁵⁴ Åklagarmyndigheten, Rapport Oktober 2013, Ökad lagföring i ärenden som rör resande i sexuella övergrepp mot barn.

⁵⁵ Justitiedepartementets enhet för brottsmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete.

- ◆ Gemensam utbildning för polis och åklagare för att sprida kunskap om barnsexhandelsärenden och information om barnpornografigruppens exklusiva utredningsansvar för dessa ärenden.
- ◆ Återkommande erfarenhetsseminarier för den bildade samverkansgruppen.
- ◆ Översyn av polisens rutiner vid bildgranskning i syfte att öka identifieringen av brottsoffer och gärningsmän.
- ◆ Utökade befogenheter i barnsexhandelsärenden för målsägandebiträde eller särskild företrädare angående handläggningen av eventuellt utdömt skadestånd till målsäganden.
- ◆ Utökad kontakt mellan och information till de nordiska sambandspoliserna angående barnsexhandels ärenden.

Rapporten förväntades också fungera som ett underlag för kommande utvecklingsarbete vid Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum i Göteborg.

Ärenden under 2013

Ärende 1: I januari 2013 grep polisen i Storbritannien 17 personer i en pedofilhärva, misstänkta för att ha direktsänt sexuella övergrepp på barn i Filippinerna över internet. Operationen kom att benämnas Operation Endeavour och inleddes efter ett rutinartat polisbesök 2012 hos en man som tidigare dömts för sexualbrott. Operationen ledde till en offensiv mot ett omfattande pedofilnätverk och pågick i 14 länder under två år samt omfattade över 700 misstänkta personer. Flera av de misstänkta hade betalat för att via webbkamera få filippinska flickor att utstå sexuellt våld eller tagit betalt från "kunder" som ville ta del av övergreppen via webbkamera. Inom ramen för operationen inleddes även en förundersökning i Sverige mot två män, 50 respektive 55 år, misstänkta för barnpornografibrott samt anstiftan till grov våldtäkt mot barn. Förundersökningen lades sedermera ner mot 55-åringen men förundersökningen mot den 50-åriga mannen är pågående.

Ärende 2: Under 2013 inleddes en förundersökning om grov våldtäkt mot barn mot en svensk man i 70-årsåldern bosatt i Thailand. Mannen hade en flickvän i Thailand som var ensamstående mamma med en dotter. Vid ett tillfälle köpte mannen en

11-årig flicka av en kambodjansk kvinna som försörjde sig genom tiggeri. Mannen tog med sig flickan till ett hotell där han utnyttjade henne sexuellt under fyra dygn. Hon räddades genom att kvinnan som sålde henne och hennes döttrar tog sig in till mannen och flickan på hotellrummet. När flickans mamma fick reda på vad som hade hänt anmälde hon mannen till polisen. Förhör hölls i Thailand med flickan, hennes mamma och kvinnan som sålde henne. Mannen reste till Sverige innan han kunde gripas. Förundersökningen pågår fortfarande i Thailand.

Ärende 3: Under 2013 inleddes en förundersökning om barnpornografibrott och grovt sexuellt utnyttjande av barn för sexuell posering mot en 47-årig man med svenskt och amerikanskt medborgarskap. Mannen agerade distributör samt var länken och den drivande personen bakom produktionen och försäljningen av materialet. Dessutom häktades personer i USA och Spanien för barnpornografibrott eftersom de misstänktes för att ha köpt de bilder som förmedlats av 47-åringen. Producenter greps i Tjeckien och i Ryssland. För att effektivisera arbetet med polis och åklagare i Spanien och Tjeckien bildades en gemensam utredningsgrupp, ett s.k. Joint Investigation Team.⁵⁶

Övrigt

Under 2013 inkom enstaka tips till Rikskriminalpolisen om män bosatta i Sverige som utnyttjade unga flickor sexuellt i Gambia. Det var oklart om flickorna var under 18 år. Tipsen kom från frivilligorganisationer och medresenärer.

⁵⁶ En gemensam utredningsgrupp, s.k. JIT, är en operativ sammanslutning av poliser och åklagare med ett tidsbegränsat mandat som samordnar gränsöverskridande brottsutredningar. Medlemmar från två eller fler EU-länder ingår i en gemensam utredningsgrupp med hjälp av Europol och Eurojust.

4. Rikskriminalpolisens övriga insatser mot människohandel

Rikskriminalpolisen leder Sveriges bekämpande av grov organiserad brottslighet, nationellt och internationellt. Det övergripande målet för Rikskriminalpolisens uppdrag är att motverka de kriminella nätverkens möjligheter att etablera sig och verka i Sverige. Myndigheten ska dessutom etablera internationellt samarbete och delta i krisberedskap. Rikskriminalpolisen utgör den svenska polisens nationella kontaktpunkt i internationella ärenden och har ett nära samarbete med bland annat Interpol och Europol.

Underrättelsesektionen

Rikskriminalpolisens underrättelsesektion har genom bearbetning och analys av information en god bild av den grova organiserade brottsligheten i Sverige, som sedan delges genom strategiska rapporter och operativa underrättelser. Underrättelsearbetet förväntas förebygga och bekämpa organiserad brottslighet eller, i konkreta fall, leda till att förundersökningar inleds om pågående allvarliga brott.

Underrättelsesektionen ansvarar för strategisk och operativ kriminalunderrättelsetjänst på nationell nivå bl.a. med inriktning mot människohandel för olika ändamål. Underrättelsesektionen biträder, samordnar och koordinerar också internationella ärenden och underrättelseärenden som berör flera myndigheter eller länder. Arbetet sker i samarbete med polismyndigheternas kriminalunderrättelsetjänster, övriga brottsbekämpande myndigheter samt genom det internationella polissamarbetet.

Utredningssektionen

Vid Rikskriminalpolisen finns även en utredningssektion som har till uppgift att utreda grova brott, såsom människohandel för olika ändamål, och att vid behov biträda de lokala polismyndigheterna.

Sektionen hanterar även fall som rör begäran om rättshjälp från andra länder.

Under 2013 deltog Rikskriminalpolisen aktivt i flera av de ärenden som beskrivs i årets lägesrapport och då särskilt i de fall som rörde människohandel för tvångsarbete relaterat till bärplockning samt människohandel för utnyttjande i krigstjänst och barnsexhandel i andra länder.

5. Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel

Regeringen gav Rikspolisstyrelsen uppdraget att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor första gången i samband med Kvinnofridspropositionen 1997/1998:55 enligt följande:

Frågan om handel med kvinnor i syfte att sexuellt utnyttja dem, så kallad trafficking, har aktualiserats på senare tid i EU. Enligt en gemensam deklaration ska medlemsländerna bland annat utse en nationell rapportör i denna fråga.⁵⁷ Rikspolisstyrelsen har därför fått i uppdrag att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor.

Som en av åtgärderna i regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (2008-2012) fick Rikspolisstyrelsen ett uttryckligt mandat att fortsätta som nationell rapportör i frågor som rör människohandel.⁵⁸ I den nationella rapportörens uppgifter ingår bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige, analysera situationen, ge rekommendationer om hur handeln kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa dessa resultat till regeringen.⁵⁹

Rikspolisstyrelsen roll som nationell rapportör innebär också att informera om hur Sverige arbetar

för att förebygga och bekämpa människohandel för alla ändamål och prostitution. Den lag som förbjuder köp av sexuell tjänst, har sedan den trädde i kraft 1999 rönt ett stort internationellt intresse, särskilt när det gäller att förebygga och motverka människohandel. Under de senaste femton åren har ett stort antal delegationer bestående av ministrar, parlamentariker, representanter från rättsväsendet och frivilligorganisationer samt journalister från hela världen besökt den nationella rapportören och andra nyckelaktörer för att få information om hur lagen fungerar i praktiken och vilka effekter den och arbetet för att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål har haft på kort och lång sikt.

Under 2013 tog den nationella rapportören emot delegationer från ett stort antal länder såsom Frankrike, Finland, Tyskland, Belgien, Nederländerna, Republiken Irland, Nordirland, Kanada, Israel och Australien.

Arbetet som nationell rapportör innebär också att delta i det informella nätverk av nationella rapportörer och liknande mekanismer som etablerats inom EU av Europakommissionen. De nationella rapportörernas uppdrag finns också beskrivna i EU-direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd och stöd till brottsoffer.⁶⁰

I maj 2013 lanserade EU-kommissionen en EU-plattform för det civila samhället mot människohandel. Plattformen är ett forum för ett hundratal frivilligorganisationer på europeisk, nationell och lokal nivå när det gäller mänskliga rättigheter, barns

57 The Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation (Hague, 24-26 April 1997).

58 Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, Skr. 2007/08:167, åtgärd 19, sid. 23.

59 Regeringens proposition 2010/11:77, Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

60 Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, artikel 19.

rättigheter, kvinnors rättigheter och jämställdhet, migranters rättigheter samt skyddsboende. Rikspolisstyrelsen samarbetar med den svenska plattformen för det civila samhället mot människohandel i enlighet med ovan nämnda EU-direktiv.

Den nationella rapportören är också ansvarig för att tillhandahålla information till de olika kommittéer och organ som övervakar hur Sverige sköter sina internationella åtaganden rörande människohandel, prostitution och tvångsarbete.⁶¹

Tillsynsarbetet

En del av Rikspolisstyrelsens strategiska arbete består av att bedriva generell tillsynsverksamhet. Tillsynsverksamheten ska bidra till att garantera och säkerställa myndighetens offentliga åtaganden och kraven på rättsäkerhet, trygghet och god hushållning med offentliga medel. Genom att utöva tillsyn belyses hur olika polismyndigheter använder sina resurser för att nå uppsatta mål. Tillsynsverksamheten är också en del av verksamhetsutvecklingen för hela polisen.

Under 2011 fattade Rikspolisstyrelsen beslut om en inspektionsplan som bl.a. innehöll ett uppdrag om att genomföra tillsyn av ”polismyndigheternas förmåga att utreda ärenden om människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst”. Tillsynen, som genomfördes under 2012, ”förväntades ge svar på om polismyndigheterna agerade enligt regeringsuppdraget (Ju 2008/7403/PO) med fokus på operativt arbete präglat av strategi, uthållighet m.m.”.⁶²

För att inspektionen inte skulle bli allt för svårhanterlig rörde den enbart köp av sexuell tjänst och människohandel för sexuella ändamål. Tillgänglig statistik före inspektionen visade på stora skillnader mellan polismyndigheternas engagemang och förmåga att uppdaga och bekämpa dessa brottstyper trots de särskilda satsningar som genomförts sedan 2004. Inspektionen, som förväntades belysa dessa skillnader, fokuserade på:

- ◆ Polismyndigheternas strategi för bekämpning av människohandel och köp av sexuell tjänst.
- ◆ Hur polismyndigheterna hanterar dessa typer av brott inom ramen för den strategiska och operativa styrningen av verksamheten.
- ◆ Myndigheternas uthållighet över tid att bekämpa dessa brott.
- ◆ Vilken förmåga polismyndigheterna har att bekämpa dessa brott och vilka arbetsmetoder de använder för att avslöja människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst.
- ◆ I vilken omfattning anmälda brott leder till fällande domar.
- ◆ I vilken mån och hur polismyndigheterna använt Artikel 13 i Europarådets konvention mot människohandel från 2005 om att en person som utsatts för människohandel har rätt till en trettio dagars reflektionsperiod för vila och återhämtning, i syfte att den drabbade ska få möjlighet att göra sig fri från inflytandet av människohandlarna.
- ◆ I vilken mån och hur myndigheterna tillämpar utlänningslagens 5 kap. 15 § om tidsbegränsat
- ◆ Uppehållstillstånd i syfte att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras, och
- ◆ Samarbetet mellan polismyndigheterna, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, länsstyrelserna, kommunerna och frivilligorganisationer m.m.

Inspektionsgruppen inspekterade fem polismyndigheters förmåga att arbeta mot brottsområdena människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst under hösten 2012. Resultatet av inspektionen redovisades 2013 i en rapport som bl.a. pekade på att det fanns flera möjliga utvecklingsområden.⁶³

För det första måste polismyndigheterna förebygga människohandel för sexuella ändamål genom att också arbeta mot köp av sexuell tjänst. Det finns direkta kopplingar mellan människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst eftersom offer för människohandel för sexuella ändamål utnyttjas i prostitution, som ett resultat av att det finns en efter-

61 Såsom Europarådets expertgrupp för bekämpande av människohandel (The Group of Experts on action Against Trafficking in Human Beings, ”GRETA”) som har till uppgift att övervaka parternas tillämpning av Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor.

62 VLK-128-494/12

63 Tillsynsrapport 2013:7 Inspektion av polismyndigheternas förmåga att utreda ärenden om människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst.

frågan på sexuella tjänster.

Annonser som rör försäljning av sexuella tjänster återfinns idag till största delen på internet. Ingen av de inspekterade lokala myndigheterna hade en fullständig lägesbild av omfattningen av denna annonsering riktad mot det egna geografiska området, eftersom de inte bedrev någon kontinuerlig och strukturerad internetspaning. De kunde istället vid behov vända sig till Rikskriminalpolisens internetspaningsgrupp och beställa inhämtning av information avseende annonsering om sexuella tjänster riktade mot den egna myndighetens geografiska område. Rikskriminalpolisen bedriver sedan 2004 en kontinuerlig övervakning och inhämtning av information om annonsering av sexuella tjänster på internet riktade mot hela Sverige.

Slutligen fanns det dessutom brister inom kriminalunderrättelsetjänsten som inte arbetade på samma effektiva sätt mot det inspekterade brottsområdet som mot övrig grov organiserad brottslighet.

I de fem inspekterade polismyndigheterna⁶⁴ ingår 24 polisområden eller polismästardistrikt. I de tre storstadslänen är förekomsten av människohandel för sexuella ändamål och relaterad brottslighet större, vilket innebär att det läggs ner mer resurser på bekämpning i dessa distrikt än i de mindre polismyndigheterna. Inspektionen kunde konstatera att det inte bedrevs något arbete mot köp av sexuell tjänst inom 21 av de 24 inspekterade polisområdena eller polismästardistrikt. Inspektionsgruppens bedömning var att ett framgångsrikt arbete mot det inspekterade området förutsätter att hela kedjan av kriminella aktörer angrips dvs. sexköpare, hallickar och människohandlare.

Inspektionen visade också att arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst organiseras, prioriteras och regleras på olika sätt inom de inspekterade myndigheterna, vilket får till följd att verksamheten och resultaten varierar avsevärt mellan myndigheter.

Inspektionsgruppen rekommenderade bl.a. polismyndigheterna att skapa sig en fullständig lägesbild av problemområdet där internet ingår som en av källorna, avsätta resurser och tydliggöra ansvar, metod

och mål för verksamheten inom hela det inspekterade brottsområdet.

Inför 2013 års lägesrapport om människohandel till regeringen gjorde Rikspolisstyrelsen en uppföljning av hur polismyndigheterna hanterat rekommendationerna i tillsynsrapporten. Uppföljningen visade att fyra av de fem inspekterade polismyndigheterna arbetade aktivt med att förebygga och bekämpa människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst. Den femte myndigheten hade däremot tvingats göra en omprioritering av verksamheten och tillfälligt omfördelat resurserna i syfte att bekämpa grova våldsbrott.⁶⁵

Av de 16 polismyndigheter som inte inspekterades hade tre vidtagit åtgärder för att förbättra insatserna och kunskaperna på området med anledning av rapporten.⁶⁶

⁶⁴ Polismyndigheterna i Stockholm, Västra Götaland, Skåne, Gävleborg och Norrbotten.

⁶⁵ Polismyndigheten i Västra Götaland

⁶⁶ Polismyndigheterna i Halland, Västmanland och Östergötland

6. Analys och rekommendationer

6.1 Inledning

Som en av åtgärderna i regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål fick Rikspolisstyrelsen ett uttryckligt mandat att fortsätta vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel.⁶⁷ I den nationella rapportörens uppgifter ligger bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige, analysera situationen, ge rekommendationer om hur handeln kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa dessa resultat till regeringen.⁶⁸

Insamlingen av uppgifter sker bl.a. genom att Rikspolisstyrelsen årligen skickar ut ett frågeformulär till samtliga polismyndigheter och till Rikskriminalpolisen. Frågeställningarna rör exempelvis antalet förundersökningar, domar och vad man vet om hur människohandeln går till samt vad man vet om gärningspersoner och offer. Frågorna kring gärningspersoner och offer är uppdelade på kön, ålder, medborgarskap/ursprung, etnicitet där det kan ha varit av betydelse för utredningen samt ekonomisk eller annan bakgrund. Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det oftast finns en korrelation mellan gärningspersonens etniska och kulturella bakgrund och vilka offer gärningspersonen väljer och har tillgång till.

Informationen från polismyndigheterna är nödvändig för att Rikspolisstyrelsen ska kunna utarbeta relevanta förslag på åtgärder om hur människohandeln bäst ska kunna förebyggas och bekämpas. Sådana åtgärder rör bl.a. arbetsmetoder, utbildnings-

insatser, inventering av behov av tolkar, identifiering av samarbetspartners, brottsförebyggande åtgärder, identifiering av gärningspersoner, bemötande av samt skydd och stöd till offren, planering av offrets återvändande till hemlandet m.m.

6.1.1 Förslag till åtgärder

– Alla former av människohandel

Få fällande domar om människohandel

Att det finns få fall av fällande domar om människohandel i Sverige kan bero på flera saker. För det första är människohandelslagstiftningen en komplicerad och ofta svårtillämpad lagstiftning. För att straffansvar för människohandel ska kunna utkrävas måste gärningspersonen exempelvis ha ett direkt uppsåt i förhållande till utnyttjandet, dvs. han eller hon måste ha avsett att utnyttja offret. Detta krav kan medföra stora svårigheter i tillämpningen av lagstiftningen, särskilt i fall då rekrytering, transport och utnyttjande skett utanför Sverige. En annan svårighet kan vara att leda i bevis att gärningsmannen använt sig av något otillbörligt medel vid handelsåtgärden med offret.

För det andra uppstår det problem i domstolen när inte offret står fast vid den berättelse som han eller hon lämnat till polisen vid tidigare förhör, ofta pga. repressalier. Detta kan leda till att offrets trovärdighet minskar och att åtalet ogillas, om inte annan bevisning finns.

För det tredje är det ofta svårt för domstolarna att förstå de psykologiska mekanismer som styr offer för människohandel, och att det för offren inte funnits något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig gärningspersonens vilja. De sätt som gärningspersoner använder för att bemästra offrens

⁶⁷ Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, Skr. 2007/08:167, åtgärd 19, sid. 23.

⁶⁸ Regeringens proposition 2010/11:77, Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

fria och verkliga vilja består ofta av subtila hot och påtryckningar. Detta är omständigheter som offren oftast berättar om, men som inte alltid kan stödjas av annan bevisning i form av exempelvis skriftliga hot eller genom dokumenterad telefonavlyssning eller annan spaning.

En fjärde orsak kan vara att vissa gärningspersoner ändrade tillvägagångssätt de senaste åren. Istället för att som tidigare bruka våld och hot mot offren så erbjuder de idag istället bättre villkor i form av mer frihet och en större andel av inkomsterna. Detta leder ofta till att offren blir mer lojala mot gärningspersonerna och mindre benägna att vittna emot dem.

Slutligen kan ett offer befinna sig i ett socialt och känslomässigt beroende till gärningspersonen, och det kan ibland vara svårt att förmedla den speciella relation som ofta finns mellan förövare och offer i människohandelsärenden.

Någon eller några av dessa faktorer har ibland bidragit till att åtal om människohandel aldrig väckts, ogillats eller att domstolen valt en påföljd i den lägre delen av straffskalan eller en mildare brottsrubricering: koppleri i fall av misstänkt människohandel för sexuella ändamål och ocker i fall av misstänkt människohandel för tvångsarbete.

Eftersom utsikten att nå framgång i dessa utredningar är relativt begränsade i jämförelse med annan allvarlig brottslighet och straffvärdena låga, kan straffvärdena och inte straffsatserna komma att påverka polisens framtida prioriteringar.

Förslag till åtgärd: Den 18 mars 2010 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ett förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel.⁶⁹ I propositionen föreslogs en ny utformning av människohandelsbrottet som innebar en tydligare och mer ändamålsenlig brottsbeskrivning. Syftet var att effektivisera straffbestämmelsen och förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebar bl.a. att kravet på att gärningsmannen genom en handelsåtgärd tar kontroll över offret – det s.k. kontrollrekvisitet – togs bort. Vidare avskaffades kravet på dubbel straffbarhet för att svensk domstol ska kunna döma över människohandel som begåtts utomlands.

⁶⁹ Regeringens proposition 2009/10:152

Den av regeringen nya föreslagna människohandelsbestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 2010. En rapport från internationella åklagarkammaren i Göteborg indikerar att förändringen av lagtexten i människohandelsparagrafen som gjordes 1 juli 2010 inte har fått avsedd effekt.⁷⁰ Rikspolisstyrelsen har också noggrant följt utvecklingen och kan konstatera att den nya bestämmelsen om människohandel inte fungerar som det var tänkt, och föreslår därför att en ny översyn görs.

Förslag till åtgärd: För att människohandel för olika ändamål ska kunna utredas och lagföras på bästa sätt bör metod- och kompetensutvecklande åtgärder regelbundet genomföras inom samtliga rättsvårdande myndigheter som kommer i kontakt med frågor som rör människohandel. Metod- och kompetensutvecklande åtgärder är särskilt viktiga för att öka kunskapen om mekanismerna bakom människohandeln, och särskilt rörande offrens agerande och reaktioner. De kompetenshöjande insatserna måste därför inriktas på de faktorer som möjliggör människohandel för olika ändamål, utformningen av kriminaliseringen, identifiering av offren och deras faktiska situation med målet att ge ett heltäckande skydd och stöd, samt en analys av rättstillämpningen i syfte att verka för en större enhetlighet. Detta gäller alla former av människohandel men särskilt människohandel för andra ändamål än sexuella, där bristen på kunskap är stor och erfarenheterna ringa.

Ökat skydd och stöd till alla offer för människohandel och stärkt samverkan

Målen med regeringens särskilda satsning mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål var att öka kunskapen om frågorna men också att öka samverkan för att stärka offrens rättigheter.

Trots olika riktade kompetenshöjande insatser inom rättsväsendet uppmärksammas inte offrens sårbarhet och faktiska situation tillräckligt med följd att offren inte får det stöd och skydd som de har behov av och rätt till. Människohandelsoffer granskas och deras motiv och situation ifrågasätts; ofta på ett

⁷⁰ Internationella åklagarkammaren i Göteborg, Rapport, ÅM- A 2013/1731, (Oktober 2013), *Delredovisning av ett projekt – Domar 2009-2012*.

mycket långtgående sätt. Detta tyder på en avsaknad av kunskap om de sociala, ekonomiska, politiska och juridiska omständigheter i offrens hemländer, som fått till följd att de blivit offer för människohandel, och om konsekvenserna för dem t.ex. när de återvänder hem eller när personlig information hanteras på ett olämpligt sätt.

Det är inte enbart rättsvårdande och sociala myndigheter som är involverade i arbetet för att ge ett heltäckande skydd och stöd till offer för människohandel för olika ändamål. Kvinnojourer, barnrätts- och brottsofferorganisationer, fackförbund och andra aktörer i samhället kommer också i kontakt med offer för människohandel i sitt dagliga arbete. Dessa kan och bör bidra med kunskap om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Förslag till åtgärd: En utökad samverkan mellan rättsväsendet och frivilligorganisationerna för att få en ökad kunskap om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Förslag till åtgärd: Enligt det senaste EU-direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel ska medlemsländerna prioritera och vidta särskilda åtgärder för att stödja offer med särskilda behov.⁷¹ Exempel på sådana behov kan vara offer som är gravida, har intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar eller offer som utsatts för allvarliga former av sexualiserat våld. Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att personer med intellektuella funktionsnedsättningar är en särskilt utsatt grupp som riskerar att bli offer för människohandel eller på annat sätt utsättas för sexuell exploatering.⁷² Rikspolisstyrelsen föreslår därför att stödet till dessa offer stärks i enlighet med EU-direktivet.

Förslag till åtgärd: Inhämtning av data och statistik när det gäller offer för människohandel bör vara

könsuppdelad bl.a. för att myndigheter och frivilligorganisationer på bästa sätt ska kunna tillvarata de olika behov av stöd och hjälp som offer för människohandel har oavsett ändamål. Med hjälp av fakta i form av statistik kan vi också få en ökad kunskap om bl.a. de jämställdhetsproblem som finns i samhället, och finna lämpliga lösningar. Könsuppdelad statistik är ett nödvändigt medel för en jämställdhetsanalys av handel med människor för sexuella och andra ändamål och bör därför införas av alla berörda myndigheter.

En utveckling av en mer nyanserad bedömning av påföljderna inom den nuvarande straffskalan för straffbestämmelsen Köp av sexuell tjänst

Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft i den 1 januari 1999. Lagstiftningen genomfördes, enligt Kvinnofridspropositionen, för att förebygga och bekämpa ett allvarligt samhällsproblem som ”medför allvarliga skador både för de enskilda och för samhället” samt för att markera Sveriges inställning till prostitution gentemot andra länder.

Ändamålet med lagstiftningen var bl.a. att underlätta för polisen att ingripa mot existerande prostitutionsverksamheter och förhindra etableringen av utländska brottsnätverk i Sverige, och att avskräcka personer från att köpa sexuella tjänster, and därmed medföra en minskning av antalet personer i prostitution.⁷³

Efter tio år utvärderades sexköpslagstiftningens effekter och resultaten presenterades i en rapport till regeringen i juli 2010.⁷⁴ Regeringen lade därefter fram en proposition där ett antal av utredningens förslag följdes upp, bl.a. höjdes straffmaximum för köp av sexuell tjänst från 6 månader till ett års fängelse.⁷⁵

Sedan dess har flera förslag lagts fram om att brottet köp av sexuell tjänst bör indelas i svårighetsgrad och att ett grovt brott införas. Utvärderingen av effekterna av förbudet mot köp av en sexuell tjänst konstaterade i sin analys av denna fråga att en indelning av brottet i flera svårighetsgrader skulle kunna

⁷³ Regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid.

⁷⁴ Förbud mot köp av sexuell tjänst - En utvärdering 1999-2008: Betänkande av Utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst (SOU 2010:49).

⁷⁵ Regeringens proposition 2010/2011: 17 Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

⁷¹ Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, article 11. p. 7.

⁷² Se fotnot 21, Europol, Knowledge Product.

medföra flera nackdelar för bekämpningen av detta och relaterade brott. Precis som polismyndigheterna befarar, så framhöll utredningen att en gradindelning skulle kunna medföra att resurser enbart satsas på brott som anses mera straffvärda och att utredningar av brottet köp av sexuell tjänst därför inte skulle prioriteras. Utredningen konstaterade också att lagstiftningens allmänpreventiva och attitydpåverkande mål skulle motverkas av en uppdelning av brottet köp av sexuell tjänst i ett allmänt och ett grovt brott. I regeringens proposition framhölls också nackdelarna med gradindelning av förbudet mot köp av sexuell tjänst, och ett sådant förslag såsom olämpligt.⁷⁶

Förslag till åtgärd: Rikspolisstyrelsen föreslår därför att istället för att gradindela brottet köp av sexuell tjänst, så bör rättsväsendets myndigheter utveckla en mer nyanserad bedömning av påföljderna inom den nuvarande straffskalan, och särskilt beakta de försvårande omständigheter som omger dessa brott t.ex. när en förövare utnyttjar en person som befinner sig i en särskilt skyddslös eller utsatt situation.

Adekvat stöd utan krav på att en förundersökning inleds samt uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner

Enligt nuvarande reglering omfattas människohandelsoffer, och andra bevispersoner, av ett heltäckande skydd bl.a. i de fall där det behövs för att förundersökning i brottmål ska kunna genomföras.⁷⁷ Offret ges då möjlighet att få betänketid för att ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, och kan sedan erhålla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som utfärdas av Migrationsverket. Med tillståndet följer rätt till skydd samt ekonomisk, social och medicinsk hjälp för offret i större utsträckning än för exempelvis asylsökande. Med det tidsbegränsade uppehållstillståndet följer också en möjlighet för kommunerna att få ersättning från staten för den uppkomna kostnaden för offret, vilket regleras i en förordning.⁷⁸ Den starka

⁷⁶ Se ovan, s. 10.

⁷⁷ Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan också beviljas en utlänning som vistas här om det behövs för att huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras

⁷⁸ Ersättning från staten till kommunerna regleras i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

kopplingen till den rättsliga processen gör att offer för människohandel som identifieras utanför denna, i en situation då offret behöver betänketid innan en anmälan görs till polisen, inte kan få det stöd och den hjälp som de har rätt till enligt de internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till.⁷⁹

I de fall där ett offer för människohandel identifieras utanför den rättsliga processen, dvs. när socialtjänsten eller t.ex. en frivilligorganisation misstänker att en person är offer för människohandel men förövarna inte kan identifieras, kan endast hans eller hennes grundläggande behov tillgodoses, t.ex. genom utbetalning av akut ekonomisk ersättning från socialtjänsten, s.k. nödbistånd. Så kan vara fallet om en person identifieras som ett offer för människohandel, av exempelvis socialtjänsten, och behöver betänketid för att ta ställning till om han eller hon ska våga eller orka delta i den rättsliga processen.

Kommunerna får inte någon ersättning från staten för detta ekonomiska bistånd, vilket innebär att offret skyndsamt måste bestämma sig för om han eller hon ska delta i den rättsliga processen eller inte. Detta gör att offret hamnar i en pressad situation och kanske alltför snabbt måste fatta beslut om ett eventuellt deltagande. I det fall offret väljer att inte delta minskar naturligtvis rättsväsendets möjligheter att kunna utreda brottet.

Fler förundersökningar skulle i förlängningen kunna inledas som ett resultat av att personer som misstänks vara offer för människohandel erbjuds adekvat hjälp och skydd utan krav på att en förundersökning har inletts. Detta skulle även kunna göras om uppehållstillstånd för medföljande barn till bevispersoner kunde utfärdas.

Förslag till åtgärd: För att ytterligare stärka möjligheterna för de rättsvårdande myndigheterna att förebygga och bekämpa människohandel bör ett heltäckande brottsofferstöd och skydd införas avseende personer som misstänks vara offer för människohandel oavsett ändamål även i fall där en förundersökning inte har inletts.

En möjlighet att utfärda uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner bör också över-

⁷⁹ Se t.ex. Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (2005), artikel 12.

vågas för att underlätta deltagandet i den rättsliga processen.

Begränsad tillgång till kvalificerade tolkar

Som tidigare understrukits i Rikspolisstyrelsens årliga människohandelsrapporter så har Sverige en skyldighet under de internationella överenskommelser som Sverige undertecknat att tillse att offer för människohandel har tillgång till översättning av allt material som berör dem, samt också tillgång till tolkning på ett språk som de kan förstå.⁸⁰ Enligt EU-direktivet om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden ska dessutom tolkning vara tillgänglig utan dröjsmål och hålla tillräckligt hög kvalitet för att garantera att misstänkta eller tilltalade förstår vad de anklagas för och kan utöva sin rätt till försvar. Samma rättigheter gäller för målsägande.⁸¹ Liknande skyldigheter för polismyndigheterna och andra myndigheter återfinns i förvaltningslagen (1986:223).

Trots dessa åtaganden finner polismyndigheterna det allt svårare att få tillgång till kvalificerade tolkar och översättare, särskilt på vissa språk. Dessa brister har allvarligt påverkat utredningarna och resultaten i vissa fall.

Rättssäkerheten kan bli lidande när målsägande och/eller misstänkta talar ett språk för vilket enbart ett fåtal tolkar finns att tillgå. I vissa fall tillhör dessutom målsägande eller vittnen och tolkar samma sociala nätverk i Sverige eller i ursprungslandet. Det finns därmed ibland en oro hos offren, för att känsliga uppgifter om dem ska komma att spridas till personer de känner eller till de misstänkta gärningspersonerna.

Förslag till åtgärd: För att förbättra tillgången på kvalificerade tolkar och översättare i människohandelsfall, bör en nationell inventering som innefattar

80 Se t.ex. Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (2005), artikel 10 samt Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem, artikel 5.2, 5.3 och 7.

81 Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden.

en analys av rättsväsendets framtida behov av rättstolkar skyndsamt genomföras. Dessutom bör alla tolkar som arbetar med frågor som rör prostitution och människohandel genomgå särskild kompetenshöjande utbildning om orsaker och konsekvenser av dessa brott för att på ett mera effektivt och medkännande sätt arbeta med dessa offer.

6.1.2 Förslag till åtgärder

– Människohandel för sexuella ändamål

De senaste åren har det skett en stadig ökning av människohandel för sexuella ändamål inom EU. Denna ökning kan ha flera orsaker. Utvidgningen av EU och slopande av viseringskrav för medborgare i de nya kandidatländerna har medfört att det blivit lättare för människohandlare att rekrytera och transportera särskilt utsatta unga kvinnor och flickor för att utnyttjas för sexuella ändamål i EU:s medlemsländer. Ökningen kan också bero på att vissa länder inom EU öppnat upp legala prostitutionsmarknader som ger möjligheter för organiserade brottsnätverk att etablera sig inom EU.

Det fortsatt svåra ekonomiska läget i vissa EU-länder såsom Spanien, Italien, Bulgarien, Cypern och Grekland har lett till att vinstmöjligheterna från prostitutionsmarknaderna i dessa länder försämrats, samtidigt som antalet kvinnor och flickor i riskzonen för människohandel och lokal prostitution ökat. Människohandlare och hallickar utnyttjar situationen och söker sig istället till nya och mer ekonomiskt lönsamma marknader i Nederländerna och Tyskland, men också till Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Förslag till åtgärd: Arbetet med att bekämpa människohandel, oavsett för vilket ändamål, måste koncentreras på alla led i den brottsliga verksamheten. När det gäller människohandel för sexuella ändamål bör polismyndigheternas arbete fokuseras både på de män som köper sexuella tjänster eller sexuella handlingar av barn under 18 år i Sverige och i transitländer, och på människohandelsorganisatorerna inom och utom Sverige. Detta arbete är särskilt viktigt för att förhindra etablering av grovt kriminella organisationer i Sverige och för att på kort och lång sikt minska efterfrågan på sexuella tjänster. För att lyckas i det här arbetet måste inte bara polismyndigheterna,

utan också åklagarmyndigheterna och domstolarna regelbundet öka sin kompetens genom kompetenshöjande åtgärder och utbyte av erfarenheter samt prioritera arbetet för att bekämpa dessa brott.

Behov av översyn av viseringsrutiner på vissa svenska ambassader

Som tidigare nämnts inkom tips och information till Rikskriminalpolisen om misstänkt prostitution i thaimassagesalonger i Sverige under 2013. (För mer information, se avsnitt 3.1 Människohandel för sexuella ändamål.

De kontroller som Skatteverket gjorde under 2011-2012 avseende kontanthandlingen på ett större antal thaimassagesalonger och vid ett flertal tillfällen visade på brister i denna. Det visade sig också att några av de kvinnor som arbetar i dessa massagesalonger inte har uppehållstillstånd.

Förslag till åtgärd: Polisens utredningsarbete av dessa brott skulle underlättas av att Migrationsverket ges möjlighet att informera polismyndigheterna i fall där samma referensperson förekommer i ett stort antal viseringsärenden. En sådan åtgärd skulle också förhindra att kvinnor och flickor i dessa ursprungsländer utsätts för dessa allvarliga brott.

Förslag till åtgärd: Det bör övervägas om inbjudare, så kallade ”referenspersoner” ska hållas ekonomiskt ansvariga avseende exempelvis logi och hemresa för de personer som man bjuder till Sverige. Detta skulle kunna göras genom att inbjudaren (referenten) får erlægga en deposition för detta ändamål, ett system som exempelvis tillämpas i Danmark.

6.1.3 Förslag till åtgärder

– Människohandel för andra ändamål

I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökade på den svenska arbetsmarknaden skedde också en ökning av information till polisen under 2013 som bl.a. rörde fall av människohandel för tvångsarbete där arbetstagare från EU-länder och tredje land utnyttjades av oseriösa arbetsgivare och kriminella nätverk. För att en person ska kunna erhålla arbetstillstånd i Sverige måste arbetsgivaren inkomma med ett anställningserbjudande till Migrationsverket som visar att löner och arbetsvillkor överensstämmer

med rådande kollektivavtal. Detta erbjudande är inte juridiskt bindande.

Offren rekryteras för att utnyttjas i arbete exempelvis inom bärindustrin, bygg- eller restaurangbranschen. Det är svårt att ange omfattningen av människohandel för andra ändamål än sexuella till och inom Sverige. Ett av skälen är att det är ett brott som sällan anmäls och kan vara svårt att upptäcka. Att det inte anmäls kan bero på allmänhetens bristande kunskaper om offrens situation, offrens rädsla för repressalier och att offren ibland känner tacksamhet gentemot gärningspersonerna eftersom de får det marginellt bättre i Sverige än i hemlandet, trots deras svåra situation.

Förslag till åtgärd: Det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel för tvångsarbete skulle gynnas av att regeringen antar en handlingsplan om människohandel för andra ändamål än sexuella. För att bredda anslaget i arbetet kan handlingsplanen även omfatta alternativa brott som t.ex. ocker, bedrägeri och brott mot utlänningslagen. En handlingsplan sätter ett större fokus på frågan och kan också involvera ett större antal aktörer där särskilda medel också kan vara kopplade till identifierade insatsområden.

Förslag till åtgärd: För att förhindra en ökning av dessa brott och för att ge stöd till brottsoffren, bör samverkan mellan polismyndigheterna, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, socialtjänsten, Migrationsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Skatteverket, fackförbund och arbetsgivarorganisationer m.fl. samt deras motsvarigheter i offrens ursprungsländer intensifieras och utökas. Dessutom bör regelverket som rör dessa frågor genomgå en fortsatt översyn för att försvåra etableringen av oseriösa arbetsgivare och brottsnätverk i Sverige.

Förslag till åtgärd: För att vidare kunna bekämpa människohandel för tvångsarbete är det viktigt att polisen utreder de brott som begås när privatpersoner köper tjänster av personer utsatta för tvångsarbete. Rikspolisstyrelsen föreslår att en nationell informationskampanj om denna form av människohandel genomförs, som fokuserar på efterfrågan på dessa tjänster och privatpersoners straffansvar.

6.1.4 Förslag till åtgärder - Handel med barn för olika ändamål

Precis som med handel med vuxna människor så står organiserade brottsnätverk till stor del bakom handeln med barn. Detta är särskilt tydligt i länder som saknar ett effektivt regelverk för skydd av flickor och pojkar.⁸²

Utmaningar för rättsväsendet

Människohandlare förstår, och känner väl till, de svårigheter som rättsväsendet står inför när det gäller flickor och pojkar under 18 år som offer för människohandel samt gärningspersonerna. Det har visat sig att vuxna, och de barn som de fört med sig för stöld- och tiggeriändamål, kan ha anträffats i flera länder under olika identiteter. Det försvårar för polisen att kartlägga och ingripa mot den organiserade brottsligheten, eftersom dessa enskilda brottsanmälningar inte automatiskt sätts i samband med människohandel. Flera länder i Europa, liksom Sverige, registrerar inte minderåriga i centrala register när de begått brott.

Även kunskapsnivån inom polismyndigheterna varierar när det gäller handel med barn i syfte att de ska begå brott. Det beror troligtvis på att företeelsen är relativt ny i Sverige. Förhör med barnen ger vid handen att de fostrats av förövare till att få en kriminell identitet, vilket gör att gängse förhörsmetoder måste anpassas. Då barnen är tränade från tidig ålder att begå brott har de också fått lära sig att inte samarbeta med myndigheter och att inte ge någon information som kan fälla gärningspersonerna. Sammantaget resulterar detta i utdragna förundersökningar där möjligheterna till lagföring är relativt begränsade.

Förslag till åtgärd: Enligt de internationella åtaganden som Sverige har under de konventioner som rör människohandel bör det beaktas att de brott som flickorna och pojkarna begår när de kontrolleras av människohandlarna inte automatiskt ska leda till straff.⁸³ Under FN:s barnkonvention är Sverige dessutom skyldig att genomföra omfattande och övergri-

pande åtgärder för att motverka sexuell exploatering och handel med barn.⁸⁴ De tidigare föreslagna kompetenshöjande insatserna bör även inbegripa ökad kunskap om att det i det svenska regelverket finns olika möjligheter att underlåta att utdöma påföljd för offer som tvingats att begå brottsliga gärningar.⁸⁵

Förslag till åtgärd: Samhället har ett stort och övergripande ansvar när det gäller att skydda dessa barn mot fortsatta övergrepp. Det behövs göras studier som genomgripande analyserar vilka kunskaper som bör och kan inhämtas av rättsväsendet om barn och unga som i Sverige varit utsatta för människohandel för andra ändamål, för att få fram vilka metoder som kan ge information av hög kvalitet.

82 UNICEF, 2006.

83 Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor, artikel 26.

84 Se artikel 34 och 35.

85 23 kap. 5 § och 29 kap. 6 § brottsbalken. För mer information se ”Bestämmelser om påföljdseftergift”, SOU 2008:41 Människohandel och barnåktenskap s. 282-283.

Bilaga 1 – Inrapportering från polismyndigheterna

Följande redovisning bygger på den information som polismyndigheterna inrapporterat till Rikspolisstyrelsen för 2013. Här nämns endast de polismyndigheter som har redovisat ärenden rörande människohandel för olika ändamål, relaterade ärenden och ärenden av särskilt intresse.

Samverkansområde Stockholm
(Stockholms län, Gotlands län)

Situationen i Stockholms län

I samverkansområde Stockholm har sektionen mot människohandel i City polismästardistrikt ett utredningsansvar avseende människohandel för sexuella ändamål och grovt koppleri. Mindre komplicerade fall av människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst handläggs vid länets övriga polismästardistrikt.

Sedan länge har Polismyndigheten i Stockholms län bedrivit riktade insatser mot den öppna gatuprostitutionen samt mot köp av sexuella tjänster på hotell och i andra lokaler i Stockholms innerstad och förorter. Insatserna mot gatuprostitutionen resulterar oftast i ingripanden mot köp av sexuell tjänst, eller sexuell handling av barn, misshandel, rattfylleri, narkotikabrott, och brott mot utlänningslagen. Polismyndigheten utövar också lagstadgad tillsyn och kontroller av kända verksamheter av så kallade videoklubbar.⁸⁶ Polisinsatserna sker alltid i samverkan med socialtjänstens prostitutionsgrupp som har möjlighet att erbjuda stöd och hjälp till de utsatta personer, mestadels flickor och kvinnor, som anträffas.

Citypolisens Prostitutionsgrupp består av två poliser som arbetar på heltid mot köp av sexuella tjänster på allmän plats, inomhus och via internet. Under 2014 kommer gruppen att utökas och bestå av fem poliser. Efter kompetenshöjande insatser organiserade av Prostitutionsgruppen har andra arbetsgrupper inom Citypolisen också involverats i arbetet. Gruppen besöker regelbundet hotell i och utanför Stockholm och informerar om sitt arbete. Hotellpersonal har utbildats och kan kontakta Prostitutionsgruppens ”hotline” om de misstänker att brott som människohandel, koppleri och köp av sexuella tjänster eller köp av sexuell handling av barn förekommer inom hotellen.

Under 2013 arbetade Prostitutionsgruppen fortsatt förebyggande för att förhindra sexuella övergrepp på unga flickor och pojkar som såldes för att utnyttjas sexuellt via sociala nätverk eller webbsidor på internet. Flera ärenden uppdagades under 2013 där män köpt sexuella handlingar av barn och där barn utnyttjats sexuellt på andra sätt. Prostitutionsgruppen kontrollerade också internetsidor med annonser för försäljning av sexuella tjänster där det fanns anledning att misstänka att offren var under 18 år.

Situationen i Stockholms län under 2013

Människohandel för sexuella ändamål och koppleri

Under 2013 inkom framförallt information om flickor och kvinnor från Rumänien, Nigeria och Polen som utnyttjats för sexuella ändamål i Stockholmsområdet. De misstänkta gärningspersonerna härrörde antingen från samma länder eller från Sverige. De utländska kvinnor som erbjöds för försäljning på webbsidor i Sverige, utnyttjades av sexköpande män i sexköparnas hem, i lägenheter och på hotell i Stockholm.

⁸⁶ Med en videoklubb menas i det här sammanhanget en videobutik som också erbjuder bås för den som önskar titta på erotisk film och samtidigt tillfredsställa sig själv sexuellt.

Under 2013 förekom gatuprostitution i begränsad omfattning främst i de centrala delarna av Stockholm och då företrädesvis på Malmskillnadsgatan och Mäster Samuelsgatan. Under året vistades kvinnor av både svenskt och utländskt ursprung, främst från Rumänien och Nigeria, på dessa gator varje kväll. Antalet kvinnor i gatuprostitution i Stockholms City uppskattades till 10-15 kvinnor på vardagarna och ca 15-20 på helgerna.

Antalet män som köpte sexuella tjänster från kvinnor som utnyttjats i gatuprostitution i Stockholms city fortsatte att minska under året samtidigt som socialtjänstens KAST-projekt såg en ökning av antalet män som sökte hjälp för att sluta att köpa sexuella tjänster.⁸⁷ Uppskattningsvis sju av tio sexköpare i Stockholm som Prostitutionsgruppen rapporterade under 2013 erkände försök till eller köp av sexuell tjänst omgående när de anträffades och erhöll då ett strafföreläggande.⁸⁸

Under 2013 uppdagades flera rumänska brottsgrupperingar som handlade med rumänska unga kvinnor i 18-20-års åldern för sexuella ändamål i Sverige. Verksamheten annonserades företrädesvis ut på internetwebbsidor, och kvinnorna placerades i lägenheter eller transporterades till de sexköpande männens hem eller hotellrum.⁸⁹

Statistik

Under 2013 upprättades 21 anmälningar rörande människohandel för sexuella ändamål samt 56 anmälningar om grovt koppleri och/eller koppleri i Stockholms län. Dessutom upprättades 204 anmälningar om försök till eller fullbordat köp av sexuell tjänst och 46 anmälningar om köp av sexuell handling av barn. Samtliga granskade anmälningar ledde till att förundersökning inleddes.

Under 2013 avvisades enstaka kvinnor som befunnit sig i prostitutionsmiljön i Stockholm till de länder

där de hade sin hemvist. Detta rörde i första hand kvinnor från Nigeria som hade uppehållstillstånd och hemvist i Spanien eller i Italien. Innan avvisning skedde utredde polisen om kvinnorna utnyttjades i prostitutionsverksamhet i Sverige inom ramen för brottslig verksamhet såsom människohandel för sexuella ändamål eller koppleri, och de erbjöds stöd och skydd genom Socialförvaltningens prostitutionsgrupp.

Nedan följer ett antal ärenden som utretts eller där domslut fallit under 2013. Redovisade ärenden utreddes vid sektionen mot människohandel för sexuella ändamål, gränspolisen i Stockholm samt vid Södertälje polismästardistrikt.

Förundersökning: Ärende Luvan

I samband med att en 50-årig svensk man greps för köp av sexuell tjänst i centrala Stockholm i april 2012 fick polisen misstankar om att mannen var aktiv i annan brottslighet. Inre och yttre spaning ledde till att nedlagda anmälningar om bl.a. våldtäkt återupptogs och nya anmälningar om våldtäkt och koppleri upprättades. Mannen anhölls också i sin frånvaro.

Sammanlagt identifierades och kontaktades 16 brottsoffer, alla i åldrarna 19-40 år. Av dessa medverkade 14 i utredningen och 12 hördes under rättegången. Kvinnorna var samtliga svenska medborgare och boende både i de större storstäderna och i mindre samhällen. Vid brottstillfället var en av kvinnorna minderårig. De flesta kvinnorna var arbetslösa eller arbetade inom lågavlönade yrken medan vissa studerade på gymnasiet.

Gärningsmannen rekryterade kvinnorna på modellsajter med falska löften om möjligheter att tjäna mycket pengar. Gärningsmannen, som utgav sig för att vara hobbyfotograf med många kontakter inom fotobranschen, manipulerade kvinnorna på ett förslaget sätt, och producerade sedan avancerade pornografiska bilder.

Kvinnorna beskrev dessa fotograferingstillfällen i förhör som förnedrande, kränkande och skrämmande, där spelreglerna var oklara. När de väl befann sig i situationen vågade de inte göra motstånd, säga nej eller lämna lokalen. Övergripenheten filmades och fotograferades. Några av kvinnorna försattes dessutom i ett hjälplöst tillstånd med hjälp av droger och därefter våldtagna.

87 KAST- Köpare Av Sexuella Tjänster. En kommunal verksamhet i Stockholm, Göteborg och Malmö som vänder sig till den som köper sexuella tjänster eller har funderingar kring köp av sexuell tjänst

88 Straffet för försök till köp av sexuella tjänster är fortfarande ca 30 dagsböter, medan straffet för fullbordat brott uppgår till 50-60 dagsböter.

89 Såsom: Sexystockholmcityescorts.com, Real Escort.se, Cityoflove.com, Sex-tjejer.com och Eskorterplats.com.

Kvinnorna berättade att gärningsmannen även förmedlade så kallade ”referenstjejer” till dem, som gick i god för gärningsmannens upplägg. Utredningen visade att det i själva verket var gärningsmannen som agerade som ”referenstjej” och 14 kvinnliga alias kunde kopplas till mannen.

Gärningsmannen använde sig dessutom av 34 manliga alias för att lura kvinnorna att dessa var olika kunder, och övertygade dem om att de var tvungna att träffa dessa män för att kunna knyta de rätta kontakterna inom modellbranschen. Gärningsmannen publicerade prostitutionsannonser på internet och kontaktade män i sitt eget nätverk. Kvinnorna träffade enskilda sexköpande män på hotellrum, på offentliga toaletter, i skogsdungar, i sitt egna hem, eller i lokaler som gärningsmannen hade tillgång till. Några av kvinnorna utnyttjades sexuellt av flera män samtidigt i så kallade ”gangbangs”. Dessa sexuella övergrepp ägde rum på olika platser och även på biografen Blue Vision i Stockholm.⁹⁰

Huvudmannen dömdes av tingsrätten till åtta års fängelse för våldtäkt i två fall, grovt koppleri samt koppleri.⁹¹

Förundersökning: Ärende Daniela

I detta ärende dömdes en 28-årig kvinna från Rumänien av tingsrätten till fängelse i fyra år för människohandel för sexuella ändamål och grovt koppleri.⁹² I ärendet dömdes samtidigt en 31-årig man från Rumänien till fängelse i fyra år för medhjälp till människohandel, grovt koppleri samt övergrepp i rättssak. Tingsrätten beslutade även att utvisa dem båda ur riket med förbud att återvända inom en period av tio år. Slutligen dömdes också tre män, bosatta i Sverige, till dagsböter för köp av sexuell tjänst. I det aktuella fallet hade redan flera av de hundratals inblandade sexköparna redan dömts till dagsböter.

Paret lockade ett tiotal unga utsatta kvinnor från Rumänien till Sverige med löften om välbetalda arbeten som istället, tvingades under allvarliga hot, till prostitution. Flera av kvinnorna förekom även i en utredning som bedrevs parallellt av nordirländsk

polis och hade transporterats mellan Stockholm och Belfast. De sexköpande männen i Stockholm tog kontakt med kvinnorna på internetsidor och kopplades sedan till ett s.k. callcenter i Bukarest. Via Google Earth skickade callcentret ut exakta koordinater till platserna där sexköparna befann sig. I Stockholm väntade hallickar som körde kvinnorna till de sexköpande männen dygnet runt. Polisen kunde spåra att de mycket höga inkomsterna överfördes till hallickarnas konton i Rumänien via t.ex. Western Union.

Domen överklagades och hovrätten dömdes mannen för människohandel istället för medhjälp därtill.⁹³

Förundersökning: Ärende Kajan

I detta ärende dömdes en 46-årig man, ursprungligen från Libanon, men bosatt i Sverige av tingsrätten till fängelse i två år och tre månader för grovt koppleri.⁹⁴ I ärendet dömdes samtidigt en 36-årig man från Sverige till fängelse i ett år för koppleri och bedrägeri. Enligt åtalet hade mannen främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att två unga kvinnor från Litauen haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Främjandet bestod bl.a. av att mannen bokade hotellrum åt kvinnorna och skjutsade dem till sexköpande män. Den 46-årige gärningspersonen dömdes för grovt koppleri eftersom han utnyttjat en kvinnas förtroende för honom och därmed agerat hänsynslöst. Mannen skulle dessutom utge skadestånd till kvinnan med 190 000 kronor, varav 90 500 kronor solidariskt med 36-åringen.

Hovrätten avskrev målet från vidare handläggning då 46-åringen återkallade sitt överklagande. Den 36-årige mannen överklagade aldrig tingsrättens dom varvid tingsrättens dom stod fast och vann laga kraft.⁹⁵

Förundersökning: Ärende Lissa

I detta ärende dömdes en 30-årig rumänsk man av tingsrätten till fängelse i tre år och åtta månader samt tio års utvisning för grovt koppleri.⁹⁶ Totalt förkla-

90 Blue Vision är en biograf i Stockholm som visar pornografiska filmer.

91 Stockholms tingsrätt 2014-02-14, Mål nr B 18228-12.

92 Stockholms tingsrätt 2013-12-03, Mål nr B 6107-13.

93 Svea hovrätt 2014-05-14, Mål nr 11747-13.

94 Södertörns tingsrätt 2013-03-13, Mål nr B 16664-12.

95 Protokoll i Svea hovrätt 2013-04-12, Mål nr B 3236-13.

96 Stockholms tingsrätt 2013-07-05, Mål nr B 16549-12.

rades 1 350 000 kronor förverkade såsom utbyte av brott. I ärendet dömdes samtidigt en annan 30-årig rumänsk man till fängelse i två år och åtta månader samt tio års utvisning för grovt koppleri. Totalt förklarades 40 000 kronor förverkade som utbyte av brott. Dessutom dömdes en rumänsk 26-årig man till fängelse i ett år och åtta månader samt sju års utvisning för koppleri. Totalt förklarades 20 500 kronor förverkade såsom utbyte av brott. Slutligen dömdes fyra män i åldrarna 37-48 år till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Gärningspersonerna rekryterade unga kvinnor från Rumänien, framför allt från staden Turnu Magurele, där det råder stor fattigdom och arbetslöshet. Polisen identifierade sju rumänska kvinnor i åldrarna 20-32 år som utnyttjades för prostitutionsändamål i Sverige. Kvinnorna hade genomgått grundskola men saknade arbete i Rumänien. Flera av dem hade barn att försörja och några av dem var gravida under tiden som de utnyttjades i prostitution i Sverige. Några av dem hade också erfarenhet av att utnyttjas i prostitution i hemlandet. Två kvinnor hördes under förundersökningen och en kvinna i tingsrätten.

Huvudmannen rekryterade kvinnorna till Sverige samt män som agerade som hallickar genom att transportera kvinnorna till sexköpande män i Sverige. Huvudmannen bokade också boende från Rumänien samt ombesörjde att kvinnornas tjänster annonserades på internetwebbsidor. Huvudmannen fick varje morgon en redogörelse för intäkter och löpande utgifter. Intäkterna låg i snitt på 15 000-20 000 kronor per dygn. Huvudmannen bestämde i övrigt om hur pengarna skulle spenderas, fördelas och redovisas. Pengarna som genererats av den brottsliga verksamheten vidarebefordrades via Western Union eller Moneygram eller transporterades med hallickarna och kvinnorna till Rumänien, då dessa byttes ut och ersattes med nya varje månad. Uppskattningsvis skickade den kriminella organisationen ner 2 760 000 kronor till Rumänien under den tid de var verksamma i Sverige.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.⁹⁷

97 Svea hovrätt 2013-10-21, Mål nr 7269-13.

Förundersökning: Ärende Basem

I augusti 2013 dömdes en 17-årig svensk pojke av tingsrätten till ungdomsvård för grovt koppleri och rån.⁹⁸ Han skulle dessutom utge 88 000 kronor i skadestånd till en målsägande.

Gärningspersonen fick kontakt med målsäganden, en 20-årig svensk kvinna med en intellektuell funktionsnedsättning, genom en kamrat. Kvinnan saknade arbete och bostad, så gärningspersonen erbjöd henne boende hos hans kamrat. Samma kväll hade gärningspersonen, hans kamrat samt ytterligare en man sexuell umgänge med kvinnan. Dagen efter skickade gärningspersonen ett stort antal sms till flera män där han förmedlade sexuell umgänge med kvinnan. Under dagen kom sju män till lägenheten varav flera av dem utnyttjade henne sexuell.

Efter denna händelse genomförde gärningspersonen en intensiv reklamkampanj via sms och andra kanaler där han förmedlade sexuell umgänge med kvinnan mot betalning. Han körde henne till sexköpande män, eller så lämnades hon i en lägenhet där hon utnyttjades sexuell av flera män samtidigt. På grund av sin funktionsnedsättning och sin socioekonomiska och psykologiska utsatthet kunde och vågade hon inte göra motstånd mot övergreppen, och betraktade gärningspersonen som ”en vän”.

Människohandel för andra ändamål

Sedan den 1 oktober 2010 är gränspolisavdelningen i Stockholms län ansvarig för att utreda människohandelsbrott för andra ändamål än sexuella. Gränspolisavdelningen erhåller regelbundet information om att människor från EU- eller andra länder förts till Sverige för att utnyttjas för tvångsarbete, tiggeri och stöld under organiserade former.

Under 2013 inledde Gränspolisen 15 förundersökningar som rubricerades som människohandel för andra ändamål än sexuella. Inget av ärendena ledde till åtal:

Ärende 1: Förundersökningen gällde människohandel alternativt människosmuggling där två svenska medborgare, en man (med ursprung i Turkiet) och en svensk kvinna, misstänktes för brottslig verksamhet. Misstanke uppkom i samband med ett gripande i ett

98 Attunda tingsrätt 2013-08-14, Mål nr B 9267-12.

annat ärende som rörde bl.a. vapenbrott.

Förundersökningen ledde fram till att det troligen rörde sig om människosmuggling, men brott kunde inte styrkas. Förundersökning lades ner av åklagare.

Ärende 2: Misstanke fanns om människohandel i ett fall där en svensk man förmodades ha gift sig med en senegalesisk kvinna i syfte att utnyttja henne som arbetskraft. Mannen var även misstänkt för stöld och misshandel av frun. Förundersökning lades ner av åklagare då brott inte kunde styrkas.

Ärende 3: Förundersökning inledd vid misstanke om människohandel i ett fall där en man greps för snatteri. Uppgifterna var bristfälliga och det gick inte heller att finna någon misstänkt. Förundersökning lades ner av polisen då spaningen inte gav något resultat.

Ärende 4: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes mot en man från Irak, tillika arbetsgivare åt en målsägande från Irak. Den misstänkte, tidigare dömd för bedrägeri, ordnade uppehålls- och arbetstillstånd till målsäganden, och ville sedan att denne skulle arbeta av detta motsvarande en stor summa pengar. Förundersökningen lades ner av åklagare då målsäganden lämnade Sverige.

Ärende 5: Förundersökning om människohandel inleddes i ett fall där en 17-årig pojke från Vitryssland berättade att han blivit kidnappad och förd till Sverige men kunde inte minnas händelsen. När han kom till Sverige tog han sig till Migrationsverket på egen hand. Uppgifter i ärenden ledde till misstankar om eventuell organhandel, men uppgifterna var oklara och gick inte att styrka. Förundersökningen lades ner av polisen.

Ärende 6: Förundersökning inledd om människohandel för tvångsarbete då en kvinna från Kazakstan uppgav att hennes arbetsgivare utnyttjade henne. Människohandel kunde inte styrkas i fallet, men kunde istället röra sig om ett avtalsbrott p.g.a. obetald lön. Förundersökning lades ner av polisen då brott inte kunde styrkas.

Ärende 7: Förundersökning om människohandel för sexuella ändamål och för tvångsarbete inleddes när

en kvinna från Rumänien anmälde att hon tvingats till Sverige av flera rumänska män vid ett flertal tillfällen för att tigga. Kvinnan uppgav att männen tvingade henne att välja mellan att bli prostituerad eller att tigga. Kvinnan lämnade landet och åklagaren lade ner förundersökningen eftersom brott inte kunde styrkas.

Ärende 8: Förundersökning om människohandel inleddes då en 15-årig rumänsk flicka anträffades när hon tiggde på offentlig plats. Flickan, som kom till Sverige med sin faster, omhändertogs av socialtjänsten med stöd av LVU.⁹⁹ Flickan berättade att hon inte tvingats utan själv bestämt sig för att tigga, något som inte kunde motbevisas. Omhändertagandet upphävdes och flickan överlämnades till sin faster för att åka tillbaka till Rumänien. Förundersökning nedlagd av polisen då brott inte kunde styrkas.

Ärende 9: En förundersökning om människohandel inleddes då en 17-årig pojke, troligtvis från Ryssland, greps för snatteri efter att ha avvikit från ett boende för ensamkommande flyktingbarn. Pojken berättade att han stal på uppdrag av en rysk organisation som han hade träffat av en slump. De vidtagna utredningsåtgärderna ledde inte fram till att någon skäligen misstänkt person kunde identifieras. Förundersökning lades ner av polisen då spaningen inte gav något resultat.

Ärende 10: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes efter anmälan av ett rumänskt par som kom till Sverige för att tigga. De fick resan till Sverige betald av en landsman, som sedan krävde återbetalning av ett större belopp än vad paret skulle kunna tjäna genom att tigga. Uppgifter fanns också att paret ville sälja sitt minderåriga barn. Förundersökningen lades ner av polisen då brottet inte bedömdes falla under allmänt åtal.

Ärende 11: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då ett vittne, en svensk man, uppmärksammade en pojke, möjligen med en intellektuell funktionsnedsättning, som tiggde pengar under en tågresä. De vuxna personerna i

⁹⁹ Lagen om särskilda bestämmelser för vård av unga.

pojken sällskap uppträdde märkligt vid tilltal, och vittnet uppfattade situationen som att pojken tvingades att tigga. Förundersökningen lades ner av polisen då spaningen inte gav något resultat.

Ärende 12: En förundersökning om människohandel inleddes då en rumänsk man, som greps i annat ärende, uppgav att han tvingades till tiggeri av en landsman. Detta hade skett vid flera olika tillfällen och tiggeriet organiserades av olika grupperingar av rumäner. Förundersökningen om människohandel lades ner då varken den misstänkte eller målsäganden gick att lokalisera.

Ärende 13: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då en rumänsk man och en rumänsk kvinna, boende i Sverige sedan en längre tid, misstänktes för att rekrytera och utnyttja anställda på sitt företag. Förundersökningen var pågående vid årets slut och misstankar fanns även om att paret gjort sig skyldiga till annan brottslighet.

Ärende 14: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes efter anmälan från socialtjänsten om att en rumänsk pojke tvingats till tiggeri. När anmälan om människohandel inkom hade pojken rest tillbaka i Rumänien efter att han släpptes av polisen och överlämnades till sin faster. Förundersökningen lades ner av polisen då målsäganden lämnat Sverige.

Ärende 15: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes som kunde länkas till ärende 14. Fallet rörde ytterligare en rumänsk pojke i samma situation. Pojkarna greps tillsammans men i detta ärende kunde eller ville inte pojken berätta om att han blivit utsatt för något tvång. Förundersökningen lades ner av polisen då brott inte kunde styrkas.

Gotland

Polismyndigheten Gotland hade under 2013 inga ärenden eller domar inom de efterfrågade brottsområdena. Under 2013 inkom det inte heller några tips eller annan information som föranledde att arbetet riktades mot denna typ av brottslighet.

Samverkansområde Väst (Västra Götalands län, Hallands län)

Västra Götalands län

Polismyndigheten i Västra Götaland har sedan 2003 en särskild spaningsgrupp, Människohandelsgruppen, som administreras under länskriminalpolisen. Människohandelsgruppen ansvarar för arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och koppleri och har även ett nära samarbete med ordningspolisen i Göteborgs city samt med gränspolisen i Västra Götaland. Gruppen är en av sex spaningsgrupper som sorterar under en s.k. GOB-rotel (Grovt Organiserad Brottslighet) och står i förbindelse med en aktionsgruppsledare som har möjlighet att avdela andra spaningsgrupper för att biträda Människohandelsgruppen i ett människohandelsärende.

I Västra Götaland finns sedan 2005 en plan för skydd och omhändertagandet av brottsoffer som utsatts för människohandel för sexuella ändamål. Planen innehåller olika åtgärder som rör själva omhändertagandet av människohandelsoffer i Sverige, och ett åtagande från berörda myndigheter att så långt möjligt förbereda brottsoffrens säkra återvändande och att ta kontakt med berörda myndigheter och organisationer i offrets hemland för att underlätta offrets återintegrering.

När det gäller köp av sexuella tjänster har Polisområde Storgöteborg två ordningsgrupper som har gatuprostitution som ett av sina fokusområden. Brottsspaningsenheten (BSE) inom Polisområde 1 har också ett uppdrag att verka brottsförebyggande samt rapportera köp av sexuella tjänster. Ordningsgrupperna och BSE har ett nära samarbete med Människohandelsgruppen vid länskriminalpolisen (LKP). Vid flera tillfällen har ordningsgrupperna samverkat i större ärenden.

Länsordningspolisens gränsenhet startade en grupp under 2013 vars huvudsakliga uppgift är inre gränskontroll och gränsöverskridande brottslighet. Gruppen arbetade även mot människohandel, bland annat för tiggeriändamål.

Totalt inleddes 172 förundersökningar om köp av sexuell tjänst under 2013 varav 140 kunde härledas till koppleri eller människohandel för sexuella ändamål. Kvinnorna som utnyttjades av sexköparna kom i första hand från Nigeria, Bulgarien och Rumänien. Av

de 172 förundersökningarna om köp av sexuell tjänst gick 32 fall till domstol där ett strafföreläggande utfärdades i 98 fall. De resterande 42 fallen var vid årets slut pågående eller avskrivna.

Två förundersökningar inledda 2012 som ledde till fällande domar om koppleri under 2013.

I det ena ärendet dömdes en 27-årig bulgarisk kvinna och en 26-årig bulgarisk man av tingsrätten till ett år och åtta månaders fängelse vardera samt utvisning för koppleri och narkotikabrott. Totalt 86 500 kronor som anträffades i parets lägenhet förklarades förverkade. Paret rekryterade tre kvinnor från Bulgarien till Göteborg och annonserade om försäljning av sexuella tjänster på webbsidor samt tog emot telefonsamtal från sexköpande män. De anskaffade även lägenheter som de hyrde i andra hand för prostitutionskontakterna och behöll hälften av förtjänsterna. Endast kvinnan överklagade domen till hovrätten men återtog sitt klagande varvid tingsrättens dom stod fast.

I det andra ärendet dömdes en 27-årig bulgarisk man av tingsrätten till fängelse i ett år samt utvisning för koppleri. Domstolen förklarade även två fordon förverkade som använts för att transportera kvinnorna till sexköpande män, eftersom de inköpts för pengar från den brottsliga verksamheten. Mannen publicerade annonser på internet där han bjöd ut två bulgariska kvinnor till försäljning för sexuella ändamål och helt eller delvis tillgodogjorde sig intäkterna. Domen överklagades inte.

Samtliga fyra brottsoffer placerades i skyddade boenden genom socialtjänstens försorg. De bedömdes inte vara utsatta för hot i Sverige och vittnade via bevisupptagning i rätten innan huvudförhandlingen ägde rum. Ett brottsoffer återvände till Sverige inför huvudförhandlingen. Ingen av de fyra kvinnorna erhöll något skadestånd.

Situationen i Västra Götalands län under 2013

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2013 inleddes en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål i Västra Götaland.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 17-årig flicka från Nigeria som anmälde till polisen att hon tvingats till prostitution i Madrid under åren 2007-2012.

Under 2013 inleddes tre förundersökningar i Västra

Götaland om koppleri/grovt koppleri som kunde härledas till människohandel.

Ärende 1: Förundersökningen rörde misstankar om att tre bulgariska män, 26, 27 och 28 år samt en 27-årig bulgarisk kvinna rekryterat och transporterat ett flertal bulgariska kvinnor till Sverige i syfte att utnyttja dem i prostitution. Totalt identifierades sju bulgariska kvinnor i åldrarna 20-28 år, varav fyra av dem biträdde åtalet. De övriga tre lämnade landet i ett tidigt skede. Samtliga kvinnor kom från svåra ekonomiska förhållanden. Ingen av dem hade något arbete eller någon annan form av inkomst. Flera av dem uppgav att de blivit gravida i unga år och där- efter tvingats in i prostitution.

Rekryteringen av kvinnorna skedde oftast genom den kvinnliga gärningspersonen som också hade erfarenheter av att ha utnyttjats i prostitution. Kvinnorna fick själva ta sig till Sverige genom att åka buss, och hämtades upp i Göteborg av gärningspersonerna där de transporterades till en lägenhet. Försäljningen av kvinnorna skedde genom annonsering på internet, och de utnyttjades sexuellt i lägenheter i och kring Göteborg. Betalning, tid och plats för köp av sexuell tjänst gjordes upp per telefon och därefter transporterades kvinnorna med bil till de sexköpande männen.

Ärende 2: Förundersökningen rörde en manlig svensk taxichaufför. Han hämtade upp en 26-årig rumänsk flicka som utnyttjades i gatuprostitution i Rosenlundområdet och lämnade över henne till en norsk man på dennes hotellrum i Göteborg. Förundersökning om koppleri har lagts ner.

Ärende 3: Förundersökningen rörde en skrivelse från socialtjänsten i Göteborg angående flera kvinnor som utnyttjats i prostitution i Rosenlundsområdet i centrala Göteborg. Förundersökningen är pågående.

Dessutom inleddes tre förundersökningar om koppleri som inte kunde härledas till människohandel.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 38-årig svensk kvinna som anmälde sin svenske pojkvän då han tvingade henne till prostitution ”för att han behövde fickpengar”. Förundersökning om koppleri har lagts ner.

Ärende 2: Förundersökningen rörde inledningsvis en svensk man i 30-års-åldern som misstänktes för att ha publicerat annonser på internet för försäljning av kvinnor för sexuella ändamål. En förundersökning om våldtäkt har redovisats till åklagare.

Ärende 3: Förundersökningen rörde en 28-årig svensk kvinna som anmälde sin f.d. svenske make för koppleri då han tvingat henne till prostitution. Mannen dömdes av tingsrätten till villkorlig dom för koppleri.

Människohandel för andra ändamål

Under 2013 inleddes fem förundersökningar om människohandel för andra ändamål i Västra Götaland.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 20-årig man från Polen som blivit lurad att resa till Sverige under falska förespeglingar om arbete men väl framme blev han tvingad att begå brott. Förundersökning om människohandel nedlagd.

Ärende 2: Förundersökningen rörde en 15-årig pojke från Rumänien som greps för snatteri. I förhör hos polisen berättade pojken att han blev hotad och mishandlad i Rumänien, och på så sätt tvingad att bege sig till Sverige för att begå stölder och för att tigga.

Ärende 3: En svensk kvinna anmälde till polisen att det förekom tiggeri i centrala Borås, och uppmanade polisen att utreda huruvida personerna som tiggde kunde vara offer för människohandel. Förundersökning om människohandel nedlagd.

Ärende 4: En förundersökning inleddes med anledning av att en privatperson gjorde en polisanmälan då han kände oro för att en 35-årig man från Rumänien kunde vara offer för människohandel för tvångsarbete. Förundersökning om människohandel nedlagd.

Ärende 5: En förundersökning om människohandel för tiggeri inleddes då en polis på eget initiativ upprättade en polisanmälan efter gjorda iakttagelser i samband med att personer från Bulgarien tiggde i centrala Göteborg. Förundersökning om människohandel nedlagd.

Hallands län

Under 2013 utredde Polismyndigheten i Halland inte några ärenden om människohandel för sexuella eller andra ändamål eller därtill relaterad brottslighet såsom koppleri. Däremot inleddes fem förundersökningar om köp av sexuell tjänst varav två lades ner och tre var pågående vid årets slut. I ett ärende utsattes offret också för en våldtäkt och i ett annat ärende utsattes offret för olaga hot.

Samverkansområde Syd

(Skåne län, Kalmar län, Kronobergs län, Blekinge län)

Gränspolisenheter vid polismyndigheterna inom samverkansområde Syd påbörjade en regionalisering 2013. Inom det arbetet fick Gränspolisen i Skåne ett processansvar för bl. a. utredningar rörande människohandel, och biträdde polismyndigheterna i Kalmars och Kronobergs län med råd, stöd samt utredningsresurser i människohandelsfall.

Skåne län

Sedan 2011 har gränspolisenheten i Skåne, utöver ordinarie verksamhet inklusive yttre gränskontroll, verkställigheter av av- och utvisningar, brottsutredning (främst brott mot utlänningslagen), brottsspaning, ett utredningsansvar när det gäller människohandel för sexuella och andra ändamål.

Brottsspaningsgruppen består av en underrättelsehandläggare med fokus på människohandel, en analytiker med fokus på människosmuggling, tre brottsspanare samt tre brottsutredare. Gruppen besöker hotellverksamheter och informerar om sitt arbete och om hur personalen kan komma i kontakt med gränspolisenheten om de misstänker brott som människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst. Under 2013 startade Polisområde Malmö ett projekt mot gatuprostitutionen och köp av sexuell tjänst.

Under 2013 samarbetade gränspolisenheten med länskriminalavdelningens internetspaningsgrupp samt med Skånes fem polisområden. Dessutom samarbetade gränspolisenheten med Malmö Stads prostitutionsgrupp som har en upprättad plan för omhändertagande av brottsoffer som utsatts för människohandel. Där finns även en återvändandeplan för att ta kontakt med berörda myndigheter i

hemlandet så att offrets återintegrering underlättas. Gränspolisenheter i Skåne samarbetar också med Migrationsverket, Malmö stad, Länsstyrelsen och Internationella åklagarkammaren i Malmö.

De ärenden om människohandel som handlades vid gränspolisenheter under 2013 rörde rumänska och ungerska kvinnor som utnyttjats för prostitutionsändamål. De ansvariga för denna brottsliga verksamhet var både män och kvinnor från samma länder som de utnyttjade kvinnorna. Gatuprostitution förekom i mindre omfattning, men ökade något under sommaren 2013. En viss ökning av internet-baserade så kallade eskortannonser kunde märkas under vintermånaderna.

Under 2013 utreddes elva ärenden om koppleri, varav ett var människohandels-liknande. Ärendet rörde en lägenhetsinnehavare som hyrde ut sin lägenhet till en rumänsk man och dennes flickvän. Fastighetsägaren fick klagomål från andra hyresgäster eftersom sexköpande män besökte lägenheten dagligen.

Under 2013 inleddes fyra förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål men inga för människohandel för andra ändamål.

Ärende 1 – Jane: Förundersökningen rörde människohandel för sexuella ändamål där gärningspersonen, en 41-årig kvinna från Ungern, misstänktes ha utnyttjat två ungerska kvinnor, 25 respektive 35 år, för prostitutionsändamål. Den misstänkta kvinnan rekryterade offren i Ungern där de sedan tidigare hade erfarenhet av att utnyttjas i prostitution. Väl i Sverige transporterade den misstänkta kvinnan kvinnorna till sexköpare på olika adresser. De fjorton sexköpande männen var i åldrarna 20-49 år och kom från Irak, Rumänien, Saudiarabien, Sverige, Libanon, Afghanistan och Turkiet. Tingsrätten dömde kvinnan till tre års fängelse för grovt koppleri och bedrägeri.¹⁰⁰ Hovrätten ändrade domen och dömde istället kvinnan till fyra års fängelse för människohandel, grovt koppleri och bedrägeri.¹⁰¹

Ärende 2: En förundersökning om människohandel inleddes 2013 i samband med spaning på internet där polisen kom i kontakt med en rumänsk 19-årig

kvinnor som såldes för prostitutionsändamål via en webbannons. De huvudmisstänkta var två män från Rumänien i åldrarna 33 och 36 år. En av männen körde kvinnan till sexköpande män. Samtliga nio köp av sexuella tjänster gjordes av män med olika ursprung och nationaliteter. Kvinnan ville inte medverka i utredningen och reste till Rumänien efter ett första förhör. Förundersökningen lades ner av åklagare.

Ärende 3: En förundersökning om människohandel inleddes efter att socialtjänsten kommit i kontakt med en rumänsk kvinna som sökte ekonomiskt stöd för hjälp till hemresa. Hon hade blivit utlovad ett arbete i Sverige av ett rumänskt par och reste hit på egen bekostnad. Vid framkomsten föreslog paret att hon skulle sälja sexuella tjänster till män. Hon vägrade och fick istället ett arbete i en cykelaffär, som hon sedan förlorade. Förundersökningen lades ner efter förhör med kvinnan.

Ärende 4: En förundersökning om människohandel inleddes efter ett förhör med en 24-årig kvinna från Ungern. Hon hade rekryterats och transporterats till Sverige av en ungersk man som sedermera sålde henne för prostitutionsändamål till olika sexköpande män. Kvinnan kunde inte identifiera gärningsmannen och placerades på ett skyddat boende. Förundersökningen är nedlagd.

Totalt inleddes 60 förundersökningar om *köp av sexuell tjänst* under 2013.

Ärende 1: Svensk 27-årig man som uppgav i förhör att han beställde en kvinna genom webbsidan Sextjejer.com. Han betalade 1500 kronor för ett samlag. Mannen erkände köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 2: Svensk 62-årig man som sökt efter massage på internet. Mannen förnekade först köp av sexuell tjänst men ändrade sig, erkände sexköp samt mottog ett strafföreläggande.

Ärende 3: Svensk 33-årig man som delgavs misstanke för köp av sexuell tjänst vid två tillfällen genom internetannonser. Mannen erkände köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

¹⁰⁰ Malmö tingsrätt 2013-11-26, Mål nr B2361-13.

¹⁰¹ Hovrätten över Skåne och Blekinge 2014-03-05, Mål nr B 3356-13.

Ärende 4: Svensk 56-årig man som uppgav att han besökt och betalt för en kvinna genom internetsajten Adoos. Mannen erkände köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 5: Svensk 37-årig man som uppgav i förhör att han besökte internetsajterna Sextjejer.com och Adoos där han beställt en kvinna för ”outcall”. Mannen erkände köp av sexuell och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 6: Svensk 34-årig medborgare, ursprungligen från Irak. Mannen, som var gift, förnekade brott och var inte villig att motta strafföreläggande.

Ärende 7: Svensk 26-årig man som erkände att han ringt och skickat ett sms till det aktuella telefonnumret, men påstod att det endast var en sexuell fantasi. Han förnekade köp av sexuell tjänst och var inte villig att motta strafföreläggande.

Ärende 8: Svensk 35-årig man som besökt internet-sajten sextjejer.com. En kvinna kom hem till honom och han betalade 1500 kronor för samlag och oralsex. Mannen erkände köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 9: Svensk 42-årig man som uppgav att han påbörjade en konversation med en kvinna på ett chattforum på en dejtingsida. Mannen erkände köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 10: Svensk 62-årig man, ursprungligen från Chile, som uppgav att han tog kontakt med en kvinna via internetsajterna Real Escort eller Adoos. Mannen erkände att han betalade 1 500 kronor till kvinnan, men han förnekade att han haft sexuella förbindelser med henne. Mannen var trots detta villig att motta ett strafföreläggande.

Ärende 11: Svensk gift 27-årig man, ursprungligen från Somalia, som besökte en hemsida där han beställde en kvinna till ett hotell för att köpa sexuella tjänster. Han förnekade köp av sexuell tjänst och var inte villig att motta ett strafföreläggande.

Ärende 12: Förundersökningen gällde en svensk flicka

som utnyttjats för sexuella tjänster av bl.a. tre unga kurdiska män. I förhör kunde flickan inte komma ihåg de olika tillfällena varvid ärendet lades ner.

Ärende 13: En rumänsk kvinna, över 18 år, målsäganden i ärendet med okänd misstänkt. Ärendet lades ner.

Ärende 14: En kenyansk kvinna, 27 år gammal, tog kontakt med en man som hjälpte henne att kontakta polis. Kvinnan berättade att en okänd gärningsman hade hållit henne instängd i en källare för att utnyttja henne för prostitutionsändamål. Kvinnan sökte senare asyl och ärendet lades ner.

Ärende 15: En 45-årig svensk man hämtade en 39-årig svensk kvinna, som han betalade 500 kronor till för att få utnyttja henne sexuellt.

Ärende 16: En 36-årig polsk man som köpt sexuella tjänster flera gånger av samma 25-åriga svenska kvinna. Mannen misstänktes dessutom för flera olika andra brott. Mannen och kvinnan började umgås mer privat och han lånade ut pengar till kvinnan. Efter en tid blev de ovänner och hotade varandra via sms kontakt. En förundersökning inleddes.

Ärende 17: En 72-årig svensk man plockade upp en 20-årig rumänsk kvinna boende i både Danmark och Sverige. Kvinnan berättade att hon ”sålde sexuella tjänster” för att hon måste skicka hem pengar till sin familj i Rumänien. Den misstänkte mannen förnekade brott. Ett förundersökningsprotokoll sammanställdes och skickades till åklagare.

Ärende 18: En polispatrull observerade när en man bjöd in en kvinna i sin bil, i ett område där gatuprostitution kan förekomma. Mannen var en svensk 35-årig medborgare med polskt ursprung och offret var svensk och 45 år. Förundersökningsprotokoll upprättades.

Ärende 19: Gärningsmannen var en 25-årig svensk medborgare, ursprungligen från Serbien, som tidigare dömts för köp av sexuell tjänst. I bilen befann sig också en svensk 25-årig kvinna som uppgav att hon var prostituerad. Mannen erkände brottet och ett

förundersökningsprotokoll upprättades och skickades till åklagare.

Ärende 20: En 54-årig svensk kvinna gjorde en anmälan om köp av sexuell tjänst hos polisen i Helsingborg. Kvinnan anmälde en 64-årig man som hon hyrde ett hus av eftersom mannen skulle ha tvingat kvinnan sexuellt i utbyte mot att hon kunde hyra huset billigt. Förundersökningen lades ner.

Ärende 21: Ärendet rörde en 57-årig man som köpte en sexuell tjänst av en 41-årig slovakisk kvinna i hennes bostad. Mannen erkände brottet och var villig att motta strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 22: En polispatrull observerade när en man bjöd in en kvinna i sin bil, i ett område där gatuprostitution kan förekomma. Mannen var 34 år och medborgare i Kamerun och kvinnan var 27 år och svensk medborgare. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 23: Förundersökningen rörde en 45-årig svensk man misstänktes ha köpt en sexuell tjänst av en 19-årig kvinna, som förnekade att mannen begått ett brott. Förundersökningen lades ner.

Ärende 24: En polispatrull observerade när en man bjöd in en kvinna i sin bil i ett område där gatuprostitution kan förekomma. Mannen förnekade att han hade betalt för en sexuell tjänst. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 25: Förundersökningen rörde en 40-årig polsk man som köpt en sexuell tjänst. Mannen förnekade brott men var villig att motta ett eventuellt strafföreläggande. Förundersökningen överlämnades till åklagare.

Ärende 26: Förundersökningen rörde en 69-årig svensk man som köpte en sexuell tjänst. Mannen förnekade brott och var inte villig att motta strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 27: Förundersökningen rörde en svensk 85-årig man som köpte en sexuell tjänst av en 66-årig

kvinna. Mannen erkände brott och var villig att motta ett strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 28: I en förundersökning om människohandel framkom det att en svensk 26-årig man köpte sexuella tjänster via internet, men förnekade brott. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 29: En svensk 60-årig man misstänktes för försök till köp av sexuell tjänst och misshandel av en 28-årig kvinna. Mannen nekade både till misshandel och till försök till köp av sexuell tjänst. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 30: En 80-årig svensk man försökte köpa sexuella tjänster av en svensk 28-årig kvinna. Mannen erkände brottet och var villig att motta ett strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 31: En svensk 63-årig man köpte sexuella tjänster av en 28-årig svensk kvinna. Mannen erkände brottet och var villig att motta ett strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 32: En svensk 46-årig man köpte sexuella tjänster av en 28-årig svensk kvinna. Mannen förnekade brott och var inte villig att motta strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 33: En svensk 41-årig man köpte sexuella tjänster av en 28-årig svensk kvinna. Mannen erkände brottet och var villig att motta strafföreläggande. Förundersökningen skickades till åklagare.

Ärende 34: Personalen på ett hotell i Malmö ringde polisen eftersom de misstänkte köp av sexuell tjänst på ett hotellrum. Den 47-årige sexköpande mannen hade aldrig träffat kvinnan förut men förstod att kvinnan var prostituerad. Mannen hade inte diskuterat någon betalning med kvinnan. Förundersökningen avskrevs av polisiär förundersökningsledare.

Ärende 35: I samma ärende om köp av sexuell tjänst utreddes också olaga frihetsberövande och rån. Två rumänska kvinnor, 29 respektive 36 år, låstes i en

lägenhet av två sexköpande män som också rånade kvinnorna. De misstänkta var en 19-årig svensk man med libanesiskt ursprung och en 19-årig svensk man. Båda männen greps och förhördes i ärendet. Förundersökningen överlämnades till åklagare.

Ärende 36: En 31-årig svensk man misstänktes för att ha köpt en sexuell tjänst av en 25-årig ungersk kvinna. Mannen förnekade brott. Förundersökningen överlämnades till åklagare.

Ärende 37: En 18-årig svensk kvinna kontaktades av en svensk 24-årig man via KIK¹⁰² och sms för köp av en sexuell tjänst. I förhör framkom senare att något sexuellt umgänge aldrig hade ägt rum. Mannen misstänktes istället för sexuellt ofredande men förundersökningen lades ner.

Ärende 38: En 58-årig svensk man ringde polisen och ville erkänna att han köpt sexuella tjänster 10-15 gånger per år av kvinnor i gatuprostitution. Han ansåg att han har gjort fel men kan inte motstå sina ”begär”. Förundersökningen lades ner.

De flesta ärende av köp av sexuell tjänst under 2013 resulterade i att strafföreläggande utfärdades av åklagare. Fyra ärenden ledde till fällande dom för köp av sexuell tjänst varav några av dem ingick i en förundersökning om människohandel i ärendet ”Jane.”

Kalmar län

Under 2013 inledde Polismyndigheten i Kalmar län två förundersökningar om människohandel för andra ändamål, bl.a. en som rörde organhandel. Vidare utredning ledde till att ärendena omrubricerades till människosmuggling och lades ner då brott inte kunde styrkas.

Under 2013 inleddes en förundersökning rörande koppleri. Ärendet rörde en svensk 35-årig man som misstänktes för att ha främjat att hans 23-åriga kvinnliga sambo hade utnyttjats för prostitutionsändamål mot ersättning i parets gemensamma bostad.

Uppgifterna kom fram i samband med att mannen misstänktes för grov kvinnofridskränkning gentemot kvinnan. Mannen, som sedan tidigare var dömd för flera fall av ofredande, dömdes sedermera både för grov kvinnofridskränkning och för koppleri.

Tre förundersökningar inleddes rörande köp av sexuell handling av barn under 2013. Ärendena rörde en svensk 23-årig man som utnyttjade tre olika pojkar i 15-års åldern sexuellt, vid tre olika tillfällen i sin bostad. Den 23-årige mannen är tidigare dömd för bl.a. utnyttjande av barn för sexuell posering. Mannen dömdes av tingsrätten för sexuellt ofredande med särskild behandlingsplan.

Blekinge län

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst eller köp av sexuell handling av barn i Blekinge län. Knapphändig information finns vid kriminalunderrettelsetjänsten om att utländska medborgare från Östeuropa förs till Sverige för att begå brott.

Kronobergs län

Under 2013 inleddes en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål som borde ha omrubricerats till människohandel för andra ändamål. Utredningen rörde en 21-årig rysk kvinna som befann sig i Sverige som asylsökande. Under vistelsen åtalades hon för stöld och var vid stöldtillfället i sällskap med en man och en kvinna. Det fanns indikationer på att kvinnan kunde ha tvingats att begå brott. Kvinnan hördes men ville inte medverka. I inledningsskedet placerades kvinna på ett skyddat boende och erbjöds stöd från ortens sociala resursförvaltning. Förundersökningen lades ned av åklagare då brott inte kunde bevisas.

Ytterligare en förundersökning om människohandel för andra ändamål inleddes under 2013 som rörde två rumänska män som anmälde till polisen att de blivit utnyttjade. De berättade i förhör att de lurats att åka till Sverige med löfte om arbete, men tvingades istället att samla burkar i bl.a. containrar. De fick ingen lön för utfört arbete, och blev ibland inlåsta av personer i familjen där de bodde. De lyckades fly och anmälde brotten till polisen. En 18-årig rumänsk man, boende i Sverige, misstänktes för brotten samt för stöld i ett annat pågående ärende. Ytterligare en rumänsk

102 KIK är en chattapp, som ofta används av sexköpande män för att komma i kontakt med kvinnor som prostituerats. Se: <http://swekik.com>

oidentifierad man, boende i Rumänien, var misstänkt i ärendet. De båda männen återvände sedermera till hemlandet. Förundersökningen är pågående.

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om koppleri, köp av sexuell handling av barn eller köp av sexuell tjänst i Kronobergs län.

Huvudansvaret för utredningar som rör människohandel är förlagt till utlänningsenheten och kriminalunderrättelsetjänsten bedriver regelbundet spaning på internet. Annonseringen på internet under 2013 anses ha ökat rörande utbudet av sexuella tjänster utan motsvarande ökning av människohandel för sexuella ändamål eller köp av sexuell tjänst. Av och till kom polisen i kontakt med rumänska byggnadsarbetare och irländska asfaltläggare som lurats till Sverige med löften om arbete och goda förtjänster.

Samverkansområde Bergslagen (Dalarnas län, Värmlands län, Örebro län)

Dalarnas län

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella eller andra ändamål vid Polismyndigheten i Dalarna. Däremot inleddes fyra förundersökningar om koppleri.

Ärende 1: Förundersökningen rörde grovt koppleri och grov kvinnofridskränkning där en 41-årig serbisk man de senaste fem åren utnyttjat sin sambo, en 31-årig kvinna från Serbien, för prostitutionsändamål genom att ta hem olika män till deras gemensamma bostad och erbjudit dem att köpa sexuella tjänster. Gärningsmannen krävde 1 000 kronor per såld sexuell tjänst och ska sammanlagt ha tjänat 100 000 kronor på den brottsliga verksamheten.

Ärende 2: Förundersökningen rörde försök till koppleri. En 58-årig svensk man försökte erbjuda olika män sexuella tjänster genom att bjuda ut en 30-årig svensk kvinna för prostitutionsändamål. Det sexuella utnyttjandet var tänkt att äga rum i kvinnans bostad samt i olika bilar. Mannen kom i kontakt med kvinnan via internet. Åtal väcktes om försök till koppleri.

Ärende 3: Förundersökning rörde koppleri där en 47-årig svensk man främjat att en 17-årig svensk flicka (ursprungligen från Polen) utnyttjats sexuellt mot

betalning på hotellrum och i olika bilar. I december 2013 dömdes mannen i Falu tingsrätt till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning för olaga hot, ofredande, köp av sexuell tjänst, koppleri samt barnpornografibrott.¹⁰³ Han var tidigare dömd till rättspsykiatrisk vård för försök till våldtäkt, sexuellt ofredande, grovt barnpornografibrott samt övergrepp i rättssak och tvångsvårdades medan han genomförde de nya brotten. Gärningsmannen kom i kontakt med flickan via internet och förmedlade kontakter mellan flickan och sexköpande män via en på den rättspsykiatriska kliniken insmugglad dator och flera mobiltelefoner. Fyra svenska män i åldrarna 51, 58, och 60 år fick motta strafföreläggande för köp av sexuell tjänst¹⁰⁴ och fler män delgavs misstanke för samma brott. Förundersökningen pågick fortfarande mot ett antal andra förövare vid årets slut och involverade flera andra målsäganden.

Under 2013 inleddes fyra förundersökningar rörande försök av eller köp av sexuell handling av barn. Gärningspersonerna var i samtliga fall män i åldrarna 47-73 år och offren var i samtliga fall flickor, där en flicka var 12 år och de övriga var 17 år.

Under 2013 inleddes nio förundersökningar rörande försök till köp av sexuell tjänst och köp av sexuell tjänst. Samtliga gärningspersoner var män boende i Dalarna i åldrarna 34-73 år med årsinkomster mellan 194 000-620 000 kronor. Kontakter hade i första hand knutits via internet och därefter hade parterna kontakt via sms eller e-post.

Ärende 1: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 66 årig svensk medborgare köpte en sexuell tjänst av en 40 årig kvinna i utbyte mot droger. Förundersökningen lades ner, då det efter utredning inte längre fanns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal förövats.

Ärende 2: Förundersökningen rörde köp av sexuell handling av barn där en 60-årig svensk medborgare vid flera tillfällen köpt sexuella tjänster av en 17-årig flicka.

103 Falu tingsrätt, 2013-12-02, Deldom, Mål nr B 3233-13.

104 Istället för köp av sexuell handling av barn under 18 år.

Resultat

Man 60 år, strafföreläggande 2014-02-12

Köp av sexuell tjänst vid 2 tillfällen

Straff: dagsböter 100 à 100 kr = 10 000 kr

Man 49 år, strafföreläggande 2014-07-07

Köp av sexuell tjänst vid 6 tillfällen

Straff: dagsböter 120 à 120 kronor = 14 400 kr

Man 51 år, strafföreläggande 2014-01-24

Köp av sexuell tjänst vid 2 tillfällen

Straff: dagsböter 75 à 50 kr = 3 750 kr

Man 58 år, strafföreläggande 2014-02-14

Köp av sexuell tjänst

Straff: dagsböter 50 à 300 kr = 15 000 kr

Man 21 år, beslut om åtal 2014-01-03

Köp av sexuell handling av barn

Man 54 år, beslut om åtal 2014-03-11

Köp av sexuell tjänst, Barnpornografibrott

Man 58 år, beslut om åtal 2014-07-02

Köp av sexuell tjänst

Ärende 3: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 65 årig man (svensk medborgare), en 58 årig man (svensk medborgare), en 34 årig man (född i Israel men svensk medborgare), en 46 årig man (svensk medborgare), och en 65 årig man (svensk medborgare) vid flertalet tillfällen köpt sexuella tjänster av en 25-årig kvinna under 2011 och 2012. Förundersökningen lades ner med motivering att gärningen var preskriberad.

Ärende 4: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 47-årig man (svensk medborgare) köpt sexuella tjänster av en 21-årig kvinna. Gärningsmannen var tidigare dömd för barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott 2003, övergrepp i rättssak, grovt barnpornografibrott, sexuellt ofredande samt försök till våldtäkt 2004. Barnpornografibrott 2008, barnpornografibrott, koppleri, köp av sexuell tjänst, ofredande och olaga hot 2013. Se ärende 3 under fall som rör koppleri.

Ärende 5: Förundersökningen rörde våldtäkt mot barn samt köp av sexuell tjänst där en 49 årig man (svensk medborgare) köpt sexuella handlingar av en 14 årig pojke. Gärningsmannen var tidigare dömd för våldtäkt mot barn samt för köp av sexuell tjänst. Mannen dömdes till fyrtio dagsböter à 50 kr för försök till köp av sexuell tjänst.¹⁰⁵

Ärende 6: Förundersökningen rörde försök till köp av sexuell tjänst där en 63-årig man (svensk medborgare) försökt skaffa sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning av en 30-årig kvinna. Mannen erkände brottet försök till köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande.

Ärende 7: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 58-årig man (svensk medborgare) vid två tillfällen köpt sexuella tjänster av en 30-årig kvinna. Mannen har tidigare varit misstänkt för koppleri och köp av sexuell handling av barn. Förundersökningen överlämnades till åklagare.

Ärende 8: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 54-årig man (svensk medborgare) vid uppskattningsvis fem tillfällen de senaste två åren köpt sexuella tjänster av en 30-årig kvinna. Mannen var tidigare misstänkt för barnpornografibrott. Förundersökningen lades ner av åklagare i avsaknad av bevis, och då ytterligare utredning inte kunde antas förändra bevisläget på ett avgörande sätt.

Ärende 9: Förundersökningen rörde köp av sexuell tjänst där en 58-årig man (svensk medborgare) köpt sexuella tjänster av en 20-årig kvinna. Mannen kom i kontakt med kvinnan via internet och hade sedan sms- och mejlkontakt med henne. Köpen av sexuella tjänster ägde rum på hotell. Mannen har även varit misstänkt för köp av sexuell handling av barn. Åklagare har beslutat om att väcka åtal för försök till köp av sexuell tjänst.

Värmlands län

Vid Polismyndigheten i Värmlands län inleddes en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål under 2013, men inte någon som rörde män-

¹⁰⁵ Svea hovrätt 2014-04-11, Mål nr B 1813/14.

niskohandel för andra ändamål än sexuella. Förundersökningen om människohandel för sexuella ändamål överlämnades till Polismyndigheten i Örebro län eftersom brottet hade begåtts där.

Två förundersökningar om koppleri inleddes under 2013 men dessa var inte av människohandelsliknande karaktär.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en svensk 47-årig man som utformade annonser på internet, riktade mot sexköpare, för kvinnor från hela Sverige. Han hade troligtvis ägnat sig åt denna brottsliga verksamhet under en period av 6-7 år. Mannen reste hem till de annonserande kvinnorna och uppdaterade deras hemsidor. Betalningen till mannen skedde en gång per månad per annonsör. Den misstänkte erkände brottet.

Ärende 2: Förundersökningen rörde en strippklubb, Afrodite, som fungerade som en förtäckt bordell sedan 1979. Den legala verksamheten utgjorde pornografisk filmvisning och café på övervåningen i en fastighet i centrala Karlstad. En svensk 63-årig man och en svensk 62-årig kvinna, misstänktes för att ha bedrivit koppleriverksamhet genom att upplåta en lokal till minst två andra svenska kvinnor som utnyttjades för prostitutionens ändamål. Mannen och kvinnan dömdes sedermera i tingsrätten till fängelse i tio månader vardera för koppleri.¹⁰⁶

De två kvinnorna som utnyttjades i bordellen, 48 respektive 58 år, berättade i förhör att de tvingades betala hälften av sina inkomster till den kvinnliga kopplaren som de hade lärt känna på Club Tabu i Stockholm när de var unga.¹⁰⁷

Under 2013 rapporterades 21 män för försök eller köp av sexuell tjänst. Några av männen rapporterades flera gånger, totalt 27 polisanmälningar, och de flesta sexköpen kunde härledas till den illegala bordellen. I ett ärende anmäldes en våldtäkt i samband med köp av sexuell tjänst men förundersökningen lades ner då bevisning saknades.

Alla sexköpare var svenska män, utom i ett ärende där mannen var medborgare i Syrien, och var i åld-

rarna 20-69 år. Två tredjedelar av männen var ogifta och en tredjedel var gifta eller levde i ett samboförhållande. Deras sysselsättning varierade mellan att vara studerande, arbetsökande, pensionär eller att vara yrkesverksamma.

Sju av sexköparna vittnade i tingsrätten om koppleriverksamheten på strippklubben. Sex olika män dömdes i domstol för försök eller köp av sexuell tjänst där det i vissa fall rörde sig om upp till 20 köp av sexuell tjänst per person. En man fick motta ett strafföreläggande för köp av sexuell tjänst. Samtliga köpare var intresserade av att få hjälp av socialtjänstens stödverksamhet, KAST, för att få hjälp med sitt sexmissbruk.

Vid Polismyndigheten i Värmland arbetas aktivt med att spana på internet efter annonser där sexuella tjänster erbjuds. Innan en sexköpare rapporteras försöker polisen utröna om det finns en hallick eller människohandlare som är ansvarig för försäljning av offren. Om polisen hittar annonser där det finns tecken på att den som annonseras ut till försäljning kan vara minderårig, så kontaktas personen genom ett hembesök för att prata om annonsen i fråga. Flera av dessa unga personer, främst flickor, mår mycket dåligt och det finns ofta en problematik av självska- debeteende med i bilden. Under samtalet erbjuder polisen hjälp och stöd samt hänvisar till aktuella stödorganisationer. Polisen söker också aktivt information om var prostitution kan äga rum genom kontakter med sexköpande män, socialtjänsten, Migrationsverket och hotell m.m. Flera polismyndigheter i landet såsom Jönköping, Uppsala, Västernorrland, Kronoberg och Västmanland har hört av sig för att utbyta erfarenheter om hur man kan arbeta med dessa frågor. Under 2013 utarbetade Samhällsrådet i Värmland tillsammans med en grafisk gymnasieklass en nationell kampanj mot sexköpare som kommer att presenteras under våren 2014.

Örebro län

Under 2013 inleddes fem förundersökningar rörande människohandel för sexuella ändamål vid Polismyndigheten i Örebro.

Ärende 1: Fallet rörde en 16 årig flicka som förts till Sverige från Sierra Leone av en påstådd kvinnlig släkting med löfte om att få gå i skola. Flickan hölls

¹⁰⁶ Värmlands tingsrätt 2013-12-11, Mål nr B 4790-13.

¹⁰⁷ Club Tabu var en nattklubb i Stockholm som erbjöd striptease under åttio- och nittioalet. Klubben bytte sedan namn till Cabaret Royale.

fånge i ett höghus i Stockholm, men kunde inte uppge någon adress. Vid förhör hos polisen berättade hon att hon utnyttjats sexuellt av fem olika män under en veckas tid. Efter en vecka lyckades hon fly och få hjälp av personal vid Migrationsverket. Ärendet överfördes till Polismyndigheten i Stockholm för vidare handläggning.

Ärende 2: Fallet rörde en 17-årig flicka som förts till Sverige från Sierra Leone av en man i syfte att hon skulle utnyttjas i prostitution. Flickan lyckades fly från mannen efter det att han våldtagit henne. Ärendet överfördes till Polismyndigheten i Stockholm för vidare handläggning.

Ärende 3: Ärendet rörde en 17-årig pojke som fördes till Sverige ifrån Sierra Leone av en utländsk man. Mannen förde pojken till ett hus där han sedan våldtog av flera för honom okända män. Förundersökningen lades ned pga. bristande bevisning.

Ärende 4: Ärendet rörde en 18-årig lettisk flicka som förts till Sverige från Lettland av en lettisk 47-årig kvinna bosatt i Sverige. Flickan skulle arbeta på en campingplats men blev också utnyttjad sexuellt av ägaren och av andra män på campingplatsen. Förundersökningen lades ned pga. bristande bevisning.

Ärende 5: Ärendet rörde en 42-årig serbisk kvinna som träffade en svensk 56-årig man i hemlandet som skulle föra henne till Sverige för arbete på en restaurang men blev istället utnyttjad sexuellt av mannen. Förundersökningen lades ned pga. bristande bevisning.

Under 2013 inleddes en förundersökning om koppleri vid Polismyndigheten i Örebro som omrubricerades till köp av sexuell tjänst. Utredningen rörde ett gift par som köpte en sexuell tjänst på ett hotellrum i Västerås av en kvinna som de kontaktat via en annons på internet. Förundersökningen lades ner då det inte gick att identifiera den utnyttjade kvinnan.

Under 2013 inleddes sju förundersökningar om försök av eller köp av sexuell tjänst. Samtliga köpare var män bosatta i Sverige förutom i ett ärende där den sexköpande mannen kom från utlandet. Samtliga män köpte eller försökte köpa en sexuell tjänst av en

kvinna, förutom i ett ärende som rörde sig om en man som var transsexuell.

Samverkansområde Mitt
(Gävleborgs län, Uppsala län, Västmanlands län)

Gävleborgs län

Under 2013 inleddes tre förundersökningar rörande människohandel för sexuella ändamål vid Polismyndigheten i Gävleborgs län.

Ärende 1: En förundersökning om människohandel inleddes då en svensk man under en promenad blev tillfrågad om han ville köpa en sexuell handling av en minderårig flicka. Han hörde därefter ett skrik och uppfattade det som att det kom från en kvinna som behövde hjälp. Mannen blev rädd och skyndade hem för att ringa polisen. Vissa kontroller genomfördes av polisen men anmälningsuppgifterna kunde inte verifieras.

Ärende 2: En man från Bulgarien gjorde en polisanmälan då han befarade att hans 13-åriga dotter förts bort från Sverige av sin mor och hennes släktingar. Enligt mannen var syftet med bortförandet att sälja dottern i ett annat land. En förundersökning inleddes men lades ner då brott inte kunde styrkas.

Ärende 3: En förundersökning om människohandel inleddes då socialtjänsten i en kommun befarade att en 19-årig kvinna (ursprungligen från Bosnien-Hercegovina men nu bosatt i Sverige) utnyttjades för människohandel för sexuella ändamål av sin mor. Eventuellt skulle brotten ske i Danmark. Förundersökningen kunde inte styrka att något brott skulle ha ägt rum.

Under 2013 inleddes sex förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst varav en ledde till att ett strafföreläggande utfärdades. Ärendet rörde en gift 41-årig svensk man. Mannen kom i kontakt med den utnyttjade kvinnan som han köpte genom en annons på internet och köpet av sexuell tjänst ägde rum i mannens bostad.

Under 2013 inleddes även tre förundersökningar rörande människohandel för andra ändamål än sexuella vid Polismyndigheten i Gävleborgs län.

En återkommande problematik i Gävleborgs län är att personer från utlandet rekryteras under falska förespeglningar till länet för att plocka blåbär och lingon. Vissa bärplockare hyrs in av bemanningsföretag och andra är ”fria plockare”, dvs. de är inte anställda utan säljer bär direkt till lokala bäruppköpare.

Antalet bärplockare varierar år från år och har ökat stadigt de senaste åren, men det antas röra sig om cirka 300-400 personer enbart i Gävleborgs län varje säsong. Ofta infrias inte rekryterarnas löften om ersättning, mat och husrum. I vissa fall rekryteras bärplockarna till Sverige innan bären hade mognat. Detta innebar att bärplockarna tvingades söka andra sätt att försörja sig på, exempelvis genom att samla pantflaskor eller leta mat i containrar utanför matbutiker.

Under 2013 rörde alla ärenden bulgariska medborgare som rekryterats i hemlandet av landsmän för att plocka bär. De som rekryterats befann sig ofta i ett utsatt läge i hemlandet på grund av stor arbetslöshet och bristande utbildningsmöjligheter.

Ärende 1: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då misstanke uppstod om att fyra bulgariska medborgare transporterats till Sverige för att plocka bär. Målsägande var tre män 26, 41 och 58 år samt en kvinna som var 39 år. De fick hjälp av socialtjänsten att resa hem till Bulgarien och lämnade Sverige innan polisen kunde hålla förhör med dem. Gärningsmännen var okända för målsäganden. Förundersökningen lades ner och har inte återupptagits.

Ärende 2: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då misstanke uppstod om att fem bulgariska medborgare transporterats till Sverige för att plocka bär. Samtliga målsägande var män 21, 22, 32 (2) och 37 år. Gärningsmännen var okända för målsäganden. Initiala förhör hölls med samtliga målsäganden och de tilldelades därefter en lägenhet där de inkvarterades inför nya förhör som skulle hållas dagen efter. De lämnade dock lägenheten ganska omedelbart och inget tydde på att de bott där. Förundersökningen är nedlagd.

Ärende 3: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då misstanke uppstod om att fyra bulgariska medborgare transporterats till

Sverige för att plocka bär. Målsägande var tre män 36, 51 och 53 år samt en kvinna som var 45 år. En bulgarisk man, 33 år, häktades men frigavs senare. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Uppsala län

Under 2013 inleddes en förundersökning rörande människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år. Ärendet rörde en ensamkommande 17-årig utländsk pojke som lämnats över till Migrationsverket av en okänd man. Pojken berättade att han blivit sexuellt utnyttjad av en man i Kongo och förd till Slovakien. Där bodde han i ett flyktingläger och utnyttjades sexuellt även där under knappt två år. Blev därefter förd till Sverige för att utnyttjas sexuellt. Pojken har blivit hotad flera gånger om han berättar sin historia för någon.

En förundersökning inleddes också om människohandel för andra ändamål än sexuella. Ärendet rörde okända män som misstänktes för att utnyttja unga rumänska flickor genom att tvinga dem att råna eller begå stölder från personer med funktionsnedsättningar. Det kunde misstänkas att flickorna försatts i en någon form av nödläge.

Dessutom inleddes fem förundersökningar om koppleri under 2013 varav ett brott var av människohandelsliknande karaktär. De övriga rörde svenska män som gärningspersoner och de som utnyttjades i prostitution var svenska kvinnor i 20-års åldern.

Ärendet rörande koppleri av människohandelsliknande karaktär hade sin upprinnelse i misstanke om narkotikabrott. Vid en husrannsakan fann polisen en 32-årig kvinna (innehavare av ett spanskt körkort) på en madrass i ett rum. Hon försökte omgående att förstöra sin mobil och hade en påse med kondomer i sin väska samt flertalet 500-kronors sedlar. Kvinnan uppgav att hon rest till Sverige för att söka arbete. Förundersökning pågår.

Slutligen inleddes 15 förundersökningar om köp av sexuell handling av barn under 18 år och elva förundersökningar om köp av sexuell tjänst. Tio av förundersökningarna om köp av sexuell handling av barn rörde samma 17-åriga flicka som brottsoffer. I övrigt rörde förundersökningarna svenska män som förövare och svenska flickor och kvinnor som brottsoffer. Två åtal har väckts rörande köp av sexuell

tjänst och tio förundersökningar är pågående. Inga fällande domar kan redovisa under 2013 i fall om köp av sexuell handling av barn eller köp av sexuell tjänst.

Västmanlands län

Under 2013 utredde Polismyndigheten i Västmanlands län tre förundersökningar om icke gränsöverskridande fall av koppleri:

Ärende 1: Förundersökningen rörde koppleri där en 31-årig bosnisk man misstänktes för att ha utnyttjat fyra unga svenska kvinnor, två var 16 år, en 20 år och en 18 år, för prostitutionsändamål på en illegal spelklubb. Information till polisen visade på att mannen aktivt sökt upp unga kvinnor på olika behandlingshem, för att sedermera utnyttja dem i prostitution. Mannen är sedan tidigare misstänkt för andra brott såsom narkotikabrott, hot- och våldsbrott samt brott mot vapenlagen och dömd för bl.a. narkotikabrott, stöld och misshandel.

Ärende 2: Samme bosniske man som ovan misstänktes för koppleri genom att ha utnyttjat tre unga kvinnor 17, 23 och 27 år, för prostitutionsändamål. Förundersökningen om koppleri lades ned av åklagare. Mannen dömdes istället för misshandel och olaga hot mot en av kvinnorna, olaga intrång, ofredande och hot mot tjänsteman. Den yngsta kvinnan placerades på ett skyddat boende genom socialtjänstens försorg efter det att polisen genomfört en hotbildsbedömning.

Ärende 3: Förundersökningen rörde en man och en kvinna som köpt sexuella tjänster av en kvinna på ett hotell i Västerås. Ärendet överfördes för vidare utredning till Polismyndigheten i Örebro län.

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål men däremot en som rörde människohandel för andra ändamål. Ärendet rörde en rysk 42-årig man som misstänktes för människohandel för tvångsarbete gentemot två kvinnor från Ukraina. Kvinnorna fick kontakt med mannen då de sökte arbete via internet. Han erbjöd dem att städa på en byggarbetsplats samt att ingå skenäktenskap mot betalning för att de skulle erhålla svenska personnummer. Mannen saknade hemvist i

Sverige och lämnade troligtvis landet. Förundersökningen lades ner av åklagare.

Totalt inleddes två förundersökningar rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år och fem förundersökningar om köp av sexuell tjänst.

En av förundersökningarna om köp av sexuell handling av barn rörde en 43-årig svensk man som kom i kontakt med två svenska flickor, 15 respektive 16 år, via internet. De sexuella utnyttjandena ägde rum i den misstänktes lägenhet. Åtal väcktes mot mannen för sexuellt tvång, våldtäkt och barnpornografibrott. Barnpornografibrottet hade dock inte något samröre med det sexuella tvånget och våldtäkten.

En av de fem utredningarna om köp av sexuell tjänst kunde länkas till den kopplerimisstänkte bosniske mannen. (Se ovan). Under 2013 fick tre män motta strafföreläggande och dömdes till dagsböter avseende köp av sexuell tjänst. De var i åldrarna 47-69 år och hade årsinkomster mellan 199 000 kr-467 000 kr. Två av dem var gifta och samtliga hade barn. Samtliga tre män köpte sexuella tjänster av en 27-årig brasiliansk kvinna som annonserades ut för sexuella tjänster via internet. Männerna greps när de vid separata tillfällen besökte kvinnan på ett hotell. Ingridandena gjordes i samband med att Polismyndigheten i Västmanland intensifierade sitt arbete mot köp av sexuell tjänst under några veckor under våren 2013. Kvinnan uppgav att hon varit i Sverige en kortare tid och att hon inte hade någon hallick utan agerade på egen hand. Kvinnan avböjde erbjudande om stöd och skydd.

Övrigt

Under våren 2013 intensifierade Gruppen Särskilda Uppdrag (GSU), vid polismyndigheten arbetet mot prostitution och människohandel. I syfte att utveckla arbetet mot prostitution och människohandel deltog GSU vid Länsstyrelsens utbildningsdag i ämnet. Utbildningsdagen följdes upp med två arbetspass tillsammans med Stockholmspolisens prostitutionsgrupp. Under insatsveckorna greps tre män misstänkta för köp av sexuell tjänst- se tidigare nämnda ärenden. Internetspaning gav vid handen att kvinnor från Nigeria bjöds ut för prostitutionsändamål på olika platser inom länet.

Samverkansområde Öst (Södermanlands län, Jönköpings län, Östergötlands län)

Södermanlands län

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella eller andra ändamål vid Polismyndigheten i Södermanlands län. En förundersökning om koppleri inleddes under 2013 som rörde en 27-årig svensk kvinna som anmälde att hennes man tvingade henne att sälja sexuella tjänster genom att annonsera efter sexköpare på internet. Förundersökningen lades ner av åklagare då det inte gick att bevisa att något brott hade begåtts. En förundersökning om försök av köp av sexuell handling av barn är pågående och rör en 17-årig svensk flicka som blivit kontaktad i sexuella syften av en svensk man via ett ungdomsforum på internet. Slutligen inleddes fyra förundersökningar rörande försök till köp av sexuell tjänst och två rörande köp av sexuell tjänst. Ingen av dessa förundersökningar ledde till att åtal väckts eller till att något strafföreläggande utfärdats.

Jönköpings län

Under 2013 inleddes två förundersökningar om koppleri vid Polismyndigheten i Jönköpings län.

Ärende 1: Förundersökningen rörde koppleri där en svensk 33-årig man misstänktes för att ha utnyttjat sin 26-åriga svenska flickvän för prostitutionsändamål under 2009. Paret var vid tidpunkten boendes i Jönköping men kvinnan kom ursprungligen från Trollhättan. Sexköparna rekryterades via annonser på internet och köp av sexuell tjänst ägde rum på olika platser t.ex. i en husvagn, på en sexköpares arbetsplats, utomhus och på hotell. Kvinnan fick inte ta del av några förtjänster från den brottsliga verksamheten. Mannen dömdes av tingsrätten till villkorlig dom och dagsböter för koppleri.¹⁰⁸

Ärende 2: Förundersökningen rörde koppleri, våldtäkt och grovt bedrägeri där en svensk 30-årig man, ursprungligen från Indien, och en svensk 19-årig kvinna misstänktes för att ha utnyttjat en svensk 19-årig kvinna från Ängelholm för prostitutionsändamål.

Köpen av sexuella tjänster ägde rum på olika platser efter önskemål av sexköparna såsom i de misstänkta bostad, utomhus och på toaletter. De misstänkta skulle även ha lurat kvinnan och tvingat henne att överföra större summor pengar till dem. Kvinnan fick inte ta del av några förtjänster från den brottsliga verksamheten. Förundersökningen pågick vid årets slut.

Dessutom inleddes två förundersökningar om människohandel varav en för sexuella ändamål och en för andra ändamål.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 25-årig kvinna från Nigeria som antogs vara utsatt för människohandel för sexuella ändamål. Kvinnan, som såldes via en annons på internet, anträffades på ett hotellrum i samband med rapportering av en man för köp av sexuell tjänst. Hotellpersonal uppgav att en engelsktalande man hade skött kvinnans bokning. Kvinnan hade inte sitt pass tillgängligt men uppgav att det förvarades hos en vän i Malmö. När passet kom till rätta visade det sig att kvinnan hade en italiensk visering. Kvinnan erbjöds ett tidbegränsat uppehållstillstånd för bevispersoner men ville inte delta i någon förundersökning utan hade för avsikt att återvända till Italien. Förundersökningen lades ner då det inte gick att identifiera någon misstänkt.

Ärende 2: Förundersökningen rörde människohandel för tvångsarbete där en 34-årig man från Bulgarien blev lovad arbete i Sverige och därefter fick arbeta under orimliga förhållanden. Det gick inte att fullfölja utredningen eftersom ingen kontakt kunde etableras med mannen i syfte att hålla förhör. Förundersökningen lades ner av åklagare då det inte fanns någon anledning att anta att brott som hörde under allmänt åtal hade förövats.

Under 2013 inleddes en förundersökning om *köp av sexuell handling av barn* som ledde till fällande dom.

Ärende 1: Förundersökningen rörde försök till köp av sexuell handling av barn och sexuellt ofredande där en svensk 39-årig man erbjöd en svensk 17-årig flicka pengar för en sexuell handling. Mannen dömdes av tingsrätten till 200 dagsböter å 150 kronor för försök till köp av sexuell handling av barn samt

108 Jönköpings tingsrätt 2013-10-10, Mål nr B691-13.

sexuellt ofredande.¹⁰⁹ Hovrätten ändrade tingsrättens dom genom att bestämma antalet dagsböter till 120.¹¹⁰ Mannen var tidigare ostraffad.

Slutligen inleddes fyra förundersökningar om *köp av sexuell tjänst* under 2013.

Ärende 1: Man, 42 år, svenskt medborgarskap och svenskt ursprung, inkomst 434 000 kr under 2013 samt flickvän. Mannen svarade på en annons på internet och köpet av den sexuella tjänsten ägde rum på ett hotellrum. Mannen erkände sig skyldig till köp av sexuell tjänst och mottog ett strafföreläggande. Kvinnan som utnyttjades för prostitutionsändamål var 25 år och kom från Nigeria. Köpet av den sexuella tjänsten hör ihop med Ärende 1 som rör människohandel, och där kvinnan inte ville delta i förundersökningen utan återvända till Italien.

Ärende 2: Man, 55 år, svenskt medborgarskap och svenskt ursprung, inkomst 304 000 kr (2013), fru och en son. Tidigare ostraffad. Inga fler uppgifter har gått att få fram.

Ärende 3: Man, 59 år, svenskt medborgarskap, fru samt barn. Köpet av den sexuella tjänsten skulle enligt uppgift ha ägt rum i en lokal i anslutning till en butik. Den svenska kvinnan som utnyttjades för prostitutionsändamål var 31 år och ville inte medverka i utredningen. Det gick inte heller att bevisa att den eller de som varit misstänkta gjort sig skyldiga till brott på det utredningsmaterial som förelåg och ytterligare utredning kunde inte antas förändra bevisläget på ett avgörande sätt. Förundersökningen lades ner.

Ärende 4: Ärendet rörde en 40-årig man som anmälde till polisen att han mådde dåligt av att en namngiven men icke identifierad kvinna lever som prostituerad och att hon också har en hallick. Anmälaren uppgav också att han hade namnen på flera av kvinnans kunder. Inga ytterligare uppgifter lämnades i samband med anmälan. Ärendet lades ner då spaningen inte gav några resultat.

109 Jönköpings tingsrätt 2013-08-20, Mål nr 1441-23.

110 Göta hovrätt 2014-04-07, Mål nr 2403-13.

Östergötlands län

Under 2013 inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella eller andra ändamål vid Polismyndigheten i Östergötlands län. En förundersökning inleddes dock rörande försök till köp av sexuell handling av barn under 18 år. Förövaren var en gift, svensk 44-årig man med en årsinkomst på 214 000 kronor. Brottsoffret var en svensk flicka och domen blev försök till köp av sexuell tjänst då flickan var 17 år och 6 månader vid tillfället för brottet.

I september 2013 kom polisen i kontakt med en man, när han sökte skydd på en polisstation efter ett rånförsök. Han hade kontaktat en kvinna via internet och bokat en träff med henne vid en bensinstation. Han hade tagit ut 3 000 kronor men hade inte avtalat med kvinnan om att några sexuella tjänster skulle utföras. En kvinna kom till den bokade träffen tillsammans med två män som började jaga anmädlaren. Polisen lyckades spåra de angripande männen och kvinnan och grep dem för försök till rån. Mannen som anmälde rånförsöket greps för försök till köp av sexuell tjänst. Vid kontroll av den internsida som mannen och kvinnan fått kontakt på, fann polisen en flicka som erbjöd sexuella tjänster för 3 000 kronor och uppgav sig vara 14-15 år. Hon var i verkligheten 21 år, och vidare polisutredning visade att detta tillvägagångssätt var satt i system av de rånmisstänkta. Ärendet avslutades med brottsmisstanken försök till rån. En tidig åklagarbedömning var att försök till köp av sexuell tjänst inte gick att styrka. En misstänkt person, som är efterlyst, återstod vid årets slut att höra i ärendet.

Samverkansområde Nord

(Norrbottens län, Västerbottens län, Västernorrlands län, Jämtlands län)

Norrbottens län

Under 2013 utredde Polismyndigheten i Norrbotten inte några ärenden om människohandel för sexuella eller andra ändamål eller koppleri. Däremot inleddes en förundersökning om köp av sexuell tjänst som kunde härledas till människohandel för sexuella ändamål.

Ärendet rörde en 40-årig svensk man som misstänktes för att ha köpt en sexuell tjänst av en 35-årig kvinna som ursprungligen kom från Nigeria, men

hade spanskt medborgarskap. Det misstänkta köpet av en sexuell tjänst ägde rum på ett hotell. Personal kontaktade polisen eftersom kvinnan inte kunde betala sitt hotellrum med sitt kreditkort. När polisen sökte upp kvinnan på hotellrummet fann de kvinnan avklädd tillsammans med en svensk man. Kvinnan hade även en stor summa kontanter (euro) som hon sa sig ha fått av sina vänner eftersom hon inte hade något arbete i Spanien där hon var bosatt. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Anonyma uppgiftslämnare informerade också om att sexköpande män utnyttjade unga asylsökande kvinnor på Migrationsverkets förläggningar i Gällivare och Kalix. De sexköpande männen antogs också utnyttja kvinnorna i hus och lägenheter som tillhandahölls av Migrationsverket för asylboende.

Västerbottens län

Under 2013 inleddes en förundersökning om koppleri som rörde misstankar om sexuellt utnyttjande av kvinnor på ett boende för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Förundersökningen var pågående vid årets slut.

Ett ärende rörande människohandel för sexuella ändamål inleddes under 2013 och rörde misstankar om att en svensk 46-årig man hade betalat för att få besittning av en 24-årig kvinna från Sierra Leone. Mannen fick kontakt med kvinnan via en kontaktannons på internet, åkte till Nederländerna och förde sedan kvinnan till Sverige. De bodde därefter i Sverige under samboliknande förhållanden. I samband med att de anmälde varandra för misshandel så upprättades också en anmälan om människohandel för sexuella ändamål. Kvinnan berättade i förhör att hon sökte uppehållstillstånd i Nederländerna och att hon där kom i kontakt med en kvinna som hjälpte henne att sätta in en kontaktannons på internet. Under sin vistelse i Nederländerna utnyttjades hon också i prostitution.

Under 2013 inleddes en förundersökning om människohandel för tvångsarbete och bedrägeri, som rörde ett uppmärksammat ärende där ett fyrtiotal personer från Kamerun rekryterades till Västerbotten för att plantera skog. Det rörde sig i första hand om män i åldrarna 22 till 45 år som tog stora lån för att resa till Sverige och arbeta. Väl på plats levde de under torftiga förhållanden och uppgav att de fick

en lägre ersättning än den som utlovats. Från lönen drogs kostnader för kost och logi m.m. vilket gjorde det omöjligt för männen att betala av sina skulder för resan till Sverige. Deras utsatthet gjorde att de sökte hjälp hos frivilligorganisationer. Uppgifter tyder på att de flesta männen återvände till sitt hemland. I dessa ärenden samarbetade polisen bl.a. med Migrationsverket och vissa fackliga organisationer. Den misstänkte var en svensk 36-årig man, enskild näringsidkare, som bedrev verksamhet inom skogsnäringen. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Två förundersökningar inleddes under 2013 rörande köp av sexuell handling av barn och rörde samma gärningsperson och tillvägagångssätt. Den misstänkta var en svensk 46-årig man, till vars bostad ungdomar sökte sig eftersom mannen tillhandahöll godis, tobak och alkohol. Mannen dömdes i december 2013 för sexuellt ofredande mot två svenska 16-åriga flickor (vid fem tillfällen) samt olovligt anskaffande av alkoholhaltiga drycker.

En anmälan rörande köp av sexuell tjänst inleddes under 2013. Ärendet rörde en 18-årig svensk flicka som blev kontaktad av en man via Facebook. Mannen erbjöd henne att träffa honom på ett hotell och utföra sexuella tjänster mot betalning.

Västernorrlands län

Under 2013 inleddes två förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål vid Polismyndigheten i Västernorrlands län.

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 17-årig kvinna som anlände till Sverige från Afrika. Väl i Sverige blev hon fråntagen sina identitetshandlingar och flyttades mellan olika lägenheter i Stockholmsområdet. Förundersökningen överlämnades till annan polismyndighet.

Ärende 2: Förundersökningen rörde en ung man, okänd ålder, som tog kontakt med en 17-årig turkisk flicka via internet när hon befann sig i Turkiet. De träffades i Turkiet och väl där tog mannen flickans passhandling. Flickan lyckades fly och ta sig hem. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Ytterligare en förundersökning inleddes om försök till koppleri. Ärendet rörde en 29-årig man, ursprungligen från Afghanistan, och bosatt i Sverige. Mannen blev erbjuden en 13-årig flicka som betalning för en skuld. Mannen nekade till betalningen och förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

En förundersökning om försök av köp av sexuell handling av barn och en förundersökning om försök av köp av sexuell tjänst inleddes också under 2013. I det första ärendet försökte en 23-årig svensk man köpa en sexuell handling av ett svenskt barn. Misstankar fanns även mot mannen om sexuell ofredande, våldtäkt mot barn, barnpornografibrott samt utnyttjande av barn för sexuell posering. I det andra ärendet försökte en 49-årig svensk man få en svensk 18-årig kvinna att utföra sexuella handlingar åt honom mot betalning. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Jämtlands län

Vid Polismyndigheten i Jämtland pågår inget eget-initierat arbete mot människohandel, koppleri och prostitution. Istället arbetar myndigheten reaktivt och undersöker inkommande tips och anmälningar.

Under 2013 inleddes tre förundersökningar om köp av sexuell tjänst. I det ena ärendet fick en 17-årig svensk flicka ett erbjudande om att sälja sexuella tjänster via internet. Flickan fick erbjudandet på ungdomsforumet www.hamsterpaj.net av en okänd person som utgav sig för att vara en man. Hon svarade inte på detta erbjudande. Det andra ärendet rörde en svensk 22-årig kvinna med självdestruktivt beteende som utnyttjades sexuellt av både män och kvinnor. Det tredje ärendet rörde en 35-årig kvinna med en bakgrund av missbruk, arbetslöshet och kriminalitet. Ärendet avslutades då kvinnan inte ville medverka i utredningen och sedermera flyttade från Jämtland.

Bilaga 2 – Lagstiftning på området

Människohandel

Den 18 mars 2010 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ett förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel.¹¹¹ I propositionen föreslogs en ny utformning av människohandelsbrottet som innebar en tydligare och mer ändamålsenlig brottsbeskrivning.

Syftet var att effektivisera straffbestämmelsen och förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebar bl.a. att kravet på att gärningsmannen genom en handelsåtgärd tar kontroll över offret – det s.k. kontrollrekvisitet – togs bort. Vidare avskaffades kravet på dubbel straffbarhet för att svensk domstol ska kunna döma över människohandel som begåtts utomlands.

Den av regeringen nya föreslagna människohandelsbestämmelsen, som trädde i kraft den 1 juli 2010, lyder:

4 kap. 1 a § brottsbalken (2010:371)

Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnandet av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt 18 år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.

Är brottet som avses i första eller andra stycket mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Koppleri/ grovt koppleri

6 kap. 12 § brottsbalken (2004:406)

Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grovt koppleri till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.

Koppleriansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor förs till Sverige i prostitutions-syfte från andra länder.

Straffmaximum för grovt koppleri har höjts från sex till åtta år. Detta bl.a. för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.

¹¹¹ Regeringens proposition 2009/10:152

Köp av sexuell tjänst

6 kap 11 § brottsbalken (2011:517)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Köp av sexuell handling av barn

6 kap. 9 § brottsbalken (2004:406)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för köp av sexuell handling av barn till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Utlänningslagen

För att underlätta lagföring av gärningspersoner infördes 2005 en bestämmelse i utlänningslagen¹¹² om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Under 2013 har 60 beslut fattats av Migrationsverket om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för sådana bevispersoner.¹¹³ Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen i utlänningslagen för att överensstamma med ett EU-direktiv om offer för människohandel¹¹⁴. Det ställs nu krav på bevispersonen att denne ska samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott m.m. På ansökan av förundersökningsledaren kan nu också ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om bevispersonen vill ha betänketid (även kallad reflektionsperiod) för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

¹¹² Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §.

¹¹³ Tio av dessa tillstånd avsåg tidsbegränsade uppehållstillstånd om 30 dagar s.k. betänketid.

¹¹⁴ Rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna.

5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får på ansökan av förundersökningsledaren beviljas en utlänning som vistas här, om det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader ska på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om

- 1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras,*
- 2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,*
- 3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och*
- 4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.*

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, om det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

Lagstiftning att beakta vid människohandel för tvångsarbete

I Sverige kan den som köper/anlitar offrens tjänster riskera att fällas till ansvar för ocker enligt 9 kap. 5 § första stycket brottsbalken samt brott mot bestämmelserna i skattebrottslagen (1971:69). I bestämmelsen om ocker straffas den som vid avtal eller någon annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag inte ska utgå.

Även bestämmelsen i 20 kap. 5 § utlänningslagen bör kunna tillämpas i vissa fall om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet har en utlänning i tjänst fastän utlänningen inte har föreskrivet arbetstillstånd. Här kan också nämnas arbetsmiljöbrott i 3 kap. 10 § brottsbalken i de fall någon uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som i enlighet med arbetsmiljölagen åligger honom för att förebygga ohälsa eller olycksfall och därigenom vållar annans död, kroppsskada eller sjukdom.

Bilaga 3 – Domar om människohandel och brott av människohandelsliknande karaktär

Domar avkunnade i Stockholms län 2013

1A-: Dom i Södertörns tingsrätt 2013-03-13, Mål nr B 16664-13

1. Man f. 1967, medborgare i Sverige

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år 3 månader

Den dömda ska utge skadestånd till en målsägande med 190 500 kr varav 90 500 kr solidariskt med gärningsperson 2.

2. Man f. 1977, medborgare i Sverige

Brott: Koppleri
Bedrägeri

Påföljd: Fängelse 1 år

Den dömda ska solidariskt med gärningsperson 1 utge skadestånd till en målsägande med 90 500 kronor.

Offer: Två kvinnor från Litauen i åldrarna 20 respektive 23 år.

1B-: Protokoll i Svea Hovrätt 2013-04-12, Mål nr B 3236-13

Hovrätten avskrev målet från vidare handläggning då gärningsperson 1 återkallade sitt överklagande. Gärningsperson 2 överklagade aldrig tingsrättens dom varvid tingsrättens dom stod fast och vann laga kraft 130510.

2A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2013-07-05, Mål nr B 16549-12

1. Man f. 1983, medborgare i Rumänien

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 3 år 8 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-07-05.

1 350 000 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

2. Man f. 1983, medborgare i Rumänien

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år 8 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-07-05.

I beslag tagna 450 USD, 400 USD, 1050 USD, 32 000 SEK och 1 230 Euro förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

3. Man f. 1983, medborgare i Rumänien

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år 8 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-07-05.

40 000 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

4. Man f. 1987, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år 8 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-07-05.

20 500 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

5. Man f. 1974, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 120 kr

6. Man f. 1954, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

7. Man f. 1965, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 300 kr

8. Man f. 1976, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 350 kr

9. Man f. 1967, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 190 kr

Offer: Sju kvinnor från Rumänien i åldrarna 20 till 32 år.

2B-: Dom i Svea hovrätt 2013-10-21, Mål nr B 7269-13

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

3A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2013-12-03,

Mål nr B 6107-13

1. Kvinna f. 1985, medborgare i Rumänien

Brott: Människohandel

Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 4 år

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-12-03.

Den dömda ska solidariskt med gärningsperson 2 utge skadestånd till en målsägande med 115 000 kr.

2. Man f. 1982, medborgare i Rumänien

Brott: Medhjälp till människohandel

Grovt koppleri

Övergrepp i rättssak

Påföljd: Fängelse 4 år

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2023-12-03.

Den dömd ska solidariskt med gärningsperson 1 utge skadestånd till en målsägande med 115 000 kr.

3. Man f. 1968, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

4. Man f. 1977, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

5. Man f. 1979, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 320 kr

6. Man f. 1980, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 130 kr

7. Man f. 1977, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 400 kr

Offer: Sex kvinnor från Rumänien i åldrarna 21-31 år.

3B-: Dom i Svea hovrätt 2014-05-14,

Mål nr B 11747-14

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att hovrätten, istället för medhjälp till människohandel, dömd gärningsperson 2 för människohandel.

4A-: Attunda tingsrätt 2013-08-14, Mål nr B 9267-12

1. Man f. 1996, medborgare i Sverige

Brott: Grovt koppleri
Rån

Påföljd: Ungdomsvård
Den dömd ska utge skadestånd till målsäganden med 88 000 kr.

Offer: En 20-årig svensk kvinna.
Svea hovrätt avskrev målet (B 8149-13) den 17 september 2013, eftersom den misstänkte återkallade sitt överklagande. Tingsrättens dom stod därmed fast.

Domar avkunnade i Västra Götalands län 2013

1A-: Dom i Göteborgs tingsrätt 2013-06-27, Mål nr B 1306-13

1. Man f. 1986, medborgare i Bulgarien

Brott: Koppleri
Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 1 år 8 månader
Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2020-06-27.

2. Man f. 1987, medborgare i Bulgarien

Brott: Koppleri
Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 1 år 8 månader
Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2020-06-27.

Offer: Två kvinnor från Bulgarien, 20 respektive 22 år.

1B-: Protokoll i hovrätten för Västra Sverige 2013-07-26, Mål nr B 3535-13

Hovrätten avskrev målet från vidare handläggning då gärningsperson 1 återkallade sitt överklagande. Gärningsperson 2 överklagade aldrig tingsrättens dom varvid tingsrättens dom stod fast.

2A-: Dom i Göteborgs tingsrätt 2013-07-02, Mål nr B 6980-13

1. Man f. 1986, medborgare i Bulgarien

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år
Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2020-07-03.

Offer: Två kvinnor från Bulgarien, 27 respektive 28 år.

Tingsrättens dom överklagades inte varvid tingsrättens dom stod fast.

Domar avkunnade i Skåne län 2013

1A-: Dom i Malmö tingsrätt 2013-11-26, Mål nr B 2361-13

1. Kvinna f. 1973, medborgare i Ungern

Brott: Grovt koppleri
Bedrägeri
Åtal om människohandel för sexuella ändamål ogillades

Påföljd: Fängelse 3 år
Den dömd ska utge skadestånd till en målsägande med 50 000 kr och förpliktas att såsom förverkat värde av brott betala 92 500 kr till staten.

2. Man f. 1958, medborgare i Ungern

Brott: Koppleri
Påföljd: Villkorlig dom samt dagsböter 120 å 200 kr

3. Man f. 1968, medborgare i Sverige

Brott: Medhjälp till koppleri

4. Man f. 1968, medborgare i Rumänien

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 120 å 110 kr

5. Man f. 1968, medborgare i Afghanistan

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

6. Man f. 1981, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 100 å 50 kr

7. Man f. 1987, medborgare i okänt land

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

8. Man f. 1965, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

9. Man f. 1956, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

10. Man f. 1985, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillas

11. Man f. 1991, medborgare i Irak

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

12. Man f. 1987, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 40 å 50 kr

Offer: Två kvinnor från Ungern, 25 respektive 35 år.

1B:- Dom i Hovrätten över Skåne och Blekinge 2014-03-05, Mål nr B 3356-13

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut för gärningsperson nr 1 och skärpte straffet till fyra års fängelse för människohandel, grovt koppleri och bedrägeri. Hovrätten höjde också skadeståndsbeloppet till 85 000 kr till en målsägande.

Bilaga 4 – Anmälda brott under 2012-2013

Anmälda brott ¹¹⁵	Antal 2013	Antal 2012
Hela landet		
Människohandel (för sexuella ändamål)	40	21
Människohandel (för andra ändamål)	43	48
Koppleri inkl. grovt	108	95
Köp av sexuell tjänst	544	549
Köp av sexuell handling av barn	150	97
Blekinge län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	0
Koppleri inkl. grovt	0	0
Köp av sexuell tjänst	0	0
Köp av sexuell handling av barn	0	2
Dalarnas län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	0
Koppleri inkl. grovt	3	2
Köp av sexuell tjänst	20	4
Köp av sexuell handling av barn	13	1
Gotlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	0
Koppleri inkl. grovt	0	0
Köp av sexuell tjänst	0	1
Köp av sexuell handling av barn	0	1
Gävleborgs län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	2	1
Människohandel (för andra ändamål; 11 tvångsarbete 2013)	11	0
Koppleri inkl. grovt	3	2
Köp av sexuell tjänst	10	0
Köp av sexuell handling av barn	0	0

Anmälda brott ¹¹⁵	Antal 2013	Antal 2012
Hallands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	0
Koppleri inkl. grovt	0	1
Köp av sexuell tjänst	4	1
Köp av sexuell handling av barn	0	3
Jämtlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	1
Koppleri inkl. grovt	0	1
Köp av sexuell tjänst	3	1
Köp av sexuell handling av barn	0	0
Jönköpings län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Människohandel (för andra ändamål; 1 tvångsarbete 2013)	1	0
Koppleri inkl. grovt	2	2
Köp av sexuell tjänst	4	2
Köp av sexuell handling av barn	1	1
Kalmar län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål; 1 tvångsarbete, 1 organhandel* 2013)	2	0
Koppleri inkl. grovt	1	0
Köp av sexuell tjänst	3	4
Köp av sexuell handling av barn	3	5

* anmälan felkodad och avser människosmuggling

Anmälda brott ¹¹⁵	Antal 2013	Antal 2012
Kronobergs län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Människohandel (för andra ändamål; 1 tvångs- arbete 2013)	1	0
Koppleri inkl. grovt	0	1
Köp av sexuell tjänst	0	0
Köp av sexuell handling av barn	0	0
Norrbottnens län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	2
Koppleri inkl. grovt	0	0
Köp av sexuell tjänst	2	2
Köp av sexuell handling av barn	0	3
Skåne län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	5	6
Människohandel (för andra ändamål, 1 övriga ändamål 2013)	1	7
Koppleri inkl. grovt	14	8
Köp av sexuell tjänst	60	21
Köp av sexuell handling av barn	39	4
Stockholms län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	21	10
Människohandel (för andra ändamål; 10 tvångs- arbete, 7 tiggeri, 1organhandel 2013)	18	13
Koppleri inkl. grovt	56	53
Köp av sexuell tjänst	204	298
Köp av sexuell handling av barn	46	42
Södermanlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	2
Koppleri inkl. grovt	1	2
Köp av sexuell tjänst	6	10
Köp av sexuell handling av barn	1	5
Uppsala län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	1
Människohandel (för andra ändamål; 2 tvångs- arbete 2013)	2	6
Koppleri inkl. grovt	6	3
Köp av sexuell tjänst	11	12
Köp av sexuell handling av barn	15	3

Anmälda brott ¹¹⁵	Antal 2013	Antal 2012
Värmlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	2
Koppleri inkl. grovt	6	1
Köp av sexuell tjänst	28	12
Köp av sexuell handling av barn	1	1
Västerbottens län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Människohandel (för andra ändamål; 1 tvångs- arbete 2013)	1	0
Koppleri inkl. grovt	1	0
Köp av sexuell tjänst	1	0
Köp av sexuell handling av barn	2	0
Västernorrlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	2	1
Människohandel (för andra ändamål)	0	0
Koppleri inkl. grovt	1	1
Köp av sexuell tjänst	2	2
Köp av sexuell handling av barn	1	1
Västmanlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål; 1 tvångs- arbete 2013)	1	0
Koppleri inkl. grovt	2	3
Köp av sexuell tjänst	6	2
Köp av sexuell handling av barn	2	4
Västra Götalands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	2	2
Människohandel (för andra ändamål; 3 tvångs- arbete, 2 tiggeri 2013)	5	5
Koppleri inkl. grovt	9	12
Köp av sexuell tjänst	170	172
Köp av sexuell handling av barn	5	9
Örebro län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	4	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	3
Koppleri inkl. grovt	1	0
Köp av sexuell tjänst	8	1
Köp av sexuell handling av barn	3	2

Anmälda brott¹¹⁵	Antal 2013	Antal 2012
Östergötlands län		
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	5
Koppleri inkl. grovt	2	4
Köp av sexuell tjänst	2	2
Köp av sexuell handling av barn	18	12

115 Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå). Tillgänglig:
<http://statistik.bra.se> (2014-05-30)

Polisen

Utgivare
Rikspolisstyrelsen

Produktion
Polisens verksamhetsstöd,
Informationsenheten

Beställning
Rikspolisstyrelsen
Kundcentrum, telefon 114 14
Diariennr.
A009.065/2014

Upplaga
300 ex
Tryck
RPS Tryckeri, Stockholm, 2014

Grafisk form
Citat
Foto
Rikspolisstyrelsen

